

Vlaams
Parlement

ingediend op **673** (2020-2021) – Nr. 2
9 juni 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Katrien Schryvers en Ann De Martelaer

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Wouter Beke

Evaluatie Groeipakket

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Lorin Parys, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;
Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;
Maaïke De Rudder, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Piet De Bruyn, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;
Gweny De Vroe, Emmily Talpe;
Johan Danen, Celia Groothedde;
Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

Documenten in het dossier:

673 (2020-2021) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Tanja Nuelant, Gezinspolitiek Secretaris, en Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, Studiedienst, Gezinsbond	6
1.	Gemeenschappen bevoegd voor kinderbijslag	6
2.	Budget groeipakket	6
3.	Gezinsbond enorm teleurgesteld	7
4.	Visie van de Gezinsbond op kinderbijslag	7
5.	Evaluatie Gezinsbond	7
6.	Pluspunten groeipakket	7
7.	Verbeterpunten groeipakket	8
8.	400.000 ontevreden Vlaamse gezinnen	9
9.	Cijfervoorbeelden	9
9.1.	Enige kinderen geboren voor 1 januari 2019	9
9.2.	Combigezin 2 kinderen	10
9.3.	Combigezin 3 kinderen	10
9.4.	Combigezin 4 kinderen	10
9.5.	Halfwezen	10
10.	Aanbevelingen Gezinsbond	11
11.	Groeipakket als wapen tegen armoede	12
12.	Gezinnen met sociale toeslag	12
13.	29 miljoen extra voor sociale toeslagen	13
14.	Gescheiden ouders	13
15.	Zorgtoeslagen	13
16.	Focus op automatische toekenning	14
17.	Leeftijdsbijlagen	14
18.	Slotboodschap	14
II.	Uiteenzetting door Evi Vanheel, Odos vzw, Ouders die opnieuw starten	14
1.	Inleiding	14
2.	Groeipakket na jong partnerverlies	14
3.	De problematiek	14
4.	Argumenten uit het evaluatierapport	15
5.	Nieuwe partner	16
6.	Evaluatierapport	17
7.	Maak van het groeipakket	17
8.	Besluit	17

III.	Uiteenzetting door Lief Vanbael, coördinator, en Lies Provoost, Gezin en Handicap vzw	17
1.	Gezin en Handicap vzw	17
2.	Getuigenis van Lies Provoost	18
3.	Zorgtoeslag	19
4.	Inschalingssysteem	19
5.	Overheveling van de dossiers	20
6.	Team Zoë werkt aan oplossingen	21
7.	De handicap, aandoening of ondersteuningsnood evalueren?	21
8.	Bezorgdheden	22
9.	Besluit	23
IV.	Vragen van de leden	23
1.	Vragen van Hannes Anaf	23
2.	Vragen van Koen Daniëls	24
3.	Vragen van Lise Vandecasteele	25
4.	Vragen van Ann De Martelaer	25
5.	Vragen van Immanuel De Reuse	26
6.	Vragen van Freya Saeys	27
7.	Vragen van Maurits Vande Reyde	28
8.	Vragen van Katrien Schryvers	28
V.	Antwoorden van Yves Coemans	30
VI.	Antwoorden van Evi Vanheel	35
VII.	Antwoorden van Lief Vanbael	36
VIII.	Antwoorden van Lies Provoost	37
IX.	Uiteenzetting door Wim Van Lancker, professor Sociaal Werk en Sociaal Beleid, Centrum voor Sociologisch Onderzoek, KU Leuven	37
1.	Rol van de kinderbijslag in de vermindering van kinderarmoede kan niet worden onderschat	37
2.	De verwarring ontward: de rol van sociale toeslagen	38
3.	Het groeipakket herverdeelt niet beter dan de AKBW	38
4.	De minimumkosten van kinderen	38
5.	De inkomenspositie van gezinnen met kinderen	38
6.	Het groeipakket herverdeelt niet beter dan de AKBW	38
7.	Het gevolg: geen vooruitgang in de strijd tegen armoede	39
8.	Meer geven aan wie het meer nodig heeft	39
9.	Economische argumenten: lessen uit Canada	39
10.	Enkele pistes voor de toekomst	40

X.	Uiteenzetting door Bea Cantillon, gewoon hoogleraar, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen	41
1.	Inleiding	41
2.	Het armoedevraagstuk	41
3.	Wat kan het groeipakket doen?	42
XI.	Vragen van de leden	43
1.	Vragen van Ann De Martelaer	43
2.	Vragen van Katrien Schryvers	43
3.	Vragen van Koen Daniëls	44
4.	Vragen van Suzy Wouters	45
5.	Vragen van Hannes Anaf	46
6.	Vragen van Immanuel De Reuse	46
7.	Vragen van Lise Vandecasteele	47
XII.	Antwoorden van Wim Van Lancker	47
XIII.	Antwoorden van Bea Cantillon	51
XIV.	Uiteenzetting door Arne Proesmans, stafmedewerker Inkomen en Gezondheid, Netwerk tegen Armoede	53
XV.	Uiteenzetting door Agnes Hertogs, CEO van Infino	58
1.	Private uitbetalingsactoren	58
2.	Evaluatierapport groeipakket	58
3.	Operationele uitrol van het groeipakket is een succes	58
4.	Belangrijke wijzigingen van het groeipakket	58
5.	Aanbevelingen in het evaluatierapport	59
6.	Enkele signalen	59
6.1.	Signalen van de gezinnen	59
6.2.	Signalen van de medewerkers	60
7.	Samenwerking met de Huizen van het Kind	61
8.	Rol private uitbetalingsactoren	61
XVI.	Vragen van de leden	61
1.	Vragen van Ann De Martelaer	61
2.	Vragen van Koen Daniëls	62
3.	Vragen van Hannes Anaf	63
XVII.	Antwoorden van Arne Proesmans	63
XVIII.	Antwoorden van Infino	66
	Gebruikte afkortingen	68
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op woensdagen 28 april en 5 mei 2021 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding twee hoorzittingen over de nota van de Vlaamse Regering. Evaluatie Groeipakket. Aan de hoorzittingen namen de volgende sprekers deel:

- Tanja Nuelant, Gezinspolitiek Secretaris, Gezinsbond;
- Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, Studiedienst, Gezinsbond;
- Evi Vanheel, Odos vzw, Ouders die opnieuw starten;
- Lief Vanbael, coördinator Gezin en Handicap vzw;
- Lies Provoost, Gezin en Handicap vzw;
- Wim Van Lancker, professor Sociaal Werk en Sociaal Beleid, Centrum voor Sociologisch Onderzoek, KU Leuven;
- Bea Cantillon, gewoon hoogleraar, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, UAntwerpen;
- Arne Proesmans, stafmedewerker Inkomen en Gezondheid, Netwerk tegen Armoede;
- Agnes Hertogs, CEO Infino;
- Rita Louwagie, Legal advisor, Infino;
- Tine Janssens, Knowledge coördinator, Infino.

De bijlages zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergaderingen werden als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door Tanja Nuelant, Gezinspolitiek Secretaris, en Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, Studiedienst, Gezinsbond

1. Gemeenschappen bevoegd voor kinderbijslag

Tanja Neulant is tevreden dat de Gezinsbond de tijd krijgt om zijn ervaringen en inzichten inzake het groeipakket te delen. Kinderbijslag is het instrument bij uitstek waarmee beleidsmakers en de samenleving tonen welke belangrijke rol gezinnen opnemen. De Gezinsbond houdt dan ook een pleidooi voor een samenleving die investeert in gezinnen die kiezen voor kinderen. Namens de Gezinsbond en zijn leden, maar ook namens de voorzitter Frans Schotte, die onverwachts niet aanwezig kon zijn, dankt de spreker de parlementsleden voor de spreektijd.

Toen de beslissing werd genomen om de kinderbijslagen te regionaliseren, voelde de Gezinsbond zich zeer betrokken. Ook bij de Gezinsbond leefde de verwachting dat Vlaanderen wat het zelf doet, beter doet. Bovendien was er de belofte van Vlaamse politici om kinderbijslagen meer kostendekkend te maken. De Gezinsbond heeft zich als een van de weinige organisaties achter deze bevoegdheidsverschuiving geschaard. Daarbij had de Gezinsbond een aantal verwachtingen: alle gezinnen met kinderen moesten erop vooruitgaan, er moest extra budget komen omdat het onaanvaardbaar zou zijn dat er van sommige gezinnen iets zou worden afgenomen om aan een ander gezin meer te geven en ten slotte moesten de leeftijdsbijslagen blijven. De spreker verwijst naar de uitspraken “Een gebouw op instorten renoveer je toch ook niet zonder geld” van Manu Keirse en “Kinderarmoede zal stijgen” van Bea Cantillon.

2. Budget groeipakket

De spreker stelt vast dat er inderdaad meer is geïnvesteerd in sociale toeslagen en schooltoeslagen, maar dat dit budget is afgenomen van andere gezinnen. Ze verwijst naar de indexsprongen, naar de niet-indexatie van de basiskinderbijslag derde rangen en naar de leeftijdsbijslagen. Verder verwijst ze naar het uitstel van indexatie, de besparingen op kap van nieuwe wezen en de lagere schoolbonus.

Er is met andere woorden niet méér geïnvesteerd maar minder. Ze vraagt zich bovendien ook af wanneer de cumulatief door de twee indexsprongen in de periode 2015-2018 bespaarde 366 miljoen euro zal worden geherinvesteerd.

3. Gezinsbond enorm teleurgesteld

De Gezinsbond heeft van bij de aanvang en de invoering van het groeipakket vele inspanningen gedaan om van het groeipakket een goed beleidsinstrument te maken. Hij kreeg daartoe de voorbije jaren zeer veel informatie vanuit de eerste en meest betrokken partij, de gezinnen met kinderen. Eind 2020 was de Gezinsbond dan ook goed voorbereid om deel te nemen aan de evaluatie die in het vooruitzicht was gesteld. De uitnodiging hiertoe bleef echter uit. Via de media vernam de Gezinsbond dat het evaluatierapport er was.

Vandaag wil de Gezinsbond het niet hebben over de procedure. Hij wil het ook niet hebben over het evaluatierapport, want daarin proberen de actoren die het groeipakket initieerden en implementeerden met cijfers aan te tonen dat zij het wel goed hebben gedaan. De Gezinsbond wil het wel hebben over de mening van diegenen die de allerbelangrijkste stakeholders zijn om het groeipakket te evalueren: de gezinnen. Die meningen en inzichten kwamen niet aan bod in het evaluatierapport.

4. Visie van de Gezinsbond op kinderbijslag

Voor de Gezinsbond blijft het belangrijk dat alle gezinnen, ongeacht hun inkomen, recht hebben op kinderbijslag. Dit moet een onvoorwaardelijke en vrij besteedbare tegemoetkoming blijven. Daarnaast ijvert hij voor selectieve toeslagen en vraagt om hiervoor in extra middelen te voorzien.

Op de vraag of de ambitie 'Wat we zelf doen, doen we beter' werd gerealiseerd, luidt het antwoord van de gezinnen in belangrijke mate ja. De beleidsaanbeveling bij heel wat hoofdstukken uit het evaluatierapport is om geen wijzigingen voor te stellen. De Gezinsbond is er niet zo zeker van dat die aanbeveling wordt onderschreven door de gezinnen. Er zijn gesignaleerde verbeteringen mogelijk voor de Vlaamse gezinnen. Sommige verbeteringen zullen geen geld kosten, andere een beetje en nog andere voorstellen zullen zwaarder op het budget wegen. Het antwoord van de Vlaamse Regering zal uiteraard afhangen van de wil bij de beleidsmakers om te bewijzen dat slogans zoals 'Gezinnen zijn belangrijk' en 'Kinderen zijn de toekomst' en alle variaties hierop, de prioriteit krijgen die ze verdienen. Tanja Nuelant concludeert dat de hervorming goed is, maar wellicht nog veel beter kan.

5. Evaluatie Gezinsbond

De stem van de stakeholders, de Vlaamse gezinnen met kinderen, wordt verder vertolkt door *Yves Coemans* met informatie die hij kreeg van de gezinnen en met de inzichten en simulaties vanuit de Gezinsbond. Hij is tevreden dat de Gezinsbond een forum krijgt om zijn eigen evaluatie toe te lichten. In die evaluatie wil hij niet toetsen of de basisprincipes die de Vlaamse Regering voor ogen had bij de oprichting van het groeipakket – 'elk kind gelijk', 'meer selectiviteit' en in feite ook 'budgetneutraliteit' – werden gerealiseerd. Dat gebeurde immers reeds door het agentschap Opgroeien. De Gezinsbond heeft een echte evaluatie gemaakt, bekeken vanuit het gezin. Hij gaat na wat het groeipakket betekent voor de gezinsportemonnee. Kinderbijslag is immers een substantieel deel van het gezinsbudget.

6. Pluspunten groeipakket

Er zijn inderdaad heel wat belangrijke pluspunten in het groeipakket. De Gezinsbond wilde dat kinderbijslag een recht zou worden van het kind en dat is het ook

geworden. De Gezinsbond vroeg maximaal, met name 25 jaar, verworven rechten voor kinderen geboren voor 2019 en voor alle kinderen, waarvoor de AKBW-regeling voordeliger is dan het groeipakket; met name gezinnen met drie of meer kinderen. Uiteindelijk zijn die verworven rechten er gekomen voor alle kinderen. De gezinnen met één kind zijn daar niet zo gelukkig mee. Voor de gezinnen met twee kinderen maakt het niet veel uit of ze in het nieuwe systeem van het groeipakket, of in het oude systeem van de AKBW stappen. De maatregel is vooral van belang voor grote gezinnen.

De Gezinsbond vroeg het behoud van een substantiële universele sokkel. Ook dat is gerealiseerd. Kinderbijslag is er voor elk kind, ongeacht het inkomen van de ouders. De Gezinsbond zal zich verzetten tegen elk initiatief om die universele sokkel af te bouwen, bijvoorbeeld in het voordeel van sociale toeslagen.

De Gezinsbond vroeg daarnaast een hoog basisbedrag voor elk kind en ook dat werd gerealiseerd. Hij vroeg bij de start de helft van de minimumkosten van kinderen tot 6 jaar. Het huidige basisbedrag zit daar al 7 euro onder. Dat zou dus nog iets beter kunnen maar dat is een detail.

Ook de vraag naar ruimere sociale toeslagen zodat ook de werkende koppels met een laag inkomen uit arbeid, de 'working poor', toeslagen zouden krijgen, werd gerealiseerd. De sociale toeslagen worden toegekend op basis van het gezinsinkomen en niet langer op basis van een beroepsstatuut. De Gezinsbond is eveneens tevreden met de nieuwe sociale toeslagen voor de gezinnen uit de middenklasse met drie kinderen of meer, van wie minstens één geboren vanaf 2019.

Bovendien werd de automatische toekenning van hogere schooltoeslagen gerealiseerd. De Gezinsbond was hier reeds lang vragende partij voor. Want heel wat gezinnen kenden de procedure niet en dachten onterecht dat ze niet in aanmerking kwamen voor die toeslag. Dat het aantal kinderen dat de toeslag krijgt, fors gestegen is, bewijst dat dit een goede zaak is.

De Gezinsbond vroeg verder dat de gedifferentieerde zorgtoeslagen voor de kinderen met een beperking behouden bleven. Er is inderdaad niets aan gewijzigd. De Gezinsbond apprecieert dat de regering-Bourgeois haar belofte is nagekomen om de 140 miljoen euro die op jaarbasis werd bespaard door de twee indexsprongen te herinvesteren in het groeipakket. Tot slot kunnen de studenten hoger onderwijs nu bij langdurige ziekte hun kinderbijslag behouden. Ook dat is een belangrijk punt.

7. Verbeterpunten groeipakket

De Gezinsbond oordeelt echter dat het beter kan. Hij heeft een aantal verbeterpunten voor het groeipakket. In tegenstelling tot de evaluatie door Opgroeien, die amper suggesties tot verbetering bevat, heeft de Gezinsbond voorstellen voor zowel kleine als fundamentele verbeteringen.

De Gezinsbond wil dat het groeipakket beter wordt voor alle gezinnen. Die vraag stelt hij al van bij de start van de hervorming van de kinderbijslag. Er zijn echter gezinnen in de kou blijven staan. Zo zouden de enige kinderen, geboren voor 2019, het best worden opgenomen in de nieuwe regeling. Maar dat kost natuurlijk wel heel wat geld. In Brussel gebeurt dat wel. In Brussel worden gezinnen op gezinsniveau opgenomen in eenzelfde regeling, de oude of de nieuwe. In Brussel is dat dan steeds de meest voordelige regeling van de twee. Er zijn ook wel wat negatieve punten aan die keuzes in Brussel, maar daar zal de spreker niet op ingaan. Ook zouden kinderen van combigezinnen het best hun kinderbijslag in eenzelfde regeling krijgen, op enkele uitzonderingen na, waar de combiregeling toch interessanter is. De spreker zal dat verderop in de hoorzitting aantonen met cijfers. Tot slot vraagt de Gezinsbond een betere ondersteuning van de nieuwe halfwezen,

want die krijgen behoorlijk minder kinderbijslag dan de halfwezen die voor 2019 een ouder verloren.

De Gezinsbond wil dat het groeipakket beter wordt ingezet in de strijd tegen armoede. Dat mag geld kosten, maar het mag niet worden afgenomen van andere gezinnen. Zo vraagt hij bijvoorbeeld dat de inkomensgrens jaarlijks welvaartsvast wordt gemaakt en ook bijkomende sociale en hogere toeslagen, die zoveel mogelijk automatisch worden toegekend. Er zijn daarnaast wat blinde vlekken voor gescheiden ouders met co-ouderschap.

In het algemeen wil de Gezinsbond nog meer inzetten op automatische toekenning. Hij denkt daarbij aan een automatische en snellere toekenning van zorgtoeslagen en van de studietoelagen in het hoger onderwijs.

Tot slot wil de Gezinsbond dat de kinderbijslag op termijn in elke leeftijdsklasse minstens de helft van de minimumkosten dekt. Dat betekent dat er opnieuw leeftijdsbijslagen worden ingevoerd, minstens op 12 en op 18 jaar. Het duurt nog even vooraleer de kinderen geboren in 2019 12 jaar worden. De Vlaamse Regering heeft nog tijd om daarvoor budget op te sparen.

8. 400.000 ontevreden Vlaamse gezinnen

De Gezinsbond betreurt de beslissing van de Vlaamse Regering om geen fundamentele wijzigingen aan te brengen aan het groeipakket. Zowat 400.000 Vlaamse gezinnen blijven immers op hun honger. Ze voelen zich gepasseerd of zelfs benadeeld door de hervorming, zeker nu er is aangekondigd dat er geen fundamentele verbeteringen komen. Hun stemmen, klachten en noodkreten werden blijkbaar niet gehoord. Sommigen ervaren het alsof hun eigen kind, geboren voor 2019, minder waard is dan dat van de burens, omdat dat toevallig vanaf 2019 is geboren.

Het gaat over gezinnen met één kind, dat geboren is voor 2019, of grotere gezinnen waarvan nog één kind, het laatste, op 31 december 2018 kinderbijslaggerechtigd was. Het gaat verder om de combigezinnen, die het slechtste van beide regelingen combineren: voor hun oudste kinderen hebben ze de laagste kinderbijslagen in de rangorde en voor hun nieuwe kinderen zullen ze het lagere gelijke bedrag krijgen, waar de kinderbijslag hoger zou worden in het oude systeem. Het gaat ook over de nieuwe halfwezen, die één ouder verliezen vanaf 2019 en geen enig kind zijn. Wanneer ze enig kind zijn, valt het nog mee, omdat ze dan het hogere basisbedrag krijgen. Het probleem is dat de nieuwe halfwezen automatisch overgaan naar de nieuwe regeling en in feite hun verworven rechten verliezen: hun rangorde en leeftijdsbijslagen. Ten slotte gaat het ook over de pleegkinderen. Sommige pleegouders krijgen in het nieuwe systeem geen pleegzorgtoeslag, omdat de biologische ouders die nog krijgen. Dat is jammer. Indien zij hun pleegkinderen even zouden terugsturen en dan opnieuw een engagement zouden aangaan, zouden ze wel in aanmerking komen voor die pleegzorgtoeslag. Ook daar is er verbetering mogelijk.

9. Cijfervoorbeelden

9.1. Enige kinderen geboren voor 1 januari 2019

De spreker toont aan de hand van grafieken wat de kinderbijslag voor een gezin in verschillende constellaties op de totale jeugd van de kinderen zou opbrengen. Daaruit blijkt dat de ouders van een enig kind dat geen sociale toeslag heeft, zich terecht gediscrimineerd voelen. Ze vragen zich terecht af waarom hun kind bijna 14.000 euro minder waard is dan een kind geboren vanaf 2019. Het is een heel groot verschil.

De berekeningen in de simulaties zijn gebeurd op basis van de vorige index van september 2018 omdat het vrij ingewikkelde berekeningen betrof. Enkel de berekeningen voor de halfwezen zijn gebeurd op basis van de huidige index van september 2020. Het verschil tussen de beide regelingen is in de nieuwe index iets kleiner. Dat is jammer omdat vooral grote gezinnen het slachtoffer zijn van de non-indexatie, van de bevrozing van de bedragen van de derde rang en van de leeftijdsbijslagen. In de berekeningen wordt er rekening mee gehouden dat een derde kind ooit eerste kind wordt. De hele levensloop wordt in rekening gebracht. De interval die wordt gehanteerd tussen de geboortes van de kinderen, is twee jaar.

9.2. Combigezin 2 kinderen

Uit de simulatie voor een combigezin met twee kinderen zonder sociale toeslag blijkt dat dat gezin door die combinatie 9000 tot 14.000 euro minder kinderbijslag krijgt dan wanneer het volledig onder de oude of in de nieuwe regeling zou vallen. Het zou perfect mogelijk zijn om al die gezinnen meteen, zoals in Brussel, in de nieuwe regeling op te nemen.

9.3. Combigezin 3 kinderen

Ook de combigezinnen met drie kinderen zonder sociale toeslag combineren het slechtste van de twee systemen. Zij krijgen 5000 tot 36.000 euro minder dan wanneer hun kinderen enkel onder de oude of de nieuwe regeling zouden vallen. De beste oplossing voor die gezinnen zou de oude regeling zijn. Het enige nadeel is dat de maximaal verworven rechten dan langer gelden dan 25 jaar. Maar voor al deze gezinnen zou naar de nieuwe regeling overstappen ook al soelaas brengen.

Er is in de combigezinnen met drie kinderen ook een onderscheid tussen gezinnen met 1+2 of 2+1 kinderen. Het eerste cijfer is telkens het aantal kinderen in de oude regeling, het tweede cijfer het aantal kinderen in de nieuwe regeling.

De combigezinnen in de middenklasse met sociale toeslagen, krijgen in de combiregeling meer dan ze in de oude regeling zouden hebben gekregen. Desondanks zouden ze in het nieuwe groeipakket nog meer kunnen krijgen. Dat geldt zowel voor de 1+2- als de 2+1-gezinnen. Het verschil gaat van 10.000 tot 12.000 euro. Deze gezinnen zijn misschien toch al min of meer tevreden, omdat zij dankzij het groeipakket 4800 tot 7000 euro meer krijgen dan in de oude regeling.

9.4. Combigezin 4 kinderen

In de combigezinnen met vier kinderen en zonder sociale toeslagen is de combinatie 3+1, drie kinderen in de oude regeling en één kind in de nieuwe, beter dan met vier kinderen in het nieuwe groeipakket, maar toch nog slechter dan de oude regeling. De andere combinaties, 2+2 en 1+3, zijn slechter af dan met vier kinderen in de nieuwe regeling.

De 3+1-combigezinnen in de middenklasse, met sociale toeslagen, krijgen in de combiregeling meer dan in de oude regeling. Dat is een goede zaak, maar is vooral te wijten aan het behoud van de rangorde en de leeftijdsbijslagen van de drie oudste kinderen. Combigezinnen met 2+2 en 1+3 kinderen krijgen echter minder dan mochten ze volledig onder de oude of de nieuwe regeling vallen.

9.5. Halfwezen

De berekeningen voor de halfwezen zijn gebeurd op basis van de huidige index, van september 2020. Een weduwe of weduwnaar gaat, door het wegvallen van een van de ouders in het gezin, in de oude regeling voor een kind ouder dan 18

jaar van 124 euro naar 431 euro. Dat is zeker verantwoord, want in de meeste gevallen valt één inkomen weg. De spreker maakt de vergelijking tussen weduwen en weduwnaars en gescheiden ouders. Gescheiden ouders hebben nog altijd een tweede ouder bij wie ze kunnen aankloppen voor onderhoudsbijdragen. De Gezinsbond heeft daarvoor een zeer goede rekentool, de onderhoudsgeldcalculator. Bij halfwezen is dat echter niet mogelijk, omdat het inkomen van die overleden ouder definitief wegvalt en er geen recht op onderhoudsbijdragen is.

In de nieuwe regeling krijgt een halfwees zonder sociale toeslag wel bijna het dubbele van voor het overlijden, maar toch nog altijd behoorlijk minder dan in de oude AKBW-regeling. Vroeger kon een halfwees geen sociale toeslag krijgen. Het is een goede zaak dat dat nu wel kan. Maar die 302 euro is voor een enige halfwees nog altijd 130 euro minder dan in de vroegere wezenregeling.

Hoe meer kinderen in het gezin, hoe erger het wordt. Zij verliezen immers hun verworven rechten, hun rangregeling en hun leeftijdsbijslagen.

Een weduwe of weduwnaar krijgt voor twee halfwezen 260 tot 360 euro minder kinderbijslag, afhankelijk van het feit of er wel of geen sociale toeslagen zijn. Het gaat daarbij weliswaar over 18-plussers, want daar speelt die leeftijdsbijslag een grotere rol. Maar uit de statistieken blijkt dat het ook vooral oudere kinderen zijn die wees worden.

Voor drie halfwezen is de situatie nog erger. Daar is er een verschil van 282 tot 531 euro met de vroegere situatie. Voor vier halfwezen loopt dat verschil per maand op van 367 tot 700 euro. Dat komt allemaal bovenop het verdriet over het wegvallen van een partner.

Een positief element is dat de lagere halfwezenbijslag behouden blijft indien de overgebleven ouder herpartnerd. Maar dat is een boodschap die slecht wordt ontvangen bij weduwen en weduwnaars die net hun partner zijn verloren. Herpartneren is in de toekomst een mogelijkheid, maar op het moment van het wegvallen van de partner, is het geen optie.

Het wordt nog erger bij gezinnen met vijf halfwezen. Wanneer zij halfwees worden, daalt de totale kinderbijslag in de nieuwe regeling zelfs van 1293 naar 1248 euro. Dat is 45 euro minder. De Gezinsbond is tevreden dat de Vlaamse Regering heeft beslist om daar een mouw aan te passen, zodat het bedrag van 1293 euro behouden blijft. Die maatregel kost niet veel maar is psychologisch erg belangrijk. Het betreft slechts een handvol gezinnen, aangezien het gaat over gezinnen met vijf kinderen of meer, met een leeftijd tussen 13 en 20 jaar. Bij jongere kinderen is dat verschil immers kleiner. Er zijn echter nog een aantal situaties van nieuw samengestelde gezinnen die minder kinderbijslag krijgen dan voor het overlijden. De nieuwe ondersteuning van een weduwe of weduwnaar met vijf kinderen bedraagt tussen de 450 en 868 euro minder dan in de oude regeling.

10. Aanbevelingen Gezinsbond

De eerste aanbeveling is om enige kinderen geboren voor 2019 onmiddellijk op te nemen in het groeipakket en hen eventueel een kleine boete te laten betalen, net zoals in Brussel. Als een Brussels gezin overstapt van de oude naar de nieuwe regeling moet het per kind per maand, vanaf het moment van de inkanteling, 10,20 euro laten vallen, voor een maximale periode van zes jaar. Vanaf 2026 krijgt dat gezin altijd de volledige kinderbijslag zonder boete.

De tweede aanbeveling luidt om alle kinderen van combigezinnen kinderbijslag in eenzelfde regeling te geven, ofwel volgens de oude AKBW-regeling ofwel volgens het nieuwe groeipakket. In vele gevallen is de nieuwe regeling beter dan de com-

binatie. Als de combinatie echter beter is, luidt de aanbeveling om het zo te laten. Een andere mogelijkheid is om de gezinnen een compensatie te geven.

De derde aanbeveling is om nieuwe halfwezen betere ondersteuning te geven. Daar hebben ze recht op, ongeacht of ze geboren zijn voor of vanaf 2019. Een mogelijke piste is om de kinderen die geboren zijn voor 2019 hun verworven rechten – de rangregeling en de leeftijdsbijslagen – te laten behouden, verhoogd met een halve AKBW-wezenbijslag. De helft van de AKBW-wezenbijslag van 368 euro bedraagt 184 euro. Op die manier gaat zelfs een enige halfwees erop vooruit, want anders zijn zij beter af in het nieuwe systeem.

De vierde aanbeveling is om naast de pleegzorgtoeslag voor het pleeggezin ook de biologische ouders nog een bijkomende pleegzorgtoeslag te geven op voorwaarde dat ze voldoende contact onderhouden met hun geplaatste kind(eren). Dit om hen te motiveren dat contact met hun kind(eren) te onderhouden.

11. Groeipakket als wapen tegen armoede

Daarnaast wil de Gezinsbond dat het groeipakket beter wordt ingezet als wapen tegen armoede. De Gezinsbond is geen armoedebeweging, maar volgt armoede wel als rode draad, omdat zijn gezinnen en leden erdoor kunnen worden getroffen.

Een positief element is dat het armoederisico daalt voor bestaande en nieuwe gezinnen met drie of minder kinderen, al vinden sommige organisaties dat het niet voldoende daalt. Verder is de Gezinsbond tevreden dat de armoedekloof daalt voor bestaande en nieuwe gezinnen met vier of minder kinderen. Daarnaast is het positief dat meer kinderen sociale toeslagen krijgen. Dat is vooral zo voor de 'working poor' en voor de nieuwe middenklassegezinnen met drie of meer kinderen van wie minstens één geboren vanaf 2019, met een bruto belastbaar inkomen tussen 31.600 en 62.400 euro. Dankzij de automatische toekenning, ten slotte, krijgen meer kinderen een schooltoeslag. Bovendien werden die toeslagen verhoogd. Dat stemt de Gezinsbond tevreden omdat de onderwijskosten een zware dobber zijn voor de gezinnen.

Armoede kan echter nog beter worden bestreden. Het armoederisico stijgt zelfs bij de nieuwe gezinnen met vier of meer kinderen. De KU Leuven stelt dat dat risico gelijk blijft, maar de Gezinsbond is niet dezelfde mening toegedaan. Grote gezinnen krijgen in het groeipakket immers veel minder ondersteuning dan in de vroegere AKBW-regeling. De Gezinsbond stelt verder vast dat de inkomensplafonds om sociale toeslagen te krijgen niet welvaartsvast zijn. Ze worden wel jaarlijks geïndexeerd. Maar werkende ouders riskeren hun sociale toeslag te verliezen indien zij een lichte loonstijging krijgen. Zelfs gezinnen met een sociale uitkering lopen dat risico, want ook die worden soms welvaartsvast gemaakt. Door de welvaartsvastheid van hun inkomen riskeren ze hun sociale toeslag te verliezen. Ze krijgen dan een klein beetje meer inkomen, maar verliezen een heel grote sociale toeslag. Ten slotte zijn de sociale toeslagen volgens de Gezinsbond nog steeds onvoldoende om het wegvallen van de rangregeling en de leeftijdsbijslagen te compenseren.

12. Gezinnen met sociale toeslag

De Gezinsbond is wat teleurgesteld omdat Vlaanderen het niet per se beter heeft gedaan dan de andere regio's. In Antwerpen krijgt een gezin met een laag inkomen en twee, drie of vier kinderen 12 tot 14 procent minder kinderbijslag dan een gelijkaardig Brussels gezin.

De Gezinsbond heeft volgende aanbevelingen wat betreft gezinnen die sociale toeslagen krijgen. Ten eerste, alle sociale toeslagen moeten worden verhoogd, de oude en de nieuwe bedragen. Ten tweede, de inkomensgrenzen moeten welvaarts-

vast worden gemaakt. In Brussel gebeurt dit door een jaarlijkse indexatie met 1 procent bovenop de normale automatische indexatie. Ten derde, ook de bedragen moeten welvaartsvast worden gemaakt. Ten vierde, er moet een bijkomende toeslag worden ingevoerd voor gezinnen met vier of meer kinderen.

13. 29 miljoen extra voor sociale toeslagen

Waar moet dat geld worden gehaald? De Gezinsbond stelt voor om twee minder doeltreffende participatietoeslagen te heroriënteren. Zo kan er 29 miljoen euro worden vrijgemaakt, die beter kan worden aangewend. De eerste participatietoeslag is de kinderopvangtoeslag. De Gezinsbond stelt immers vast dat sommige initiatieven in de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang hun prijs plots hebben verhoogd met 3,29 euro. Zo kan een budget worden vrijgemaakt van 11 miljoen euro. De tweede participatietoeslag is de kleutertoeslag. Dat is een dure maatregel om slechts 1,2 procent van de kleuters die nog niet naar de kleuterschool gaan, te motiveren om dat wel te doen. Het budget dat daarmee kan worden vrijgemaakt, bedraagt 18 miljoen euro.

14. Gescheiden ouders

De Gezinsbond stelt een aantal problemen vast voor gezinnen met gescheiden ouders. Ten eerste, bij de overstap van de regeling van bijslagtrekkende naar begunstigde wordt er, indien de ouders niet overeenkomen, in het groeipakket uitbetaald aan de jongste ouder. Als dat echter toevallig de vader is en de kinderen blijven bijvoorbeeld 100 procent bij de moeder, verliest de moeder haar kinderbijslag. Dat is niet logisch. De Gezinsbond beveelt dan ook aan om dat bedrag uit te betalen aan de ouder bij wie het kind gedomicilieerd is. De oudste ouder – de moeder in vorig voorbeeld – kan de uitbetaling aan de jongste ouder dan wel betwisten voor de familierechter. Maar ten tweede, het wijzigen van de begunstigde door de uitbetalers gebeurt pas vanaf de maand volgend op de ontvangst van het vonnis. De Gezinsbond beveelt aan dat de uitbetaler dat retroactief aanpast als het vonnis dat bepaalt.

Ten derde, als bij gelijkmatige huisvesting een van beide ouders een hoger inkomen heeft, valt de helft van de sociale toeslag weg. De Gezinsbond beveelt aan dat in dat geval de andere ouder de volledige in plaats van een halve sociale toeslag zou krijgen. Ten vierde, men gaat ervan uit dat er bij gescheiden ouders een gelijkmatige huisvesting is, ook voor meerderjarige kinderen. Ouders kunnen dat enkel weerleggen indien zij een gehomologeerde overeenkomst of een vonnis kunnen voorleggen. Rechters maken echter geen vonnis en homologeren geen overeenkomst over de verblijfsregeling voor 18-plussers. De Gezinsbond vraagt dat ook een bij de FOD Financiën geregistreerde overeenkomst zou worden aanvaard.

15. Zorgtoeslagen

Ook op het vlak van de zorgtoeslagen betekent de nieuwe regeling geen verbetering. Het team Zoë heeft de lange wachtlijsten niet opgelost, integendeel. Vlaams minister Wouter Beke heeft wel een oplossing geboden voor de ambtshalve herzieningen. Er blijft echter nog steeds een probleem voor de nieuwe aanvragen.

De Gezinsbond beveelt, samen met de vzw De Ouders, aan dat de behandelende arts of het MDT dat het kind opvolgt, een voorlopige inschaling zou kunnen doen om een provisionele zorgtoeslag toe te kennen, die later kan worden verhoogd, maar niet worden verlaagd of teruggevorderd. Daarnaast vraagt de Gezinsbond een automatische toekenning omdat vele ouders de weg niet vinden. Hij vraagt ook het behoud van de gedifferentieerde bedragen en van de niet zuiver medische evaluatie door een MDT, dat nog steeds niet op poten staat.

16. Focus op automatische toekenning

De Gezinsbond vraagt om meer in te zetten op automatische toekenning. De zware 'non-take-up' bij de COVID-19-toeslag heeft het belang daarvan duidelijk aangetoond. De Gezinsbond beveelt daarnaast ook aan om de studietoelagen te integreren in het groeipakket zoals de schooltoeslagen. Want dankzij die automatische toekenning krijgen 150.000 kinderen meer een schooltoeslag. De uitbetalers beschikken immers nu al over alle toekenningscriteria voor gezinnen met kinderbijslaggerechtigde kinderen om ook de studietoelage automatisch toe te kennen, namelijk de leefeenheid en het gezinsinkomen. Niet-kinderbijslaggerechtigde studenten in het hoger onderwijs zouden zich dan vrijwillig kunnen aansluiten bij een uitbetaler naar keuze.

17. Leeftijdsbijslagen

De Gezinsbond vraagt om op termijn leeftijdsbijslagen toe te kennen. Die termijn betekent: binnen tien jaar, wanneer de eerste kinderen geboren vanaf 2019 12 jaar worden. Kinderen kosten immers meer naarmate ze ouder worden en het inkomen van de ouders stijgt niet altijd in dezelfde verhouding. Bovendien werken vooral moeders meer deeltijds naarmate een gezin meer en dus ook oudere kinderen telt.

18. Slotboodschap

Er is een brede heroverweging van de Vlaamse begroting aangekondigd. De Gezinsbond zal naar aanleiding van die heroverweging geen extra besparingen in het groeipakket aanvaarden. Hij roept de voltallige Vlaamse Regering op om echt te investeren in Vlaamse gezinnen met kinderen en het groeipakket voor alle kinderen te verbeteren.

II. Uiteenzetting door Evi Vanheel, Odos vzw, Ouders die opnieuw starten

1. Inleiding

Evi Vanheel verduidelijkt dat Odos vzw een vereniging is van en voor ouders in een niet-conventioneel gezin. Jong partnerverlies is een van de grote thema's waar rond de vzw werkt. Evi Vanheel werd in 2011 zelf weduwe, na het ongeluk van haar man, die op weg was naar zijn job in het Vlaams Parlement. De spreker beperkt zich tot de problematiek van de halfwezen. Odos is de afkorting van Ouders die opnieuw starten. Die naam was een bewuste keuze, omdat die een positieve, hoopgevende boodschap brengt. Ook na een heel zware periode is een nieuwe start mogelijk, op alle denkbare vlakken.

2. Groeipakket na jong partnerverlies

De spreker benadrukt de positieve elementen uit het groeipakket. Voor de doelgroep van de halfwezen worden de nieuwe bedragen na een gezinstransitie heel vlot en automatisch aangepast en uitbetaald, zonder ingewikkelde aanvraagprocedures en zonder extra administratieve rompslomp. Verder wordt iedere ouder ondersteund, ongeacht hun eerdere keuze om te huwen, dan wel om wettelijk of feitelijk samen te wonen.

3. De problematiek

Maar iedere ingrijpende hervorming heeft hiaten of een impact op bepaalde groepen mensen met wie onvoldoende rekening werd gehouden. De problematiek kwam al meermaals uitvoerig aan bod, net als in de toelichting van de voorgaande spreker.

De tabel op slide 3 geeft weer hoe in het groeipakket de nieuwe wezen aanzienlijk minder krijgen dan in het oude systeem. In iedere situatie is er verlies. De bedragen variëren van 66 tot 185 euro per maand. In percentages gaat het over 18 tot 42 procent. Ook met sociale toeslag is er een grote achteruitgang voor de betrokken gezinnen.

Door de toepassing van artikel 216 van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid gaan kinderen geboren voor 1 januari 2019 die na die datum een ouder verliezen onmiddellijk over naar het groeipakket. Dat staat haaks op de verworven rechten en op de belofte die tijdens de vorige legislatuur werd gedaan dat geen enkel kind zou verliezen door de invoering van het groeipakket. In het oude systeem hebben deze kinderen rechten verworven, omdat ze het zoveelste kind in het gezin waren of omdat ze een bepaalde leeftijd hadden bereikt. Die verworven rechten verliezen ze bij het overlijden van hun mama of papa.

De Gezinsbond berekende dat dit Vlaanderen een besparing oplevert van amper 5 miljoen euro per jaar. Dat is een besparing ten koste van gezinnen die al een vreselijke gebeurtenis te verwerken krijgen. Het is een besparing op mensen die murw geslagen zijn en niet de kracht hebben om te reageren.

Het gaat over 2768 kinderen in 2019 en 3004 kinderen in 2020. In 2021 zullen er tot eind april ongeveer 900 kinderen bij zijn gekomen. In totaal gaat het over 6500 kinderen die worden benadeeld.

4. Argumenten uit het evaluatierapport

In het evaluatierapport van Opgroeien en het VUTG staan er een aantal argumenten om deze discriminerende situatie te behouden. Een eerste argument luidt dat de kinderbijslag geen inkomensvervangende tegemoetkoming is, maar dient voor de opvoedingskosten van kinderen. Vroeger hadden veel gezinnen maar één kostwinner. Het overlijden van die kostwinner betekende dat het volledige gezinsinkomen wegviel. Intussen zijn er meer tweeverdieners in de samenleving. Toch zijn er nog heel wat gezinnen waar één ouder ervoor kiest om thuis te blijven of deeltijds te werken, of waar een van de partners om een of andere reden niet kan werken.

Na het overlijden van een vader of moeder valt er een volledig inkomen weg, maar de impact is veel groter dan dat. Er is uiteraard het emotionele aspect, het verwerken van het verlies of het rouwen. Maar daarnaast nam de overleden ouder ook een aantal taken op in het gezin. Al die taken moeten vanaf dan worden gedragen door de overblijvende ouder. Hij of zij moet werk combineren met het runnen van het gezin als alleenstaande ouder en met het omgaan met de rouw, zowel van zichzelf als van de kinderen. Dat is een pittige combinatie, die onvermijdelijk hogere kindkosten tot gevolg heeft: er is meer nood aan naschoolse opvang, men moet sneller een beroep doen op buitenschoolse opvang tijdens vakanties, vele kinderen hebben nood aan psychologische hulp enzovoort. De wezentoeslag wordt echt wel gebruikt voor de kinderen. De spreker wordt bijna dagelijks geconfronteerd met situaties waarbij ouders hun kind moeten teleurstellen omdat het om financiële redenen niet mee kan op voetbalkamp of met een afstudeerreis, of daardoor een andere studiekeuze moet maken.

Een tweede argument dat wordt aangehaald, is dat het budget om deze discriminatie recht te zetten beperkt is. Men vreest dat, als men dat zou doen voor de halfwezen, de deur wordt opengezet voor andere gezinnen die zich benadeeld voelen.

Een derde argument luidt dat het moeilijk te verantwoorden is om in ondersteuning op maat te voorzien voor één specifieke doelgroep. Uiteraard zijn er veel gezinnen die voordeel zouden hebben bij een keuze tussen de twee systemen. Maar

voor hen is er wel een objectief gegeven: de geboortedatum van het kind, voor of na 2019. Voor halfwezen wordt dan plots van dat gegeven afgeweken: niet de geboortedatum, maar de burgerlijke staat is van belang.

Jong partnerverlies kan niet op een hoopje worden gegooid met andere eenoudergezinnen. Bewust alleenstaande ouders maakten bewust die keuze, rekening houdend met onder andere financiële factoren. Gescheiden ouders blijven beiden instaan voor zowel de kosten als voor een deel van de opvoeding, de opvang en de verantwoordelijkheden. Zelfs wanneer er geen alimentatie wordt betaald, zijn er alternatieven: een vonnis kan worden uitgevoerd door een deurwaarder en er is de Dienst voor Alimentatievorderingen. Weduwen en weduwnaars daarentegen hebben geen enkel vangnet.

Een vierde argument wordt het vaakst aangehaald: de wezentoeslag is misschien laag, maar is onvoorwaardelijk en blijft behouden als men opnieuw gaat samenwonen. De spreker benadrukt dat het heel hard is om een dergelijke boodschap te horen krijgen na het verlies van de geliefde. Op dat moment gelooft niemand dat het mogelijk is om ooit nog een nieuwe partner te hebben. In de oude regeling valt de wezentoeslag weg wanneer de weduwe of weduwnaar opnieuw gaat samenwonen. Dat is nog steeds zo voor ieder gezin waarbij de ouder overleed voor 2019. De kritiek daarop blijft bestaan. Van een nieuwe partner kan immers niet verwacht worden dat hij of zij ineens mee instaat voor alle kosten van een kind dat niet van hem of haar is. De kinderen zelf blijven halfwees, daar verandert een nieuwe liefde van hun vader of moeder niets aan.

5. Nieuwe partner

21,3 procent van de gezinnen waar een ouder overleden is voor 2019 heeft geen recht meer op de verhoogde wezenbijslag omdat er een nieuwe partner is. Dat betekent dat vier op de vijf ouders alleen is gebleven. Voor overlijdens na 2019 is dat cijfer logischerwijze nog veel hoger, omdat voor deze ouders alles nog zeer recent is.

Tijdens de commissievergadering van 16 maart 2021 gebruikte Vlaams minister Wouter Beke een cijfervoorbeeld om aan te tonen dat hij niet begrijpt waarom men spreekt van een verlies (*Hand. VI.Parl. 2020-21, nr. C194*). De spreker gaat even in op dat voorbeeld. Een gezin met twee kinderen en een ouder die overlijdt, krijgt in het groeipakket een toeslag van 166 euro voor beide kinderen samen, plus eventueel sociale toeslagen. Volgens Vlaams minister Wouter Beke zou de kinderbijslag onder de AKBW stijgen van 290 euro naar meer dan 600 euro. In werkelijkheid was het geen 600, maar 736 euro plus leeftijdstoelagen. Wie beide systemen vergelijkt, merkt volgens hem een verschil van 160 à 165 euro. Maar ook dit bedrag is een onderschatting. De spreker verwijst naar de tabel op slide 8.

Een weduwnaar of weduwe die een nieuwe relatie aangaat, zou volgens minister Wouter Beke 235 euro verliezen in het oude systeem, terwijl die nu het recht blijft behouden voor de rest van de duur. De spreker verduidelijkt dat het niet over 235, maar over 226 euro gaat, en enkel indien er geen leeftijdstoelagen zijn. Stel dat beide kinderen ouder zijn dan 12 jaar, dan bedraagt het verschil nog slechts 151 euro. Als men weet dat ongeveer een vijfde van de ouders op termijn een nieuwe partner heeft en dat van alle wezen uit beide systemen samen 35 procent ouder is dan 12 jaar en 46 procent zelfs ouder is dan 18 jaar, met een nog lager bedrag als gevolg, dan weegt dit argument toch bijzonder licht. Het is een beperkte verbetering voor een kleine groep mensen, tegenover een aanzienlijk verlies voor een veel grotere groep.

6. Evaluatierapport

Het evaluatierapport rept met geen woord over het advies van de Raad van State in verband met het voorbehoud dat hij maakte in verband met de standstillverplichting van artikel 23 van de Grondwet. De naleving van die verplichting is niet beperkt tot het behoud van de verworven rechten van gezinnen die op 31 december 2018 reeds kinderbijslag ontvingen. Er moet eveneens een vergelijking worden gemaakt tussen de situatie van een gezin met rechtgevend kinderen dat onder het toepassingsgebied van de AKBW zou vallen en de situatie van een identiek samengesteld gezin dat onder het toepassingsgebied van het groeipakket valt. Er werd evenmin gesproken over het arrest van het Grondwettelijk Hof van 5 december 2019 dat een mogelijke tegenspraak blootlegt tussen artikel 216 en artikel 228 van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid. De spreker hoopt dat de talrijke getuigenissen in de media tot wat meer menselijkheid leiden en dat de juridische argumenten niet moeten worden gebruikt om verandering teweeg te brengen.

7. Maak van het groeipakket ...

De spreker pleit ervoor om van het groeipakket nog meer een instrument te maken dat kinderarmoede bestrijdt. Zo kunnen de oorspronkelijke doelstellingen, een geïntegreerd gezinsbeleid waarbij alle kinderen en gezinnen maximaal worden versterkt en ondersteund tijdens hun ontwikkeling en de gelijkwaardigheid van het kind, ook voor de halfwezen worden waargemaakt.

Tot slot deelt de spreker nog enkele budgettaire denkpistes. Het volledig wegvallen van de wezentoeslag bij een nieuwe partner voelt onrechtvaardig, maar een vermindering zou op dat moment misschien wel kunnen. Er kunnen door het samenwonen nu eenmaal wel een aantal kosten worden gedeeld.

In 2020 werd voor 67,5 miljoen euro betaald aan schoolbonussen. Is die bonus echt voor ieder gezin nodig? Velen merken zelfs de verhoging in augustus niet op of hebben er geen idee van waar die vandaan komt. Er is slechts 5 miljoen euro nodig om de halfwezen en hun ouder een veel comfortabeler leven te geven.

8. Besluit

Odos vzw vraagt een verbetering voor alle betrokken wezen en vraagt ook de toekomstige wezen niet te vergeten. Ieder kind in dezelfde situatie verdient dezelfde rechten. Die verbetering hoeft niet noodzakelijk een terugkeer naar het oude systeem te zijn. De vergelijking met de oude bedragen voor ieder individueel gezin is inderdaad niet evident, maar een verhoging van de wezentoeslag is broodnodig om het groeipakket geen kruimeltjespakket te laten zijn.

III. Uiteenzetting door Lief Vanbael, coördinator, en Lies Provoost, Gezin en Handicap vzw

1. Gezin en Handicap vzw

Lief Vanbael dankt de commissieleden voor de kans om feedback te geven over het evaluatierapport van het groeipakket. Gezien haar specifieke deskundigheid en ervaring zal Gezin en Handicap vzw vooral focussen op de zorgtoeslag. Gezin en Handicap vzw is een kleine sociaal-culturele organisatie, die ouders een stem wil geven. Lies Provoost zal getuigen over haar situatie. Lies is de mama van de 12-jarige Isaak. De handicap van Isaak was al van voor zijn geboorte bekend. Meteen na zijn geboorte volgden diverse onderzoeken, medische ingrepen en therapieën. Toch moest Isaak al herhaaldelijk voor de controlearts verschijnen.

2. Getuigenis van Lies Provoost

Lies Provoost vertelt hoe Isaak twaalf jaar geleden werd geboren met een spina bifida, een open rug, en een waterhoofd. Ervoor was ze een fulltime werkende moeder. Ze was leerkracht wiskunde in het secundair onderwijs en leerkracht didactiek aan de lerarenopleiding. Die job heeft ze moeten opgeven na de geboorte van haar zoontje. Ze heeft zijn eerste levensjaar bijna volledig met hem doorgebracht in het UZA omdat ze borstvoeding gaf. Tijdens die periode heeft ze haar dochtertje van toen 2,5 jaar bijna niet gezien. De moeder-dochterband kreeg een serieuze knauw en daar draagt de dochter nog steeds de psychische gevolgen van. Zo heeft ze onder andere een eetstoornis, gelinkt aan een minderwaardigheidscomplex.

Voordat Isaak 5 jaar oud was, kreeg het gezin twee keer een keuring voor de zorgtoeslag. Dat zijn er uiteindelijk vier geworden, want twee keer heeft het gezin een herziening aangevraagd, na fouten van de arts. De eerste arts vond sonderen geen probleem, omdat hij dacht dat het tijdelijk zou zijn. Die arts had er duidelijk geen idee van dat kinderen met een open rug levenslang moeten worden gesondeerd en dat dat alleen kan gebeuren door de verzorgende ouder of de verpleging. Na die herziening kreeg het gezin gelijk.

Toen Isaak 4 jaar oud was, kreeg hij al een herkeuring. Van de derde arts kreeg hij heel weinig punten, omdat hij zijn hoofd goed kon rechthouden. De arts had hem per ongeluk ingeschaald als min-2-jarige en kon dat niet rechtzetten. Het gezin moest dan maar opnieuw een herziening aanvragen. Dat heeft het gezin veel energie en tranen gekost. Op elke controle kreeg de spreker het gevoel dat ze een profiteur was. Maar ze heeft het geld nodig, want los van de rolstoel en andere zware kosten die zijn aandoening met zich meebrengen, moest ze parttime gaan werken om hem te kunnen verzorgen. Ook op school was er hulp nodig. Haar relatie met de vader hield geen stand. De kinderen verbleven slechts twee op de drie weekends bij hun vader.

Het gezin heeft ook de parkeerkaart, die vasthangt aan de controle, nodig. Het gezin woont op twee kilometer afstand van de stad, maar kan nergens met de fiets naartoe, omdat Isaak zijn rolstoel ter plekke nodig heeft.

De spreker gebruikt veel van haar energie voor Isaak. Ze begeleidt hem vaak naar de kine. Ze brengt hem naar Gent om hem te laten wheelen, naar Leuven voor de rolstoeltennis, naar Eindhoven voor zijn WCMX of rolstoelstunten. In het kortbije, gewone sportcircuit kan hij immers niet terecht.

Als kinderen met een beperking nieuwe vaardigheden verwerven, verliezen ze punten voor de zorgtoeslag. Zo worden ze eigenlijk afgestraft terwijl het aanleren van die vaardigheden net zoveel geld en energie kost. Hetzelfde geldt voor het onderwijs. De spreker moet Isaak begeleiden wanneer hij gaat zwemmen en op schoolreis gaat. Oefeningen met de staplank en therapieën gebeuren thuis. Omdat Isaak een laag verwerkings-IQ heeft, is zijn moeder na school uren met hem bezig om ervoor te zorgen dat hij meekan. Tijdens de tien minuten durende controle, zien de artsen een zelfstandige, pientere rolstoeler. Dat maakt zijn moeder fier, maar kost hem wel punten.

Het stemt de spreker tevreden dat Isaak tijdens de laatste controle op zijn dossier werd beoordeeld. Want wie hem ziet, ziet de problemen niet waarmee hij te kampen heeft. Hij is ondertussen al 25 keer geopereerd. Het was voor de moeder een huzarenstuk om dat gecombineerd te krijgen met haar job in het onderwijs. Zij kan niet kiezen op welke momenten ze verlof heeft. Dat heeft geleid tot veel frustratie en onbegrip op het werk. Uiteindelijk heeft de combinatie (ver)zorgen en werk begin 2020 voor een zware burn-out gezorgd, waarvan ze nu nog niet hersteld is.

Gelukkig kreeg ze ondertussen, na tien jaar op de wachtlijst, een PAB en is ze zelf als assistent aan het werk kunnen gaan. Dat geeft haar nu een loon van 1000 euro bruto per maand. Ze leeft momenteel onder de armoedegrens. Vroeger verdiende ze meer dan 3000 euro netto en kon ze een job uitoefenen die ze heel graag deed, met fijne collega's. Op dit moment leeft ze van haar spaargeld. Ze weet niet hoe lang ze dit als alleenstaande ouder zal volhouden.

Begin september 2020 was Isaaks attest verlopen en was er een achterstand bij het groeipakket. Het gezin kreeg gedurende twee maanden geen zorgtoeslag, kon geen parkeerkaart gebruiken en kreeg minder schooltoeslag. Dat betekende weer heel wat miserie. Zo ontstond de drang om andere mensen te helpen. Zevenhonderd gedupeerde ouders hebben zich verenigd in een gesloten Facebookgroep. Een honderdtal van hen hebben een advocaat onder de arm genomen en die heeft een eerste juridische brief naar Vlaams minister Wouter Beke gestuurd. Daarop is er nog steeds geen antwoord gekomen. Ondertussen is er wel een doorbetaling gegarandeerd tijdens een ambtshalve herziening. Die is echter ten nadele van eerste aanvragen.

De spreker pleit voor een puntentoekening door een MDT dat de kinderen kent of door een MDT bij een ziekenfonds. Dat zou veel minder belastend zijn voor de ouders en het kind, en kan bovendien de wachtlijst inkorten. De huidige wachttijd voor nieuwe aanvragen is ongeveer één jaar. Het duurt dus een jaar vooraleer men geld kan krijgen en de broodnodige afgeleide rechten. De huidige lijsten zijn bovendien helemaal niet aangepast aan kinderen met een psychische aandoening, waar de last op het gezin ook erg zwaar is.

De spreker is erg moe. Ze mist de sociale contacten op het werk, heeft het gevoel dat ze er alleen voorstaat en dat de situatie uitzichtloos is. Misschien is er een minderheid die misbruik maakt van het systeem maar de meesten zijn ouders net zoals zij. Ze zijn getekend door de handicap van hun kind, voor wie ze alles over hebben en dat ze niet uit hun leven willen. Ze hebben die zorgtoeslag broodnodig om te overleven.

3. Zorgtoeslag

Lief Vanbael dankt Lies Provoost voor haar openhartige getuigenis. Ze waardeert het oprecht dat ze de moed kon opbrengen om haar verhaal te brengen en om daarnaast voor andere ouders op te komen.

Tot 2019 gebeurde de evaluatie van de aandoening of handicap van een kind of een jongere door de artsen van de FOD Sociale Zekerheid. Sinds 2019 is Vlaanderen bevoegd voor de toelagen voor kinderen die in Vlaanderen wonen, dus ook voor de zorgtoeslag voor kinderen en jongeren met een aandoening, beperking of handicap. Er werd gekozen voor een gefaseerde overgang van de dossiers van het federale naar het Vlaamse niveau. Het team Zoë van Opgroeien is bevoegd voor de opvolging van de evaluatiedossiers, de erkenning en de opleiding van de artsen en de kwaliteit van de evaluaties. Op het vlak van de toekenningsvoorwaarden, de evaluatie van de beperking, de schaal om de ondersteuningsbehoefte toe te kennen en de daaraan gekoppelde bedragen is er niets veranderd in vergelijking met de vorige toekenning.

4. Inschalingssysteem

Om te bepalen of iemand recht heeft op de zorgtoeslag worden de gevolgen van de handicap van een kind geëvalueerd op basis van drie pijlers. De eerste pijler zijn de lichamelijke en geestelijke gevolgen van de aandoening. Die gevolgen worden geëvalueerd op basis van twee instrumenten: de Officiële Belgische Schaal ter Bepaling van de Graad van Invaliditeit, sinds 2004 aangevuld met de lijst van

pediatrische aandoeningen. De tweede pijler is een inschaling van de gevolgen van de beperking voor het dagelijks leven van kinderen op het vlak van mobiliteit, leer- vermogen, lichaamsverzorging enzovoort. Een kind wordt daarbij altijd vergeleken met een kind van dezelfde leeftijd. De derde pijler gaat over de gevolgen van de beperking van het kind voor het gezin: de medische behandelingen, de noodzake- lijke verplaatsingen of de aanpassingen aan de leefomgeving.

De tweede en derde pijler worden geëvalueerd op basis van de medisch-sociale schaal en het onderzoek door de controlearts. Dat onderzoek wordt door de ouders vaak ervaren als een controle.

Tijdens het onderzoek vult de arts de medisch-sociale schaal in. Die bestaat uit een lijst met stellingen. Voor elke stelling wordt een score toegekend. De overeenkom- stige punten worden niet opgeteld. De hoogst behaalde score is de score voor die rubriek. Per pijler wordt de hoogste score voor elke rubriek opgeteld. De score op de derde pijler wordt verdubbeld. Het maximum aantal toegekende punten is 36. De bedragen zijn gekoppeld aan het aantal toegekende punten.

Het is voor de ouders dan ook erg belangrijk dat de ondersteuningsnood voor hun kind correct wordt ingeschaald. Het bedrag van de zorgtoeslag is daarvan afhanke- lijk, maar ook heel wat afgeleide rechten, zoals belastingvoordelen, de schooltoe- slag, het zorgbudget voor personen met een handicap, parkeerkaarten en andere maatregelen. Voor de evaluerende artsen is het geen eenvoudige opdracht om op basis van een aantal vragenlijsten, de meegestuurde attesten en een ontmoeting van een tiental minuten met ouders en kind die ondersteuningsnood correct in te schalen.

5. Overheveling van de dossiers

Uit het evaluatierapport blijkt dat de overheveling van deze bevoegdheid naar het team Zoë niet van een leien dakje is gelopen. Dat kwam ook al uitgebreid aan bod in de media. Er kwamen massa's dossiers op het team af, het aantal evaluerende artsen was te beperkt en het team was onvoldoende voorbereid om de toevloed van dossiers aan te kunnen. Administratief verliep het allesbehalve vlot. De artsen van de FOD Sociale Zekerheid hadden al een hoop ervaring met de toepassing van de evaluatieschalen maar voor de artsen van Kind en Gezin was het nieuwe materie.

De gevolgen van die overheveling waren lange afhandelingstermijnen van de dos- siers, maar ook veel onduidelijkheid voor ouders, veel ongenoegen over de wijze waarop de evaluatie van de aandoening of de handicap verliep en vooral veel ver- driet over de ongelukkige communicatie met de controleartsen.

Voor vele ouders van een kind met een handicap of een aandoening gaat het om een complex verhaal. Zij hebben een kind over wie zij zich veel zorgen maken omdat het niet ontwikkelt zoals de leeftijdsgenoten. Zij lopen van de ene arts naar de andere en proberen met vallen en opstaan te achterhalen wat er met hun kind aan de hand is. Als ouders hiervoor de middelen hebben, gaan ze op zoek naar therapiemogelijkheden. Ze lopen zich de benen van het lijf, maken zich constant zorgen en liggen nachten wakker. Daarbovenop komen een hoop administratieve besommeringen. Een dossier rondkrijgen voor de zorgtoeslag is niet niks. Ouders moeten uitgebreide vragenlijsten invullen om een correcte evaluatie mogelijk te maken en daarbij de nodige attesten voegen. In tijden van corona was het nog moeilijker dan anders om aan de nodige attesten te geraken. Bovendien verliep de communicatie daarover met het team Zoë niet open of helder. Meerdere keren kregen ouders te horen dat attesten, die toch doorgestuurd werden, niet in het dossier zaten en ergens onderweg verloren gingen.

De steeds oplopende wachttijden voor de afhandeling van een dossier veroorzaken een opschorting van de uitbetaling van de zorgtoeslag. Dat heeft in vele gezinnen voor veel onrust en onzekerheid gezorgd, vooral omdat daardoor een aantal afgeleide rechten wegvielen.

Gezin en Handicap vzw is zeer tevreden met de beslissing om de zorgtoeslag verder uit te keren zolang bij een ambtshalve herziening het dossier niet kan worden afgesloten. Die beslissing haalt voor heel wat ouders de druk van de ketel. Maar voor ouders die voor het eerst een zorgtoeslag aanvragen of ouders die zelf het initiatief nemen om hun dossier te herzien, zijn de wachttijden nog onbehoorlijk lang. Die wachttijden zijn zelfs opgelopen omdat er nu voorrang wordt gegeven aan de ambtshalve dossiers.

6. Team Zoë werkt aan oplossingen

Gezin en Handicap vzw erkent dat de medewerkers van het team Zoë en de evaluerende artsen veel inspanningen leveren om de knelpunten aan te pakken. Een verdere digitalisering, het aantrekken van bijkomende artsen en een betere verloning voor hen, zal hopelijk binnenkort leiden tot een snellere verwerking van de dossiers. Ook de recente aanpassing van de vragenlijsten en het beperken van het aantal benodigde attesten zou tot een efficiëntere werking moeten leiden.

De spreker dringt erop aan om bij de opleiding van de artsen veel meer aandacht te besteden aan de wijze waarop zij met ouders, kinderen en jongeren in gesprek gaan. Het verhaal van de zorgtoeslag is complex voor ouders en kinderen. De spreker verwijst naar het verhaal van Lies en Isaak waarbij kinderen moeten aantonen dat ze iets niet kunnen omdat ze anders punten verliezen. Het feit dat hun kind niet in aanmerking komt, ondanks alle attesten, omdat zij op basis van de schalen niet de juiste handicap kunnen verantwoorden, zorgt voor veel verdriet en boosheid bij ouders. Ouders krijgen geen feedback over de inschaling. Ze krijgen geen uitleg waarom er zo weinig punten worden toegekend. Dat gebrek aan transparantie moet dringend worden aangepakt.

Wanneer ouders een begripvolle en empathische arts ontmoeten, maakt dit voor hen een wereld van verschil. Nog te veel ouders krijgen tijdens het gesprek met de arts het gevoel dat ze van het systeem profiteren. Niet zelden krijgen ouders letterlijk te horen dat ze het onderste uit de kan willen halen. Zulke reacties verdienen ouders van een zorgkind niet.

7. De handicap, aandoening of ondersteuningsnood evalueren?

De spreker erkent dat er reeds waardevolle inspanningen gebeuren en beseft dat het niet mogelijk is om alle problemen meteen aan te pakken. Opgroeien moet eerst de huidige knelpunten aanpakken. Toch hoopt de spreker dat binnen niet al te lange termijn het huidige systeem van evalueren kritisch wordt bekeken. In het evaluatierapport is er sprake van een intentie om het inschalingssysteem voor de zorgtoeslag af te stemmen op andere Vlaamse inschalingssystemen. Dat lijkt de spreker een goede zaak. Toch dringt ze erop aan om niet over één nacht ijs te gaan. Dit vergt een grondige voorbereiding en alle stakeholders moeten hier actief bij worden betrokken.

Gezin en Handicap vzw pleit ervoor om bij het uitwerken van nieuwe verbeteracties ook ervaringsdeskundigen te betrekken. Naar aanleiding van de knelpunten die ouders ervaren, had de vzw enkele maanden geleden een zeer open en constructief overleg met de verantwoordelijken van het team Zoë. Gezin en Handicap vzw heeft vastgesteld dat het team heel wat knelpunten effectief heeft aangepakt. Een aantal bijstellingen leveren echter nieuwe problemen op voor ouders. Die proble-

men hadden misschien kunnen worden vermeden indien het team Zoë en Gezin en Handicap vzw hierover in dialoog waren gegaan.

8. Bezorgdheden

De toenemende digitalisering die in het evaluatierapport als oplossing wordt aangereikt, zorgt wellicht voor een efficiënter werking. Gezin en Handicap maakt zich echter zorgen over een verdere dualisering. Het is niet elke ouder gegeven om goed met de computer overweg te kunnen. Die ouders zijn dan weer afhankelijk van andere diensten en maatschappelijk werkers. Ook daar lopen de wachttijden op.

De intentie in het evaluatierapport om ook MDT-artsen in te schakelen voor de inschalingen stemt Gezin en Handicap vzw tevreden. Op basis van één evaluatie kan men dan beoordelen of kinderen die gekend zijn bij de integrale toegangspoort ook recht hebben op de zorgtoeslag. Hiervoor moeten nog wel een aantal drempels worden weggewerkt. Het is belangrijk om ook hierbij ervaringsdeskundigen te betrekken.

Gezin en Handicap vzw maakt zich grote zorgen over het richtlijnenkader waarvan sprake is in het evaluatierapport. Daarin staat dat het de bedoeling is om de specifieke ondersteuningsbehoefte van kinderen met een bepaalde aandoening of handicap op basis van dezelfde soort documenten te evalueren. Het doel is wellicht om uniformiteit te creëren tussen artsen en over alle regio's in Vlaanderen. Het medisch dossier zal, per aandoening of beperking, op uniforme wijze worden samengesteld. Hoe zal dat kader eruitzien? Worden er lijsten en fiches per aandoening, ziekte of handicap opgesteld met zorgpunten die kunnen worden aangevinkt? Blijft er dan nog voldoende ruimte voor nuances? Wordt er hiermee geen stap terug in de tijd gezet, richting medisch model?

Het ene kind is het andere niet. De ene persoon met autisme is de andere niet. De ene gezinscontext is de andere niet. Gezin en Handicap vzw blijft pleiten voor een omvattende individuele en multidisciplinaire benadering.

De evaluatie van de handicap of aandoening in pijler 1 op basis van de Officiële Belgische Schaal ter Bepaling van de Graad van Invaliditeit en de lijst van pediatrische aandoeningen is een louter medische benadering. De schaal en de lijst van aandoeningen werden al jaren niet meer geactualiseerd. Gezin en Handicap vzw is, net als bepaalde artsen en andere betrokkenen, van mening dat er nood is aan een bijsturing van deze schalen. Een aantal diagnoses, zoals metabole aandoeningen of psychische problemen, komen onvoldoende aan bod. Zolang een eventuele bijsturing niet fundamenteel wordt aangepakt, moet de evaluatie nog gebaseerd zijn op diagnose en medische aandoeningen. Uit de signalen die de vzw van ouders en van maatschappelijk werkers krijgen, gaan artsen op verschillende manieren om met deze evaluatieschaal. In sommige regio's lijken artsen strenger te oordelen dan in andere. Wanneer een kind met een specifieke aandoening voor 2019 wel een aantal punten haalde in bijvoorbeeld pijler 1, lijkt dit niet vanzelfsprekend te zijn na 2019. Op basis van dezelfde lijsten en schalen scoren kinderen met een ernstige genetische diagnose zoals het syndroom van Williams of het syndroom van Prader-Willi en een grote ontwikkelingsachterstand, nul punten in pijler 1. Dit is zeer moeilijk om uit te leggen aan ouders. Gezin en Handicap vzw hoopt dat er bijsturingen gebeuren op dat vlak. Een evaluatie die verschilt naargelang de evaluerende arts zorgt voor grote onzekerheid bij ouders. Ook daar is er een bijsturing vereist.

Ook voor pijler 2 en 3 zijn een aantal stellingen in de medisch-sociale schaal aan een evaluatie toe. Die schaal dateert ook al van 2003, ondertussen is de samenleving op heel wat vlakken erg veranderd.

9. Besluit

De spreker hoopt dat in een eerste fase de knelpunten die momenteel aan de orde zijn, worden aangepakt. Daarnaast moet er snel werk worden gemaakt van een langetermijnvisie, vooral over de manier van evalueren. Verouderde schalen moeten worden herbekeken. De spreker dringt aan op een grondige aanpak: alle stakeholders, ook de ervaringsdeskundigen, moeten hierbij worden betrokken.

IV. Vragen van de leden

1. Vragen van Hannes Anaf

Hannes Anaf dankt alle sprekers voor hun getuigenissen en toelichtingen. De commissieleden hebben hard moeten aandringen op de evaluatie en op de hoorzitting. Het verraste alle oppositiepartijen dat die evaluatie er ineens was, zonder de inspraak van alle betrokken partijen of het Vlaams Parlement.

In het rapport worden een aantal problemen benoemd, maar niet opgelost. De evaluatie is erg opgevat vanuit het wettelijke kader. De spreker hoopt dat de hoorzittingen ertoe zullen bijdragen dat de Vlaamse Regering dat kader durft verlaten. De hervormingen bevatten inderdaad heel wat goede elementen maar ook onrechtvaardigheden. De spreker hoopt dat een aantal van die onrechtvaardigheden worden aangepast en dat er daarnaast nog meer wordt ingezet op de strijd tegen kinderarmoede.

Er is in het Vlaams Parlement al vaak gedebatteerd over de wezen- en halfwezen-toeslag. Die regeling gaat manifest in tegen de geest van het nieuwe groeipakket, waarin zo duidelijk werd gezegd dat niemand erop mag achteruitgaan. Bovendien gebeurt dat net in een groep die al met zo veel leed te maken krijgt en gaat het over een relatief beperkt bedrag. De spreker vindt het onbegrijpelijk dat dat niet wordt rechtgezet. De Gezinsbond en Odos vzw brengen duidelijke voorstellen naar voren. Het zou verbazen indien de Vlaamse Regering daar niet mee aan de slag zou gaan. Het bedrag dat nodig is om die onrechtvaardigheid recht te zetten, is wellicht relatief beperkt. Het gaat jaarlijks om 3108 op de 1,6 miljoen kinderen die kinderbijslag ontvangen. Weet de Gezinsbond over welk bedrag het precies gaat?

Zijn fractie heeft reeds voorstellen ingediend om ervoor te zorgen dat nieuwe wezen of halfwezen minstens evenveel krijgen als in de oude regeling (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 203/1*). In het evaluatierapport wordt gesteld dat een verhoging van de halfwezen-toeslag op zich mogelijk is, maar dat het te complex is om de vergelijking te maken met de AKBW. Daarbij worden onder meer de leeftijdsbijslagen vermeld. Is dat technisch mogelijk? Heeft de Vlaamse Regering, behalve dat ze het niet wil aanpassen, nog andere redenen waarom het ingewikkeld is om te bepalen hoeveel het bedrag moet zijn? De spreker heeft het gevoel dat de Vlaamse Regering naar drogredenen zoekt en dat het eigenlijk niet zo moeilijk is.

De spreker deelt de mening van Odos vzw over waarom de toeslag behouden moet blijven wanneer een weduwe of weduwnaar een nieuwe partner vindt.

Zowel het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin dat onder de armoededrempel leeft als het aantal kinderen dat opgroeit in kansarmoede is stabiel gebleven na de invoering van het groeipakket. Er was op voorhand door allerhande experts aangekondigd dat er een heel beperkte impact zou zijn op de kinderarmoede. Maar de sociale toeslagen, die gericht zijn op gezinnen met een beperkt inkomen, zouden kunnen worden verhoogd. Vlaams minister Wouter Beke heeft duidelijk te kennen gegeven dat hij niet aan het budget wil morrelen, wat jammer is. Want om het probleem van kinderarmoede echt aan te pakken, is er meer nodig. Het groeipakket moet fundamenteel in vraag worden gesteld. De spreker ziet minstens drie moge-

lijke oplossingen. Een eerste optie zou zijn dat er extra budget wordt vrijgemaakt om meer sociale toeslagen te kunnen toekennen. Dat lijkt de beste oplossing. Ook de Gezinsbond pleit hiervoor. In tweede instantie, als er echt geen budget bij kan komen, kan men kijken naar de bestaande middelen van het groeipakket. Dan moet er worden gekeken naar het basisbedrag. De spreker vindt het jammer dat er in het evaluatierapport zelfs geen simulatie is gemaakt over wat het zou betekenen als het basisbedrag bijvoorbeeld met 5, 10 of 20 euro zou verminderen. Wat zou daarvan het effect zijn op het armoederisico? Bestaan daar simulaties over? Een derde optie zou zijn dat er een soort van indexesprong gebeurt op het basisbedrag, zodat niemand er echt op achteruitgaat.

Anne Van Lancker pleitte er op 26 april 2021 in een column in De Standaard voor om de inkomensgrenzen voor de inkomensgerelateerde toeslagen welvaartsvast te maken, net als de bedragen van alle toeslagen in het groeipakket. Vindt de Gezinsbond dat een goed idee?

Het probleem van de zorgtoeslag is al vaak aan bod gekomen en er werden al heel wat voorstellen geformuleerd (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 618/1). De spreker dankt Lies Provoost voor de moedige getuigenis over haar zoon Isaak. Hij heeft veel respect voor wat ze al die jaren doet. Het is confronterend om te zien wat bepaalde cijfers in de praktijk betekenen voor mensen en gezinnen. De minister heeft al een aantal elementen aangepakt, zoals de doorbetaling bij een ambtshalve herziening. Er moeten echter nog verdere stappen worden gezet. Vooruit heeft daarover, samen met Groen en de PVDA, een voorstel van resolutie ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 618/1). De reactie daarop was dat dat niet nodig was. Nochtans is het duidelijk dat een aantal aspecten van de zorgtoeslag voor verbetering vatbaar zijn.

2. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls is onder de indruk van de persoonlijke getuigenissen van Lies Provoost en Evi Vanheel. Hij dankt de sprekers voor hun getuigenissen en de informatie die ze hebben gedeeld.

De evaluatie van het groeipakket vanuit de administratie was een technische analyse van de uitvoering van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid. Dat is belangrijk. Er is een heel grote omslag gebeurd. De betalingen zijn doorgelopen, zonder moment van opschorting.

Er blijken heel wat vragen te zijn bij de inschaling van kinderen met een beperking. De spreker zoomt even in op de verschillen in beoordeling tussen artsen. Zijn er dan discussies tussen de eigen arts en de beoordelende artsen? Of is er een verschil in beoordeling bij de herinschaling door een andere dokter, maar wel van hetzelfde agentschap? Lies Provoost geeft te kennen dat het dat laatste is. De spreker vindt het vreemd dat dezelfde handicap, bij hetzelfde kind, door dezelfde dienst met dezelfde criteria, tot een andere inschaling leidt. Dat moet worden bijgestuurd.

De Gezinsbond maakte een aantal uitvoerige berekeningen en lijkt te zeggen dat er voor alle onderdelen meer geld nodig is: het basisbedrag, de sociale toeslag en de zorgtoeslag. De spreker heeft daar begrip voor. Het is echter duidelijk dat dat budget niet voorhanden is. Dat er in Brussel bepaalde zaken wel kunnen worden gerealiseerd, is dankzij het geld dat van Vlaanderen naar Brussel is gegaan. Verschillende sprekers pleiten voor het finetunen van bepaalde toeslagen. Maar vanwaar moet dat geld dan komen? Is het voor de Gezinsbond een optie dat, indien de sociale toeslagen of de wezentoeslag worden verhoogd, dat van het basisbedrag zou komen? Is dat bespreekbaar voor Odos vzw en Gezin en Handicap vzw?

Een ander belangrijk aspect zijn de sociale toeslagen en het effect daarvan op gezinnen die in armoede leven. De spreker wil een kritische stem laten horen. De teneur lijkt te zijn dat de oplossing erin bestaat om meer geld te geven. Maar hoeveel meer dan? Dat lijkt een te voluntaristische invulling. Sommige gezinnen krijgen geld maar gaan met een lege brooddoos naar school, dragen geen dege-lijke kledij of hebben geen boeken. Is het dan niet beter om op school een gratis maaltijd en boeken te geven, en dat af te houden van het groeipakket? Is dat een optie voor de organisaties?

In de tabel die Evi Vanheel toonde op slide 8 lijkt het alsof een weduwe of weduw-naar, wanneer die een nieuwe relatie aangaat, een hoger bedrag krijgt. Dat cijfer-model strookt niet met de analyse vanuit de administratie. Wat is het verschil? Het kan niet de bedoeling zijn om mensen die een nieuwe relatie aangaan te straffen.

Uit de toelichting van Handicap en Gezin vzw blijkt vooral de administratieve rompslomp bij de beoordelingen en herzieningen een struikelblok te zijn. Pleit Handicap en Gezin vzw ervoor dat de eigen arts wordt betrokken bij die beoordeling? Het lijkt logisch dat er daarop een toetsing volgt om misbruik te vermijden.

3. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele spreekt haar dank uit voor de toelichtingen. Het is jammer dat de evaluatie van de kinderbijslag er plots is gekomen en dat ook de parlementsleden daardoor werden verrast. Het is belangrijk dat alle verschillende partners hier hun inbreng kunnen doen om de problemen op de kaart te zetten. In het bijzonder dankt ze de sprekers voor hun doorleefde getuigenissen, die een goed beeld geven van wat er zich vandaag afspeelt.

De defederalisering van de kinderbijslag in 2019 heeft voor een aantal problemen gezorgd. Aan de ene kant zijn er een aantal onrechtvaardigheden, bijvoorbeeld voor de wezen en voor de kinderen met een beperking. Aan de andere kant is er een te beperkte impact van het groeipakket op de huidige armoede. Voor die beide zaken is het belangrijk om niet vast te lopen in een besparingslogica, waarbij men doet alsof er onvoldoende middelen zijn. Zo zegt men in het IPA dat de loonopslag maar 0,4 procent kan bedragen omdat de middelen beperkt zijn. In werkelijkheid groeit de kloof tussen rijk en arm. Aan de ene kant worden er heel wat grote dividenden uitgekeerd bij de grote multinationals. Daar is er rijkdom. Indien er correcte belastingen zouden worden betaald en de sociale zekerheid daardoor zou worden versterkt, zou er heel wat meer budget zijn om loonopslagen te geven of om te investeren in de kinderbijslag. Het is belangrijk om te ijveren voor een groter budget voor de kinderbijslag, omdat dat nodig is en om zich niet te laten verleiden tot een besparingslogica, waarbij moet worden afgehouden van de ene groep om te kunnen geven aan de andere groep. Want zo worden bijvoorbeeld de wezen of kinderen met een beperking benadeeld en krijgen ze geen correcte toeslag.

De spreker vond de toelichtingen erg duidelijk en overtuigend. Ze heeft geen verdere vragen, maar zal met alle argumenten aan de slag gaan om te ijveren voor een rechtvaardige kinderbijslag voor iedereen, die de armoede effectief kan doen dalen.

4. Vragen van Ann De Martelaer

Ann De Martelaer dankt de sprekers voor hun toelichting. Zelf werkt ze reeds twee jaar aan het dossier van het groeipakket. Groen had aanvankelijk vooral ingezet op de situatie van de halfwezen. Zijn voorstel van resolutie werd begin 2020 besproken (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 198/1). De spreker heeft verder gewerkt aan de sociale toeslag, de coronatoeslag en de zorgtoeslag. Steeds wanneer Groen daarover voorstellen deed, werd verwezen naar de evaluatie van het groeipakket.

Er staan heel wat zinvolle zaken in het evaluatierapport. Het groeipakket heeft een aantal verbeteringen kunnen verwezenlijken. Er zijn echter ook een aantal hiaten. De spreker is blij dat het Vlaams Parlement de kans grijpt om dieper in te gaan op de problematieken. Na het horen van de getuigenissen beseft ze dat er nog meer problemen zijn dan ze aanvankelijk dacht. Het zou spijtig zijn indien daar niets mee zou gebeuren.

Zoals de Gezinsbond oppert, is het inderdaad een piste om extra middelen te halen bij de kinderopvangtoeslag en de kleutertoeslag. Heeft de Gezinsbond die piste onderzocht? Zou hij die toeslagen volledig of gradueel afschaffen? Waarin zou hij die middelen prioritair willen investeren?

Op dit moment is er een oplossing voor de ambtshalve herzieningen. Er is echter een enorme wachttijd ontstaan voor de mensen die een eerste aanvraag indienen. Wie in 2020 een aanvraag indiende voor een pasgeboren kind, wacht nog steeds op een toekenning. Op een jaar tijd kan de situatie van een kind snel wijzigen. Op het moment dat dat dossier wordt bekeken, kan de situatie totaal veranderd zijn. De Gezinsbond pleit voor een voorlopige inschaling door de behandelende arts, waarop Opgroeien zich dan kan baseren. Kan de Gezinsbond dat voorstel wat meer duiden?

Het voordeel van sociale media is dat de ouders zich daarop kunnen verenigen. Op een gesloten Facebookgroep kunnen ouders hun problemen delen en naar oplossingen zoeken. Dat kan een schat aan informatie zijn voor Opgroeien. Er zijn wat problemen met communicatie. De spreker benoemt verder de lange wachttijden. Het is ook niet logisch dat er een verschil is in beoordeling, afhankelijk van de behandelende arts. De administratieve rompslomp is eveneens problematisch. Misschien kunnen dergelijke problemen worden aangekaart in een gesprek tussen Opgroeien en de gesloten Facebookgroep.

De Gezinsbond heeft een erg goede evaluatie gemaakt, gedocumenteerd met cijfers. Werde de Gezinsbond hierover reeds gehoord door Opgroeien? Is de Gezinsbond bereid om dit verder op te nemen met Opgroeien?

5. Vragen van Immanuel De Reuse

Immanuel De Reuse dankt de sprekers voor hun toelichtingen en aangrijpende getuigenissen, die de problemen concreet hebben benoemd.

Ook het Vlaams Belang was voorstander van het overhevelen van het kindergeld naar Vlaanderen, omdat de zaken dan beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Maar het groeipakket is nieuw en bijgevolg moeten mogelijke fouten worden gedetecteerd en aangepakt aan de hand van evaluaties. Ook voor het Vlaams Belang was het evaluatierapport een verrassing. In de commissie worden er reeds anderhalf jaar vragen gesteld over het groeipakket en er werd steeds verwezen naar de evaluatie. Het is heel vreemd dat die evaluatie volledig eenzijdig is. In de commissie werd gezegd dat de betrokken partijen zouden worden gehoord, maar zij komen niet aan bod in de evaluatie. Deze hoorzittingen kunnen een eerste stap zijn om hen daar wel in te betrekken, zodat Opgroeien en de minister rekening kunnen houden met die concrete bevindingen.

De spreker dankt de Gezinsbond voor de concrete cijfers. Er zijn heel wat pluspunten, maar ook een aantal besparingen. De Gezinsbond reikt zelf een besparing van 29 miljoen euro aan door het afschaffen van twee participatietoelagen. De Gezinsbond heeft een hele lijst van terechte voorstellen. Maar heeft de Gezinsbond uitgerekend welk budget er nodig is om op al die voorstellen in te gaan? De leeftijdstoelagen die pas over tien jaar moeten worden uitbetaald, mogen daarbij buiten beschouwing blijven. Welke van die voorstellen verdienen prioriteit?

Wat is de visie van de Gezinsbond op de omkering van de rangen bij de nieuw samengestelde gezinnen? Mensen hertrouwen, er komen kinderen uit een tweede of zelfs derde huwelijk. Dat kan problemen met zich meebrengen, vooral in verband met de alimentatie. Sluit de Gezinsbond aan bij het standpunt van de minister, dat de rechter dat zaak per zaak moet oplossen? Of is het aangewezen om daarvoor toch een algemeen kader aan te reiken?

De Gezinsbond beveelt aan om de kinderbijslag uit te betalen aan de ouder bij wie het kind gedomicilieerd is. Maar een domicilie kan ook fiscale voordelen hebben. Wat is het standpunt van de Gezinsbond daarover?

De situatie van halfwezen is al vaak aan bod gekomen in de commissie. Het lijkt de spreker mogelijk om die 5 miljoen euro op te hoesten om hun situatie te verbeteren. De argumenten die door de minister worden aangehaald, snijden ook volgens het Vlaams Belang geen hout. Het wegvallen van een ouder zorgt inderdaad voor extra kosten, naast het grote emotionele verlies. De spreker erkent dat het een goede zaak is dat de toelage in het nieuwe systeem behouden blijft bij het aangaan van een nieuwe relatie. Aangezien die nieuwe partner vaak kinderen heeft uit een vorige relatie, vindt de spreker het logisch dat die financieel niet hoeft bij te dragen aan de opvoeding van de kinderen van de overblijvende partner.

Evi Vanheel verwees naar een aantal gerechtelijke opties. Ondersteunt Odos vzw mensen die via gerechtelijke weg tot een regeling proberen te komen? Ze verwees ook naar het standstillprincipe en het arrest van het Grondwettelijk Hof. Worden daarin nog verdere stappen ondernomen? Kunnen er langs deze weg wijzigingen worden afgedwongen?

In de commissie kwamen de moeilijkheden die Gezin en Handicap vzw aanhaalt in verband met de zorgtoeslag en de herzieningen al meermaals aan bod. De controles en de inschalingen zijn inderdaad momentopnames. De spreker is er voorstander van om te evolueren naar MDT's, die de situaties op een betere manier kunnen inschalen en over een langere periode kunnen beoordelen. Dat is van belang voor de toekenning van zowel de financiële middelen als alle afgeleide rechten, zoals de parkeerkaart. Is het een optie om een soort van cliquetsysteem in te voeren, waarbij bepaalde aandoeeningen zo worden ingeschaald, dat de toeslag enkel kan worden verhoogd? Zo hoeft er niet steeds worden bewezen dat de aandoening nog niet is verbeterd. Voor sommige aandoeeningen is er immers geen verbetering mogelijk.

Het team Zoë is verantwoordelijk voor de zorgtoeslag na de overheveling van de bevoegdheid vanuit het federale niveau. De spreker vindt dat er volop moet worden ingezet op de problemen met de communicatie, het dossierbeheer en de doorlooptijden.

6. Vragen van Freya Saeys

Freya Saeys dankt de sprekers voor hun toelichtingen en pakkende getuigenissen. De halfwezentoeslag blijft in het nieuwe systeem behouden wanneer de overlevende partner een nieuw gezin vormt. In heel wat nieuw samengestelde gezinnen hebben beide partners kinderen uit een vorig huwelijk. Voor hen is het niet zo evident om bij te dragen in de kosten van de opvoeding van de kinderen van de overlevende ouder, aangezien ze financieel moeten bijdragen aan de opvoeding van de eigen kinderen. Hoe staat de Gezinsbond ten opzichte van het feit dat de overlevende ouder de halfwezentoeslag niet verliest bij het vormen van een nieuw gezin? Heeft de Gezinsbond berekeningen gemaakt voor die situatie?

Het omkeren van de rangen bij de start van het groeipakket heeft ertoe geleid dat de bij de nieuw samengestelde gezinnen gemaakte afspraken over de verdeling van gezinsbijslagen onderuit werden gehaald. Krijgt de Gezinsbond veel meldingen

over conflicten daarover tussen gescheiden ouders? Zijn er ouders die daardoor terug naar de rechter moeten?

De Gezinsbond is minder enthousiast over de kinderopvangtoeslag. Gezinnen die naar een kinderopvang in trap 2 gaan, betalen een inkomensgerelateerde bijdrage. Die voorzieningen krijgen een aanzienlijke subsidiëring ten opzichte van initiatieven in trap 0 en trap 1, die dat niet hebben. Als de organisatoren van de kinderopvang in trap 0 en trap 1 moeten stoppen omdat ze het financieel niet redden, is dat voor vele gezinnen een zeer slechte zaak. Het is immers de ambitie om mensen zo veel mogelijk aan het werk te houden, omdat dat de beste remedie is om uit armoede te geraken.

Bij een echtscheiding wordt het basisbedrag in principe niet verdeeld tussen ouders, ook niet bij gelijk co-ouderschap, tenzij de rechter het effectief beveelt. Het uitgangspunt is dat ouders vrij moeten kiezen en afspraken moeten maken in het belang van het kind. Als ouders daar niet in slagen, kan de familierechtbank optreden. Als beide ouders geen keuze maken, wordt er gekozen voor de jongste ouder. Is het een optie om bij gelijk co-ouderschap elke ouder toch 50 procent van het basisbedrag te geven? Dan moet er niet noodzakelijk naar de rechter worden gegaan.

Wat de zorgtoeslag betreft, vraagt de spreker zich af of de ambtshalve herzieningen zinvol zijn voor alle handicaps. Bij bepaalde handicaps is er inderdaad geen vooruitgang meer mogelijk. Moeten er voor die handicaps dan nog wel ambtshalve herzieningen zijn? Herzieningen op vraag van de ouders moeten in dat scenario wel nog kunnen.

Als kinderen met een handicap een dossier hebben bij het VAPH en moeten langsgaan bij een MDT, zou men de MDT-arts dan niet kunnen aanduiden als evaluerende arts? Zo worden overbodige trajecten en administratieve lasten vermeden. Bij een nieuwe aanvraag zou het interessant zijn dat de behandelende arts op het MDT een voorlopige inschaling doet voor de toeslag. Dan krijgen de mensen snel na hun aanvraag een toeslag en eventueel ook de afgeleide rechten daarvan.

Er worden verschillende voorstellen tot verbetering aangereikt. Welk voorstel heeft prioriteit voor de Gezinsbond?

7. Vragen van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde dankt de sprekers voor hun interessante presentaties. Hij wil ingaan op het aspect van de continuïteit van de zorgtoelage. Hij dankt Lies Provoost voor haar getuigenis daarover. Hij onthoudt daaruit dat de aanpassingen die werden doorgevoerd door de minister welkom waren maar dat er op administratief vlak een aantal zaken zijn die beter kunnen. Waar is er nog verbetering nodig? Is het nodig om de vertrouwde arts mee in te schakelen? Op welke manier kan de continuïteit in alle dossiers beter worden gerealiseerd?

8. Vragen van Katrien Schryvers

Een van de belangrijkste elementen in de hervorming is de automatisering van de toekenning en de uitbetaling van alle toeslagen en basisbedragen, waardoor meer ouders worden bereikt, aldus *Katrien Schryvers*. Vindt de Gezinsbond die automatiseringsoperatie volledig geslaagd? Of zijn er elementen die beter kunnen? Kunnen er nog elementen aan worden toegevoegd om het geheel performanter te maken?

Ook deze spreker vraagt welke maatregel de Gezinsbond prioritair zou willen invoeren.

Indien personen door een plotse wijziging in hun situatie niet krijgen waarop ze recht hebben, is er de alarmbelprocedure. Die is deels geautomatiseerd, zoals wanneer mensen een leefloon krijgen, maar verder moet dit op een manuele manier in gang worden gezet. Mensen moeten daarvoor bij bevoegde instanties bewijsmateriaal inleveren dat het gezinsinkomen sterk is gedaald. Maken gezinnen voldoende gebruik van die manuele alarmbelprocedure? Of ziet de Gezinsbond ruimte voor verbetering op dat vlak?

De doelstelling van het groeipakket blijft tweeledig: tussenkomen in de kosten voor de opvoeding van een kind en de strijd tegen kinderarmoede aangaan. Vaak worden de resultaten afgemeten aan de manier waarop het armoederisico wordt verminderd. Hoe ziet de Gezinsbond de verhouding tussen beide pijlers van het groeipakket, het universele en het inkomensafhankelijke? Zit die verhouding goed? Of zou het beter op een andere manier zijn gebeurd?

De Gezinsbond is steeds voorstander geweest van de leeftijdstoelag. Klassiek was die toeslag er op 6, 12 en 18 jaar. Het belangrijkste argument van de Gezinsbond is dat kinderen meer kosten naarmate ze ouder worden. Stel dat er slechts één of twee toeslagen mogelijk zijn, op welke leeftijd moeten die er dan komen volgens de Gezinsbond?

De Gezinsbond pleit ervoor om ook de studietoelage voor het hoger onderwijs automatisch toe te kennen. Krijgt de Gezinsbond meldingen van gezinnen met zowel kinderen in het hoger onderwijs als in het secundair onderwijs, die ten gevolge van de automatische toekenning wel een toeslag ontvangen voor het secundair onderwijs maar niet voor het hoger onderwijs? Het feit dat er zoveel meer jongeren worden bereikt met de selectieve participatietoelagen is een bewijs van het succes van de automatisering enerzijds, maar ook van het feit dat men sneller aanspraak kan maken.

Wanneer gescheiden ouders niet tot een overeenkomst komen, krijgt de jongste ouder de kinderbijslag. De Gezinsbond pleit ervoor om de toekenning te koppelen aan het domicilie van het kind. De spreker heeft daar enerzijds begrip voor, maar heeft daar anderzijds toch wat vragen bij. Het domicilie kan immers veranderen in de loop van de procedure. Soms kiest een kind er op een gegeven moment voor om bij de andere ouder te gaan wonen. Het is belangrijk om cesuren in de uitbetaling van de kinderbijslag te vermijden. Ziet de Gezinsbond dat als een mogelijk gevaar indien er wordt gekozen voor de koppeling met het domicilie?

Odos vzw heeft een aantal punten van kritiek op de wijzigingen in het groeipakket. Het overlijden van een van de ouders heeft altijd enorme impact, ook op financieel vlak. Dat financiële aspect heeft verschillende onderdelen: het wegvallen van het inkomen van een van de twee partners, het groeipakket enzovoort. De overblijvende ouder moet voldoende ademruimte hebben en de financiële zekerheid om minstens een bepaalde periode te overbruggen. In dat kader wordt er misschien naar het groeipakket gekeken, terwijl het natuurlijk ook gaat over het inkomen. Op welke manier moet er ook met betrekking tot het inkomen op het federale niveau worden bijgestuurd, zodat die financiële zekerheid er is voor de overblijvende ouder? Komt de huidige overgangsuitkering tegemoet aan de noden van de ouder die alleen achterblijft?

Het overlijden van een ouder is altijd een zware klap. Odos vzw doet een aantal voorstellen. Maar de financiële draagkracht van het ene gezin verschilt van het andere. In de debatten daarover wordt er nooit gepleit voor een inkomensafhankelijke tegemoetkoming. Er wordt geen rekening gehouden met de draagkracht van een gezin. Is dat een bewuste keuze? Hoe staat Odos vzw daartegenover? Zou er nog extra moeten worden tegemoetkomen aan een overblijvende ouder die

het financieel moeilijker heeft? Of geeft enkel het feit dat iemand halfwees is de doorslag?

In het evaluatierapport wordt de suggestie gemaakt dat er meer afstemming moet zijn tussen het VAPH, de MDT's en de zorgtoeslag, bijvoorbeeld om de indicatiestelling voor toegang tot niet-rechtstreeks toegankelijke hulp bruikbaar te maken voor de toekenning van de zorgtoeslag. Wat vindt Gezin en Handicap vzw van die suggestie? Is Gezin en Handicap vzw er voorstander van om het aantal herinschalingen te laten afhangen van het type handicap en om voor bepaalde handicaps geen herinschaling te doen?

Er is nog steeds 'non-take-up' van de zorgtoeslag voor kinderen die wel gekend zijn bij de intersectorale toegangspoort. Hoe is dit volgens Gezin en Handicap vzw mogelijk? Hoe kan dat worden geremedieerd? Wat is volgens Gezin en Handicap vzw de reden dat sommige ouders die daar wel recht op hebben, de zorgtoeslag niet aanvragen? Is dat een kwestie van bekendmaking? Of worden de ouders afgeschrikt door administratieve drempels? Hoe kan dat worden voorkomen?

V. Antwoorden van Yves Coemans

Op de vraag van Hannes Anaf antwoordt *Yves Coemans* dat er ongeveer 5 miljoen euro nodig is om de situatie van de halfwezen te verbeteren, gebaseerd op een schatting van het aantal nieuwe wezen. Volgens hem kan Opgroeien dat bedrag makkelijk ramen. Voorlopig zijn er nog geen gedetailleerde statistieken beschikbaar zoals die vroeger werden gedeeld door Famifed. De Gezinsbond vraagt om die statistieken te blijven onderhouden zodat hij zelf simulaties kan maken. De Gezinsbond heeft toen de kinderbijlagen nog federale bevoegdheid waren jaren moeten wachten om te weten hoeveel kinderen in België kinderbijslag kregen. Nu zijn die cijfers er wel maar ontbreken de details over het aantal kinderen in het gezin van de weduwe of weduwnaar, de rang van de kinderen, de leeftijd van de kinderen of het bruto belastbaar inkomen. De Gezinsbond heeft die statistieken nodig om te kunnen ramen hoeveel sommige van zijn voorstellen zouden kosten.

De Gezinsbond heeft er geen probleem mee dat er meer wordt gegeven aan kinderen in arme gezinnen, maar vraagt daar extra budget voor. De Gezinsbond is er tegenstander van om in de huidige fase te beknibbelen op het basisbedrag. Daar is het te laat voor. De Brusselse overheid heeft dat wel gedaan, maar op voorhand van bij de start van de nieuwe regeling. Nu plots beknibbelen met 5, 10 of 20 euro op dat basisbedrag vindt de Gezinsbond niet correct. Het strookt ook niet met de filosofie van het groeipakket dat niemand erop mag achteruitgaan. De enige verschuiving waarachter de Gezinsbond staat, is de 29 miljoen euro van de twee participatietoelagen (kinderopvangtoeslag en kleutertoeslag). De Gezinsbond is ook geen voorstander van indexsprongen omdat gezinnen op die manier niet krijgen waarop ze feitelijk recht hebben.

De Gezinsbond kan zich zeker vinden in het voorstel van Anne Van Lancker om de inkomensgrenzen welvaartsvast te maken en stelt daarnaast voor om alle bedragen in het groeipakket welvaartsvast te maken. De Gezinsbond stelt die eis al jaren, ook in het vroegere AKBW. Aangezien de FOD Sociale Zekerheid vroeger bevoegd was voor de kinderbijslag, waren er toen budgetten voor de welvaartsvastheid. Die budgetten zijn echter door de sociale partners nooit gebruikt voor de kinderbijlagen.

In maart 2021 was er een inflatie van 0,89 procent op jaarbasis maar op 1 september 2021 is er wel – net zoals in 2020 – een vaste indexatie met 2 procent. Zolang de inflatie lager blijft dan 2 procent pleit de Gezinsbond ervoor om die 2 procent vaste indexatie te behouden. Dat is immers in feite een onbewuste welvaartsvastheid van de bedragen en de inkomensgrenzen. Het is echter geen struc-

turele welvaartvastheid. Indien de inflatie in 2022 door de economische impact van de coronacrisis meer dan 2 procent bedraagt, moet dat worden herbekeken want anders dreigt erosie van de koopkracht van gezinnen.

Indien er budgettaire keuzes moeten worden gemaakt, pleit de Gezinsbond ervoor om eerst de sociale toeslagen welvaartsvast te maken.

Vervolgens gaat de spreker in op de vragen van Koen Daniëls. Het is voor de Gezinsbond geen optie om te verschuiven binnen het bestaande budget. Ook tegen het bevriezen van bepaalde indexaties verzet de Gezinsbond zich. Het klopt dat de Gezinsbond extra budget vraagt voor heel wat zaken. Maar als er prioriteiten moeten worden gesteld, krijgen de behartigenswaardige situaties voorrang: de wezen-toeslagen, de zorgtoeslagen en de sociale toeslagen. Binnen vier jaar komen er in het groeipakket al behoorlijk wat middelen vrij. De leeftijdsbijslagen in het oude systeem worden namelijk systematisch afgebouwd en werden nog niet opgenomen in het nieuwe systeem. In het laatste jaar van de AKBW werd er zo'n 464 miljoen euro besteed aan de leeftijdsbijslagen van Vlaamse kinderen.

De Gezinsbond is er geen voorstander van om een deel van de kinderbijslag te oormerken. Conner Rousseau, de voorzitter van Vooruit, stelde voor om de kinderbijslag af te schaffen, en om kinderopvang en onderwijs gratis te maken. De Gezinsbond daarentegen vindt dat de kinderbijslag een vrij besteedbare tegemoetkoming moet blijven. Er zijn bijvoorbeeld gezinnen die geen kinderopvang nodig hebben of die zelf organiseren via andere oplossingen.

Een studie van Famifed van 2016 toont aan dat slechts 2,5 procent van de Belgische gezinnen de kinderbijslag volledig spaart. 97,5 procent besteedt de kinderbijslag op een of andere manier aan de opvoedingskosten van hun kinderen. Ook het bedrag dat bijvoorbeeld naar de huishuur gaat, wordt aangewend voor de kinderen aangezien ze daardoor een dak boven het hoofd hebben.

De Gezinsbond is inderdaad, samen met vzw De Ouders, voorstander van een voorlopige inschaling, als tijdelijke oplossing tot de MDT's op punt staan en de achterstand van het team Zoë volledig is opgelost. Dat zou op termijn moeten gebeuren door een betere betaling van de artsen. Door artsen beter te betalen, krijgen men artsen van betere kwaliteit. Er kwamen heel wat klachten van ouders die onheus werden behandeld door de artsen. De spreker benadrukt het belang van het MDT. Een controlearts die zuiver medisch denkt, wordt het best bijgestaan door een psycholoog. De Gezinsbond stelt als voorlopige oplossing voor dat de behandelende arts en het MDT, die het kind en de problematiek kennen en opvolgen, een voorlopige inschaling maken, waarop het team Zoë een voorlopige tegemoetkoming geeft, totdat de definitieve beslissing is gevallen. Dat de behandelende arts mee de hand heeft in het toekennen van een tegemoetkoming kan misschien een deontologisch probleem zijn. Maar de spreker gaat ervan uit dat die arts zijn eigen deontologie volgt. Is het trouwens deontologisch verantwoord om de ouders zo lang te laten wachten? Het duurt bovendien soms maanden of jaren vooraleer de ouders beseffen dat er iets mis is met hun kind en ze een aanvraag indienen. Heel wat ouders leggen niet meteen de link met de zorgtoeslag. Vroeger was dat immers de verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap. Ouders van een kind met psychologische problemen denken niet meteen aan een handicap. De spreker merkt op dat de Officiële Belgische Schaal ter Bepaling van de Graad van Invaliditeit dateert uit de Eerste Wereldoorlog en dringend aan een update toe is.

Als reactie op de tussenkomst van Lise Vandecasteele herhaalt Yves Coemans dat de Gezinsbond zich verzet tegen afpakken van vele gezinnen om aan sommige gezinnen iets bij te geven.

Op de vragen van Ann De Martelaer bevestigt Yves Coemans dat de Gezinsbond voorstelt om de kinderopvangtoeslag en de kleutertoeslag volledig af te schaffen. De kinderopvangtoeslag komt ten goede van 24.000 kinderen, wat niet zo'n grote groep is. De toeslag wordt enkel gegeven in niet-inkomensgerelateerde kinderopvanginitiatieven, waar vooral ouders terechtkomen die eigenlijk geen nood hebben aan die toeslag. De 11 miljoen euro die daaraan wordt besteed, komt niet terecht bij arme gezinnen. De spreker hekelt het feit dat meerdere van die initiatieven hun prijs plots met 3 euro hebben opgetrokken. De toeslag was bedoeld als een tegemoetkoming voor de ouders en had niet als bedoeling om de opvanginitiatieven te financieren. De kleutertoeslag is een dure maatregel van 18 miljoen euro om aan alle kleuters van 3 en 4 jaar jaarlijks 132,60 euro te geven met als doel amper 1,2 procent van de kinderen die niet naar de kleuterschool gaan, ervan te overtuigen dat toch te doen. Er zijn andere middelen nodig om de ouders ertoe aan te sporen hun kinderen naar school te sturen.

De Gezinsbond werd in het kader van deze evaluatie niet uitgenodigd door Opgroeien. Er zijn wel contacten tussen beide partijen maar de Gezinsbond wist niet dat Opgroeien aan die evaluatie werkte. De Gezinsbond is er graag toe bereid om hierover in gesprek te gaan met Opgroeien. Indien Opgroeien de nodige statistieken bezorgt, kan de Gezinsbond nauwkeuriger berekenen wat zijn voorstellen zouden kosten. Yves Coemans maakt zelf deel uit van het monitoringcomité. Daarin heeft hij er openlijk voor gepleit om het resterende bedrag van de niet opgebruikte COVID-19-toeslag, 12,5 miljoen euro, aan te wenden voor een algemene coronatoeslag van 35 euro voor alle kinderen met een sociale toeslag. De Gezinsbond maakt zijn standpunten bekend via het VUTG. Daar stelt de Gezinsbond vragen en wijst hij op discriminaties en tekortkomingen. Nadat de Gezinsbond in een persbericht had laten weten niet betrokken te zijn geweest bij de evaluatie, heeft Vlaams minister Wouter Beke meteen een uitnodiging gestuurd om daarover van gedachten te wisselen. De Gezinsbond reageert vooral via de pers en de media.

Wegens het ontbreken van de statistieken kan Yves Coemans niet antwoorden op de vraag van Immanuel De Reuse naar het kostenplaatje van alle voorstellen. De spreker beseft dat de Vlaamse Regering om budgettaire redenen niet zomaar kan ingaan op alle voorstellen, maar vraagt toch om de situatie van alle gezinnen te verbeteren, eventueel via een stappenplan. Hij ziet daarbij twee prioriteiten: de nieuwe halfwezen en de sociale toeslagen. Allereerst pleit hij voor een verbetering van de situatie van de halfwezen. 5 miljoen euro is een habbekrats op een budget van 3,8 miljard euro, maar voor de nieuwe halfwezen betekent het een wereld van verschil. Met de 29 miljoen euro die kan vrijkomen door het schrappen van de twee participatietoeslagen (kinderopvangtoeslag en kleutertoeslag) kunnen daarnaast de sociale toeslagen worden verhoogd, te beginnen met de laagste inkomens.

De omkering van de rangen gebeurde op vraag van de kinderbijslagfondsen. Ze heeft twee effecten gehad. Gezinnen met drie 18-plussers, waarvan het jongste kind na de omkering een sabbatjaar wil nemen of niet wil voortstuderen, verliest het laagste bedrag. Voor die gezinnen is die omkering positief, maar het gaat om een kleine groep. Daarnaast is er een problematisch effect voor de nieuw samengestelde gezinnen. Men heeft dat over het hoofd gezien. Dat probleem rees meteen in 2019 en blijft doorlopen omdat niet alle uitbetalers die rechtzetting onmiddellijk hebben doorgevoerd. De spreker geeft het voorbeeld van een gezin met vier kinderen, van wie de twee oudste van de ex-partner van de moeder en de twee jongste van haar nieuwe partner. De moeder krijgt kinderbijslag voor de vier kinderen. De gescheiden ouders hebben echter beslist dat de kinderbijslag van de twee oudste kinderen wordt gestort op de kindrekening. Door de omkering en de bevriezing van die rangen, wordt er opeens 250 euro meer gestort op de kindrekening. Dat komt ten goede van de twee oudste kinderen van de moeder. De twee jongste kinderen van de moeder krijgen plots echter 250 euro minder. De ex-partner gaat er dan misschien van uit dat de ex-partner minder geld moet bijstorten op de kindreke-

ning. Daar komen discussies van, misschien zelfs tot in de rechtbank. De Gezinsbond raadt aan om in dat geval een hernegotiatie via bemiddeling aan te vragen. Dat probleem werd ook geschetst in het jaarverslag van de Vlaamse Ombudsman 2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 41/1). Het was een probleem dat rees op het moment van de omkering en dat niet meer zal rijzen bij nieuwe scheidingen.

De Gezinsbond beaamt dat het domicilie vaak gekoppeld is aan voordelen. Naast het domicilie zijn er nog heel wat criteria die bepalen of men als ouder een voordeel kan genieten, zoals kinderbijslag krijgen, het kind fiscaal ten laste hebben of een onderhoudsbijdrage betalen. De Gezinsbond beveelt aan om, wanneer gescheiden ouders de kinderen samen opvoeden, die voordelen te verdelen tussen beide ouders.

De spreker gaat in op de vragen van Freya Saeys. De Gezinsbond vindt het goed dat de overlevende ouder de halfwezenbijslag behoudt bij herpartneren, maar vindt het verkeerd dat als argument te gebruiken om de lage halfwezentoeslag te verantwoorden. Bij herpartneren draagt de nieuwe partner overigens niet altijd bij in de kosten van de kinderen. Zoals Evi Vanheel aangeeft, kan het bedrag van de toeslag bij herpartneren misschien wel worden verminderd in plaats van volledig behouden of afgeschaft.

In de AKBW-regeling kon kinderbijslag worden verdeeld op basis van een overeenkomst of een vonnis. In de nieuwe regeling is dit nog steeds het geval. De Gezinsbond is er geen voorstander van om bij co-ouderschap automatisch elke ouder de helft van de kinderbijslag te geven. De ouders moeten dat overeenkomen. De rechtbank berekent tegenwoordig onderhoudsbijdragen voor kinderen bij een scheiding aan de hand van de ongeschikte methode-Hobin. Daarbij wordt zelfs de sociale toeslag als een extra inkomen voor de moeder beschouwd. De Gezinsbond pleit echter voor een echte objectieve berekening van de onderhoudsbijdragen, zoals in zijn onderhoudsgeldcalculator, de Pareto Simulator of de VOB-PCA-methode van Larcier. In een objectieve berekening moeten vaders, wanneer ze de helft van de kinderbijslag krijgen, een hogere onderhoudsbijdrage betalen, omdat de moeder minder overheidsondersteuning krijgt. Bij gelijkmatige huisvesting is er in twee gevallen overigens wel een onderhoudsbijdrage verschuldigd. Ten eerste, als de inkomsten niet gelijk zijn en, ten tweede, als, zelfs bij gelijke inkomens, de ene ouder meer bijdraagt in de niet-verblijfsgebonden kosten, zoals de schoolfactuur. Een gelijke verdeling van de kinderbijslag zou daarnaast ook kunnen leiden tot discussies wanneer de verblijfsregeling niet wordt gerespecteerd.

Sommige beperkingen verbeteren niet naarmate kinderen ouder worden en dan is een ambtshalve herziening inderdaad niet nodig. Andere beperkingen kunnen verergeren of verbeteren, en in die gevallen is een ambtshalve herziening wel nuttig.

Ten slotte antwoordt de spreker op de vragen van Katrien Schryvers. Het succes van de automatisering kan niet volledig op het conto van het groeipakket worden geschreven. Bij de AKBW-regeling kwam de kinderbijslag ook al automatisch bij 98 procent van de kinderbijslaggerechtigde kinderen terecht. Ouders hebben nooit zelf kinderbijslag moeten aanvragen, dat gebeurde automatisch. Ook de sociale toeslagen werden tijdens de laatste jaren van de AKBW-regeling automatisch toegekend met terugwerkende kracht op basis van de fiscale flux. Dat is trouwens een van de redenen waarom het groeipakket in de eerste jaren regularisaties moet uitvoeren voor de AKBW, voor de sociale toeslagen die niet werden aangevraagd, noch automatisch werden toegekend, maar later bij de fiscale flux, twee jaar na het inkomstenjaar, werden toegekend.

Het is inderdaad zo dat het groeipakket die automatisering verder heeft doorgezet. De schooltoeslagen zijn daarvan het beste bewijs. Sommige ouders kennen de schooltoeslag zelfs niet of gingen ervan uit dat ze te veel verdienden om

daarvoor in aanmerking te komen. Vaak weten gezinnen zelfs niet dat er ook een schooltoelage is in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. De Gezinsbond is er voorstander van om die automatisering verder door te drijven, zeker in de behartigenswaardige situaties, bijvoorbeeld de extra sociale toeslagen zoals de coronatoeslag. De Gezinsbond is tevreden dat de alarmbelprocedure verder wordt geautomatiseerd. Ook de zorgtoeslagen moeten meer automatisch worden toegekend of bekendgemaakt via de behandelende artsen en MDT's, en de ouders moeten worden geholpen bij de administratieve rompslomp.

Op basis van de beschikbare informatie waarover de uitbetalers in het groeipakket beschikken, kan ook de studietoelage worden ingekanteld in de automatische toekenning. Sommige gezinnen missen hun studietoelage voor het hoger onderwijs. Ze denken dat ze niet in aanmerking komen of weten niet hoe ze het moeten aanvragen. Er gebeurt een semiautomatische aanvraag door het Departement Onderwijs en Vorming. Ouders die ooit een studietoelage kregen, ontvangen een opt-outbrief, waarin ze kunnen aangeven dat hun recht op een studietoelage niet moet worden onderzocht. Indien ze niets doen, wordt het wel onderzocht. Dat is al een stap in de richting van automatisering. Maar die automatisering moet versneld worden doorgezet. De ouders zijn het nu gewend dat ze de schooltoeslag automatisch krijgen via de kinderbijslag en zullen verwachten dat dat ook zo is voor de studietoelage in het hoger onderwijs.

De Gezinsbond merkt op dat vele gezinnen onvoldoende op de hoogte zijn van de alarmbelprocedure. Er is echter al een semiautomatisme. Wanneer mensen scheiden en dat laten weten aan de uitbeter, ontvangen ze een formulier waarmee ze eventueel de alarmbelprocedure kunnen opstarten.

Is de verhouding tussen de universele en de selectieve pijler van het groeipakket goed? De Gezinsbond is op twintig jaar tijd geëvolueerd van 100 procent universele kinderbijslag naar een verhouding van 90 procent universele en 10 procent selectieve kinderbijslag. Beide onderdelen kunnen worden verbeterd, maar het selectieve heeft prioriteit.

Uit verschillende studies, zoals de studie-Renard en de studies van CEBUD over de referentiebudgetten, blijkt dat een kind meer kost naarmate het ouder wordt. Het zal wellicht niet altijd lineair verlopen zoals professor Roland Renard dat vroeger berekende. Volgens hem verdubbelen de kosten tussen de geboorte en 18-jarige leeftijd. Bij de geboorte zijn er echter belangrijke eenmalige kosten. Het startbedrag is niet voldoende om een volledige babyuitzet te financieren. De overgang van kleuteronderwijs naar lager onderwijs weegt niet zo zwaar op het gezinsbudget als de overgang van het lager naar het secundair onderwijs. De kloof tussen de minimumkosten en de kinderbijslag is het grootst voor de 18-plussers. Als er een keuze moet worden gemaakt, zou de Gezinsbond kiezen voor een leeftijdsbijslag op 12 en op 18 jaar. De Vlaamse Regering heeft daar nog tien jaar de tijd voor. Als er slechts één leeftijdsbijslag mogelijk is, dan kiest de Gezinsbond voor de bijslag op 12 jaar.

Een domicilie kan inderdaad wijzigen. Maar het is vooral op het moment van de scheiding dat de begunstigderegeling wordt ingevoerd ten koste van de bijslagtrekkenderegeling. De bijslagtrekkenderegeling wil zeggen dat de kinderbijslag wordt uitbetaald aan de ouder, doorgaans de moeder, die het kind opvoedt. Er zijn twee mogelijkheden waarin dat wijzigt. Ten eerste, wanneer een kind van de moeder naar de vader verhuist, geldt onmiddellijk voor het hele gezin de begunstigderegeling. Dat betekent dat vader en moeder tot een overeenkomst moeten komen over de kinderbijslag. Vaak is er echter een bemiddelaar nodig. In afwachting daarvan wordt er betaald aan de jongste ouder, zonder te bekijken of die inderdaad ook de meeste kosten draagt voor het kind. Het domicilie kan inderdaad veranderen, maar dan kan de ouder naar wie het kind verhuist eventueel opnieuw een bemid-

delaar inschakelen of naar de rechtbank stappen. Ten tweede, sinds 2020 kan elke gescheiden ouder op eenzijdig verzoek de toepassing van de begunstigderegeling aanvragen. Dat kan leiden tot een situatie waarin de ene ouder, die eigenlijk niet de kosten draagt, toch de kinderbijslag ontvangt. Indien het gezin een sociale toeslag ontvangt, wordt die bovendien gehalveerd. Zo ziet de benadeelde ouder zich genoodzaakt om naar de rechtbank te trekken. Die situatie kan worden vermeden door het domicilie als criterium te gebruiken.

VI. Antwoorden van Evi Vanheel

Evi Vanheel benadrukt dat iedereen op jonge leeftijd zijn partner kan verliezen, ongeacht de oorzaak van het overlijden. De evaluatie van Opgroeien gebeurde inderdaad vooral binnen het bestaande wettelijke kader. Het grote verschil voor de wezen gaat in tegen de geest van het nieuwe groeipakket.

De sociale toeslag van 50 euro voor een- en tweekindgezinnen volstaat niet om de stijgende kindkosten door het overlijden te compenseren. Het groeipakket is uiteraard niet het enige mogelijke instrument tegen kinderarmoede maar wel een belangrijk. Er zijn nog heel wat andere pistes om ouders en kinderen in die situatie te ondersteunen, zoals dienstencheques om de druk van het huishouden te verlichten of een tussenkomst voor psychologische hulp voor kinderen en ouders. Maar ook die instrumenten zijn er nog niet. De overheid zal keuzes moeten maken.

Dat een gezin de wezentoeslag mag behouden bij het aangaan van een nieuwe relatie, is een voordeel van het groeipakket ten opzichte van het vroegere systeem. Dat voordeel is echter bijlange niet zo groot als het soms wordt voorgesteld. Het voordeel is vooral veel lager dan het verlies voor de grotere groep die geen nieuwe partner heeft. In het oude systeem was het een heikel punt dat de verhoogde wezentoeslag wegviel, omdat men van een nieuwe partner inderdaad niet mag verwachten dat hij of zij instaat voor de kosten van de kinderen. Een vermindering op het moment van samenwonen, is voor Odos vzw bespreekbaar.

Er zijn heel wat nieuw samengestelde gezinnen in de maatschappij, maar niet zo heel veel met een weduwe of weduwnaar als een van de partners. Slechts 21 procent van de overblijvende partners stapt in een nieuwe relatie. Voor gescheiden ouders is het geen evidentie om bij te dragen voor kinderen uit een eerdere relatie, maar toch is er dan nog een andere ouder die kan instaan voor een deel van de kosten.

Immanuel De Reuse koppelde de omkering van de rangen automatisch aan de nieuw samengestelde gezinnen. Maar ook bij een overlijden kunnen die een rol spelen. Voor een gezin met kinderen van verschillende vaders, van wie een van die vaders overlijdt, vormen de overgang naar het groeipakket en de omkering van die rangen een dubbel nadeel.

Katrien Schryvers stelde dat het groeipakket niet bedoeld is om het wegvallende inkomen van de overleden partner op te vangen en uitte haar bezorgdheid dat die overblijvende ouder de nodige financiële zekerheid moet hebben. Evi Vanheel antwoordt dat als rechtsreeks gevolg van het overlijden de kosten van de kinderen stijgen, bijvoorbeeld voor kinderopvang en psychologische hulp. In die zin beschouwt Odos vzw het groeipakket als een ondersteuning voor de kinderen.

De overgangsuitkering en het overlevingspensioen zijn federale materie. Er zijn ook daar recent zeer ingrijpende hervormingen geweest en ook daar zijn verbeteringen mogelijk. In tegenstelling tot het groeipakket is de overgangsuitkering er enkel voor mensen die gehuwd waren. Heel wat mensen vallen daardoor uit de boot. De uitkering is voor mensen jonger dan 50 jaar beperkt tot twee jaar. Nadien valt die financiële steun weg en blijft enkel het groeipakket over.

Er wordt geen rekening gehouden met de financiële draagkracht. Odos vzw vindt dat een moeilijke zaak. Daar wel rekening mee houden, zou ingaan tegen de geest van het groeipakket. Odos vzw wil mee onderzoeken wat de mogelijkheden zijn, maar dan is er meer cijfermateriaal nodig, aangezien heel wat factoren daarin een rol zouden spelen. De spreker verwijst naar de tijdelijke verhoging van het inkomen door de overgangsuitkering en de fiscale druk na die twee jaar.

De spreker merkt dat de alarmbelprocedure niet gekend is bij de doelgroep van Odos vzw. Vaak hebben de ouders geen energie om nog eens een procedure aan te gaan. Sensibilisering is zeker nodig.

Odos vzw is het met de Gezinsbond eens dat het groeipakket moet blijven bestaan voor ieder kind, onvoorwaardelijk. Specifiek voor de schoolbonus vindt Odos vzw dat minder relevant. Vaak zijn ouders zich er niet van bewust vanwaar dat geld komt of waarvoor het dient. Als er geen extra budget kan worden vrijgemaakt, is er misschien toch marge om dat voor sommige gezinnen te bekijken. Odos vzw heeft dit aangekaart in een overleg met Opgroeien. Opgroeien is bereid om simulaties te maken.

De spreker verwees naar twee juridische pistes, een advies van de Raad van State en een arrest van het Grondwettelijk Hof. Voor zover ze weet, zijn er nog geen rechtszaken gevoerd door ouders. Maar die optie zal zeker worden bekeken als er geen alternatieven meer zijn via de politieke weg. De spreker is juridisch opgeleid, maar ze is ook bemiddelaar en verkiest de constructieve weg.

Ten slotte hoopt de spreker dat de evaluatie geen eindpunt is maar een begin. Odos vzw werkt graag verder mee met Opgroeien en de commissie om het groeipakket nog beter te maken, in het bijzonder voor de gezinnen die het hard nodig hebben.

VII. Antwoorden van Lief Vanbael

Lief Vanbael gaat in op de vraag naar de evaluatieschalen en de manier waarop die worden toegepast. De schalen die worden gebruikt in de eerste pijler, de Officiële Belgische Schaal ter Bepaling van de Graad van Invaliditeit en de lijst van pediatrische aandoeningen, zijn louter medische schalen. Zelfs bij toepassing van die schalen is er een verschil tussen artsen. Ook worden er verschillen gesignaleerd tussen de wijze waarop er voor en na 2019 wordt geëvalueerd. Dat is een knelpunt.

De tweede en derde pijler, rond de gevolgen van de beperking voor het dagelijks leven van het kind en de gevolgen ervan voor het gezin, vergen een multidisciplinaire en geen medische benadering.

Het richtlijnenkader kwam er op vraag van het team Zoë, om de verschillen tussen artsen op te vangen. De richtlijnen voor pijler 1 zijn duidelijk. Voor pijler 2 en 3 worden er in de herformulering van de vragenlijsten formats aangereikt om op basis van de aandoening meer uniformiteit te krijgen in de aanlevering van attesten. Gezin en Handicap vzw vindt dat daarmee een stap terug in de tijd wordt gezet. Daarnaast pleit de vereniging voor een multidisciplinaire benadering. Het uitbouwen van een richtlijnenkader vergt betrokkenheid van stakeholders, zoals ervaringsdeskundigen en diensten voor maatschappelijk werk.

Gezin en Handicap vzw sluit aan bij het pleidooi van De Gezinsbond en vzw De Ouders voor een snellere manier van werken, met meer respect voor de ouders en minder administratieve druk en gaat daarin zelfs wat verder. Wanneer ouders een aanvraag indienen voor een zorgtoeslag, moeten ze sowieso langsgaan bij een arts of een MDT. Gezin en Handicap vzw stelt voor om die arts, dat team een voorstel tot inschaling te laten formuleren. Indien het team Zoë zich kan vinden in dat voorstel, kan het een voorstel tot toekenning van punten formuleren. Indien de

ouders die beoordeling rechtvaardig vinden, kan het dossier op dat moment worden afgesloten en kan de zorgtoeslag worden betaald. Indien de ouders zich daar niet in kunnen vinden, is er nog steeds een mogelijkheid om verdere stappen te zetten. Pas in die fase zijn dan verdere attesten en een controlearts aan de orde. Voor Gezin en Handicap vzw hoeft dit niet bij een voorlopige oplossing te blijven, maar kan die manier van werken in de toekomst structureel zijn.

In het evaluatierapport wordt inderdaad de suggestie gemaakt dat er meer afstemming moet zijn tussen de verschillende evaluatieschalen die in Vlaanderen worden gebruikt, zoals het VAPH en de zorgtoeslag. Gezin en Handicap vzw is daar wel voor te vinden. Op die manier kunnen ook meer automatische toekenningen mogelijk worden gemaakt, omdat er een link wordt gelegd met de integrale toegangspoort. Het zorgt er ook voor dat ouders zich niet voor elke evaluatie tot een andere instantie moeten wenden. Toch waarschuwt Gezin en Handicap vzw dat daarbij niet over één nacht ijs mag worden gegaan. Er moet goed worden nagegaan over welke schalen het gaat. De zorgtoeslag moet de participatiekansen van een kind aan de samenleving verhogen. De evaluatie die in het VAPH gebeurt, betreft vooral de zorg en de ondersteuning. Participeren aan de samenleving is ruimer dan enkel zorg en ondersteuning.

Voor Gezin en Handicap vzw is het een prioriteit om alle stakeholders op elk moment in elke fase te betrekken: bij het bespreken van verbeterdoelen, bij de wijze van communicatie en bij het zoeken naar een nieuwe manier van evalueren en inschalen.

VIII. Antwoorden van Lies Provoost

Wat betreft het voorstel van Koen Daniëls, pleit *Lies Provoost* voor voorzichtigheid. Voor sommige kinderen met een beperking die al vanaf hun geboorte in de hoogste categorie vallen, is er geen beterschap mogelijk. Die informatie zou al meteen door een team vanuit het ziekenhuis kunnen worden doorgegeven. Die gezinnen hoeven alvast niet te worden geplaagd met herzieningen. Op die manier kunnen de wachtlijsten wat slinken.

Ook deze spreker pleit ervoor om meer vanuit MDT's te werken, in plaats van enkel met een arts. De impact van de beperking is veel ruimer dan enkel het medische aspect.

IX. Uiteenzetting door Wim Van Lancker, professor Sociaal Werk en Sociaal Beleid, Centrum voor Sociologisch Onderzoek, KU Leuven

1. Rol van de kinderbijslag in de vermindering van kinderarmoede kan niet worden onderschat

Wim Van Lancker geeft een uiteenzetting over het groeipakket in functie van armoedebestrijding. De rol van de kinderbijslag in de vermindering van kinderarmoede mag absoluut niet worden onderschat en is zelfs cruciaal.

Links op slide 2 staat de vermindering van kinderarmoede door sociale uitgaven. Dat is het volledige pakket aan sociale uitgaven, voornamelijk binnen de sociale zekerheid, in 2018, nog voor de hervorming. Op Belgisch niveau daalde de kinderarmoede door sociale uitgaven toen met 35 procent. De welvaartsstaat verdeelt al sterk. Voor Vlaanderen zou dat 47 procent zijn.

De grafiek rechts toont de samenstelling van de sociale uitgaven. Het gros – meer dan de helft – van de kinderarmoedevermindering komt door de kinderbijslag, niet door werkloosheidsuitgaven, pensioenen, invaliditeit, leefloon noch andere uitkeringen. Hetzelfde blijkt uit internationaal onderzoek. Het is een zeer effectief

instrument. De cijfers spreken voor zich. Zonder kinderbijslag zou het een pak moeilijker worden om een even grote armoedereductie te bewerkstelligen.

Op welke manier speelt dat groeipakket een rol? De cijfers gaan niet de juiste richting uit want op Belgisch en Vlaams niveau lijkt de kinderarmoede toe te nemen. Meer kinderen groeien op in gezinnen met te weinig inkomen met alle gevolgen van dien voor hun levenskansen en voor de samenleving.

2. De verwarring ontward: de rol van sociale toeslagen

Is het groeipakket beter in de strijd tegen kinderarmoede? Daar heerst verwarring over. Wim Van Lancker wil die knoop ontwarren door de rol van de sociale toelagen te bespreken. Uit de evaluatie van het groeipakket, voorgesteld door de administratie, blijkt dat er een verdubbeling is van het aantal kinderen dat recht heeft op een sociale toeslag; dat 22 procent van de kinderen een sociale toeslag krijgt; en dat er van het totale budget 9 procent bestemd is voor inkomensgerelateerde toeslagen, namelijk de sociale toeslagen en de schooltoeslag. In het oude systeem bedroeg het selectieve deel van de kinderbijslag ongeveer 5 procent. Ook dat is een verdubbeling.

Daaraan wordt de conclusie gekoppeld dat de overheid meer herverdeelt. De gezinnen met lage inkomens krijgen immers veel meer. De sociale toeslagen worden inderdaad meer verdeeld. Het budget is verdubbeld.

3. Het groeipakket herverdeelt niet beter dan de AKBW

Voor Wim Van Lancker is het echter een fabel dat het groeipakket beter herverdeelt. Het herverdeelt niet beter dan het oude systeem. De doelstellingen van de kinderbijslag waren het compenseren van de kosten van kinderen en het bestrijden van armoede. Het eerste slaat op de universele component van kinderbijslag: herverdelen van kindarme naar kindrijke gezinnen. Het tweede slaat op verticale herverdeling, van rijk naar arm. Men wil dat kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden extra ondersteuning krijgen omdat de ouders het moeilijker hebben. De samenleving wil die armoedebestrijdingscomponent.

4. De minimumkosten van kinderen

Academisch onderzoek gaat vaak uit van de minimumkosten van kinderen. Hoeveel kosten de minimumnoden? Men berekent dat aan de hand van referentiebudgetten. Links op slide 5 ziet men dat de minimale kosten voor kinderen stijgen naarmate de gezinnen groter worden. Gezinsgrootte speelt een belangrijke rol om een deel van de minimumkosten, de opvoedingskosten, te compenseren. Rechts op de grafiek nemen de kosten toe met de leeftijd van het kind. De effecten zijn iets minder sterk dan die van het aantal kinderen.

5. De inkomenspositie van gezinnen met kinderen

De component van armoedebestrijding toont opnieuw grote verschillen naargelang de gezinsgrootte. Wim Van Lancker wijst erop dat de inkomenspositie inclusief kinderbijslag van grote gezinnen een meer kwetsbare positie aangeeft. Gemiddeld hebben ze een veel lagere levensstandaard dan de kleinere gezinnen.

6. Het groeipakket herverdeelt niet beter dan de AKBW

Als men de keuzes bekijkt die men in het groeipakket heeft gemaakt, begrijpt men ook waarom het groeipakket niet beter herverdeelt dan vroeger. In het oude systeem waren de basisbedragen gedifferentieerd volgens de rang van het kind. Ze stegen naarmate er meer kinderen kwamen. In het groeipakket is men daarvan

afgestapt: elk kind krijgt een gelijk bedrag. Daardoor kan men de kostencompensatie moeilijker bewerkstelligen, want meer kinderen betekent meer kosten. Door elk kind evenveel te geven, worden de basisbedragen minder herverdeeld. Het afschaffen van de rangtoeslagen – en in mindere mate leeftijdstoeslagen – zorgt ervoor dat de basisbedragen minder herverdelen. De gezinnen met gemiddeld hogere inkomens krijgen meer. De gezinnen met gemiddeld lagere inkomens krijgen minder.

Daarbovenop komt de uitbreiding van de sociale toeslagen met een modulatie volgens gezinsgrootte. Die zorgt ervoor dat de sociale toeslagen meer herverdelen dan vroeger. De sociale toeslagen herverdelen beter dan de kinderbijslag. Het effect op kinderarmoede is gelijk gebleven. Het ene herverdeelt minder, het andere meer.

7. Het gevolg: geen vooruitgang in de strijd tegen armoede

De armoedetoetsen van de KU Leuven en Universiteit Antwerpen wijzen dat uit: er is een beperkt, positief effect voor gezinnen met één kind, en eerder negatieve effecten voor grote gezinnen. Dat is logisch volgens Wim Van Lancker, uitgaande van de structuur van de kosten en de inkomenspositie.

Er is een armoedetoets van het Federaal Planbureau in de maak die een veel grotere dataset hanteert en veel preciezer armoederisico's berekent. Men voert een armoedetoets uit op de systemen in de verschillende regio's. Ze komen tot dezelfde conclusie: de armoede daalt zeer licht voor gezinnen met één kind – die het sowieso al beter hebben – en neemt significant toe in gezinnen met vier of meer kinderen. Ze houden hierbij rekening met bestaande en nieuwe gezinnen. De regionale hervormingen van de kinderbijslag hebben relatief weinig impact.

8. Meer geven aan wie het meer nodig heeft

De boodschap van Wim Van Lancker is dat men meer moet geven aan wie het meer nodig heeft, gezien het belang van de kinderbijslag als aanvulling op het inkomen, de stijgende kinderarmoede, de succesvolle automatisering en de administratieve hervorming van het groeipakket. De administraties verdienen absoluut een pluim voor de hervorming want er is veel ten goede veranderd. Het systeem slaagt erin om de toekenning bijna automatisch te doen. Dat is een zeer goede verwezenlijking. Die grote stap vooruit kan men gebruiken om de bedragen doelmatiger in te zetten.

9. Economische argumenten: lessen uit Canada

Daarvoor zijn er goede economische argumenten. Men kan lessen trekken uit de hervormingen in Canada. Het Canadese kinderbijslagsysteem is al vaker besproken in de pers. De Canadese hervorming is heel sterk gericht op het ondersteunen van de laagste inkomensgroepen. Die krijgen bedragen tot 475 euro per kind. Dat is van een heel andere orde dan in Vlaanderen. Daar zijn veel goede argumenten voor. Recente analyse toont aan dat kinderbijslag niet ontmoedigt om te werken. Het is ook economisch slim om veel meer te geven aan de laagste inkomens omdat het geld onmiddellijk terugvloeit naar de economie. In Canada leidt 1 dollar investering in kinderbijslag tot het dubbele aan investering in economische groei via voeding, kledij en andere rekeningen. De hervorming heeft op zeer korte tijd geleid tot een significante daling van de armoede in Canada.

10. Enkele pistes voor de toekomst

De basisarchitectuur van het groeipakket biedt perspectief voor een slimme hervorming. De bedragen zijn echter niet meer herverdelend dan vroeger. De kinderarmoede stijgt: dit maatschappelijk probleem moet worden opgelost.

Op korte termijn moet men meer de automatische procedure en de manuele alarmbelprocedure evalueren. Er moet duidelijkheid komen over hoeveel fouten werden gemaakt. Het systeem is flexibel en automatisch, maar gebaseerd op de fiscale inkomens van twee jaar geleden. Er zullen fouten zijn want de inkomens kunnen veranderd zijn. Als er heel veel fouten zijn, met heel veel terugvorderingen, voor hoge bedragen, dan moet men het systeem niet verder gebruiken. Bij een lage foutenmarge kan men verder bouwen op het systeem. Waar zaten de fouten? Bij welke gezinnen en bij welke soort gezinnen? Bij wie lag de fout? Bij de administratie? Bij de kwaliteit van de data? Bij wat de gezinnen zelf aangaven? Krijgt elk gezin in armoede wel kinderbijslag? Hoe gaat men dat controleren? Hoe zit het met de zelfstandigen? Dat is een moeilijke groep om op basis van inkomens sociale toeslagen toe te kennen. Doen de uitbetalers genoeg om de manuele alarmbelprocedure goed te laten werken? Hoe zit het met het armoederisico van de wezen en halfwezen?

Men kan op dit alles meer zicht krijgen door de combinatie van verschillende datastromen. De administraties kunnen dat doen. Op korte termijn kan men de sociale toeslagen verhogen. Dat kan, en dat zou eigenlijk moeten volgens Wim Van Lancker. Hogere sociale toeslagen zullen de gezinnen met de laagste inkomens onmiddellijk helpen. Als daar momenteel geen middelen voor beschikbaar zijn, kan men middelen heroriënteren vanuit de kinderopvangtoeslag en kleutertoeslag die nu niet goed werken. De doelstellingen worden niet gehaald. Dit hoeft geen impact te hebben op alle gezinnen in het systeem en de armoede-impact ervan kan worden ingeschat.

Tot slot pleit Wim Van Lancker voor een tienjarenplan. Op welke manier kan die kinderbijslag een effectieve pijler zijn van een breder Vlaams armoedebeleid? Men kan laten uitwerken hoe die kinderbijslag er over tien jaar moet uitzien om de kinderarmoede te halveren. Zijn voorstel is om dat te laten doen door een – nog op te richten – Vlaamse Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid of door het Federaal Planbureau.

De basisingrediënten voor dat systeem zijn: elk kind is niet gelijk. Dat pad moet men verlaten en meer differentiëren in de basisbedragen. Het verschil tussen basisbedragen en sociale toeslagen kan op de duur verdwijnen. Tweede ingrediënt: de twee vaste inkomensgrenzen laten uitfasen tot een minimum universeel bedrag waar iedereen recht op heeft. Wim Van Lancker pleit ervoor om binnen dat universeel kader te blijven. Men kan met heel veel verschillende inkomensgrenzen werken waardoor mensen telkens meer krijgen als het nodig is. Derde ingrediënt: verschillende scenario's in functie van verdeling en werkincentives op gezinsniveau, rekening houdend met het stelsel van sociale rechten. Met deze fundamentele pijler van een breed armoedebeleid kan Vlaanderen net als andere landen eindelijk vooruitgang boeken in die strijd tegen armoede. De kinderbijslag is daar een effectief instrument toe, maar niet zoals het vandaag bestaat in functie van de bedragen.

X. Uiteenzetting door Bea Cantillon, gewoon hoogleraar, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen

1. Inleiding

Bea Cantillon meldt dat Wim Van Lancker sterk heeft gedocumenteerd waarom de kinderbijslag een belangrijk instrument kan of zou kunnen zijn om de kinderarmoede te bestrijden. *Bea Cantillon* wil daaraan toevoegen dat de problematiek van de stijgende (kinder)armoede zich voordoet in Vlaanderen, België en de meeste rijke welvaartsstaten. Ze staan daarmee voor een echt systemische crisis. Ze moeten nadenken over de structurele verbetering van beleidshefbomen om de stijgende (kinder)armoede te keren. Kinderbijslag is ter zake een belangrijk instrument. In de VS heeft men dat ook eindelijk ingezien.

Bea Cantillon overloopt hoe men naar het instrument van kinderbijslag moet kijken en trekt dit open naar de rijke welvaartsstaten. Daarna volgt een analyse van de problemen die achter de systemische crisis zitten en van een noodzakelijke hefboom om de trends te keren in een toekomst die ongetwijfeld moeilijker wordt dan het verleden. Tot slot staat ze stil bij het groeipakket: hoe kan dat worden omgevormd en aangepast om in dat brede beleidskader effectief een rol te spelen.

2. Het armoedevraagstuk

Het armoedevraagstuk in de rijke welvaartsstaten is een langzame maar gestage stijging van de inkomensarmoede bij gezinnen op actieve leeftijd en hun kinderen. In België is de armoede groter dan in Denemarken, Finland en Nederland. De vier zitten overigens dicht bij elkaar. De trends zijn gemeenschappelijk en zijn duidelijk opwaarts.

Bea Cantillon geeft de onderliggende, drijvende factoren. De eerste is de ongelijke verdeling van de tewerkstellingsgroei over individuen en gezinnen. Twee is de trage groei van de lagere lonen. Drie is de stijgende druk op de sociale bescherming. Vier is dat de sociale bescherming de welvaartsevolutie niet gevolgd heeft, in het bijzonder de kinderbijslagen. De waarde van de kinderbijslag is in de voorbije vier decennia langzaam afgenomen.

Vlaanderen heeft een stijging van de werkzaamheidsgraad gekend maar die heeft zich volledig voorgedaan bij de hooggeschoolden. Zo is er een duale arbeidsmarkt ontstaan: aan de ene kant volledige tewerkstelling bij hooggeschoolden, 83 procent, en aan de andere kant een structurele ondertewerkstelling van laaggeschoolden, 35,5 procent. Een grote meerderheid van de laaggeschoolden is structureel uitgesloten van de arbeidsmarkt. De ongelijke tewerkstellingsgroei volgens scholing hangt samen met technologische ontwikkelingen, globalisering en verdringings-effecten. De middengeschoolden verdringen de laaggeschoolden in de onderste segmenten van de arbeidsmarkt. Dat gaat gepaard met een groeiende achterstand van de lagere lonen bij de groei van de productiviteit.

Slide 7 toont de situatie in twee landen om aan te tonen dat de trends universeel zijn. Ze zijn niet bijzonder voor Vlaanderen of België. Ze gelden voor alle welvaartsstaten in de voorbije veertig jaar. De grijze lijn is de stijging van de productiviteit. De gemiddelde lonen zitten op de zwarte lijn. De rode lijn staat voor de minimumlonen. Zowel in België als in Nederland ziet men een loskoppeling tussen de groei van de gemiddelde en vooral de lage lonen aan de ene kant en de groei van de productiviteit aan de andere kant. De trage groei van de lonen is een belangrijk punt om te bewijzen waarom de kinderbijslag zo belangrijk is om de armoede te keren.

Slide 8 geeft de brutolonen weer volgens decielen van de lonen. De blauwe lijn toont de gemiddelde brutolonen van de 10 procent laagste lonen. De bovenste lijn

toont de gemiddelde lonen in de negende deciel van de loonverdeling. Sinds 1999 zijn die lonen bijna niet toegenomen. Dat geldt ook voor de lonen in het tweede deciel. Pas vanaf het vijfde, zesde en zevende deciel is een groei van de brutolonen merkbaar. De lage lonen nemen nauwelijks toe en liggen zeer dicht bij elkaar, het verschil tussen het eerste en het vijfde deciel is zeer klein. Er is een sterke comprimering van de lonen in de onderste helft van de loonverdeling. Bea Cantillon vraagt om deze twee punten in het achterhoofd te houden.

Door de lagere lonen beschermen jobs minder goed tegen armoede. In de rode lijn op slide 9 kan men de 'inward poverty' in België lezen. De blauwe lijn is Nederland. In de twee landen bestaat een langzame opwaartse trend.

Een neerwaartse druk op de lonen betekent a fortiori een neerwaartse druk op de sociale bescherming die wordt afgeleid van de lage lonen. De volledige sociale uitkering beschermt in 2017 minder tegen armoede voor de bevolking op actieve leeftijd dan in 2005, dat is de rode lijn op slide 10. De pensioenen maken een omgekeerde beweging, die beschermen in grotere mate tegen armoede.

De lage lonen zijn ontoereikend voor gezinnen met kinderen. Ze gaan zich gedragen als een zakkend plafond op de hele sociale bescherming. De twee blokjes (slide 11) zijn referentiebudgetten. De rode lijn is het nettominimumloon. In het rechterblokje zit de alleenstaande ouder met één kind die moet huren op de privémarkt, deze heeft een inkomen lager dan noodzakelijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Als dit geldt voor een voltijds werkende aan het minimumloon, geldt dit a fortiori voor alle sociale uitkeringen die daarvan zijn afgeleid.

Het beleid in de welvaartsstaten heeft daarop gereageerd door aan de onderkant van de verdeling beschermende maatregelen te nemen via allerlei selectieve lastenverlagingen. Het netto-inkomen van lageloontrekkers wordt opgetild door sociale tarieven, toeslagen enzovoort. Dat creëert volgens Bea Cantillon dan weer de gekende werkloosheidsval, en lageloonvallen en promotievallen hogerop in de inkomensverdeling.

De lage lonen in de onderste helft van de loonverdeling zijn sterk gecomprimeerd. Wie iets doet voor die laagste lonen, komt heel snel in de buurt van lonen die er net boven zitten. Een alleenstaande ouder met twee kinderen houdt van zijn brutominimumloon van 1688 euro 1670 euro nettoloon over. Als hij een loonsverhoging krijgt en op 1800 euro bruto zit, krijgt hij 47 euro netto meer. Als de loonsverhoging naar 2000 euro gaat, levert dat amper 28 euro op. Hiermee illustreert Bea Cantillon de lageloonvallen. Dit is een ernstig probleem. De structuur van de sociale bescherming en van het armoedebeleid moet hiermee rekening houden.

Slide 14 toont aan dat de kinderbijslagen een bijzonder belangrijk instrument zijn om de stijgende armoede te keren. De basisbedragen van de kinderbijslag zorgen ervoor dat het inkomensgebouw helemaal wordt opgetild. Op de grafiek valt te lezen dat via een rechtvaardige belasting – waar men werk van moet maken – op een kosteneffectieve manier het inkomensgebouw wordt opgetild.

3. Wat kan het groeipakket doen?

Om te beginnen zou men de basisbedragen kunnen verhogen voor oudere kinderen. De afschaffing van de leeftijdsbijslagen heeft Bea Cantillon nooit goed begrepen. De kosten van de opvoeding van kinderen – dat weet iedereen – stijgen naarmate ze ouder worden. De sociale toeslagen moeten worden versterkt en verhoogd. Ze zouden hogerop in de verdeling moeten terechtkomen en degressief gemaakt moeten worden. Nu is het zwart-wit: men heeft het of men heeft het niet. De bedragen en drempels moeten welvaartsvast worden gemaakt, anders is er binnen tien jaar een veel minder performant groeipakket.

Het armoedevraagstuk is een zeer structureel probleem, dat verwijst naar een systemische crisis van de welvaartsstaat. Armoedebestrijding is niet goedkoop. Men moet af van de illusie dat men armoede kan bestrijden binnen gesloten enveloppes. Dat lukt niet. Het kost geld. Men moet de gedachte verlaten van de gesloten enveloppe, ook wat het groeipakket betreft, en wegens het belang van de kinderbijslag in de oplossing van het armoedevraagstuk.

XI. Vragen van de leden

1. Vragen van Ann De Martelaer

Ann De Martelaer voelt zich bevoordeeld om zulke goede uiteenzetting en duidelijke voorstellen te krijgen. Ze ervaart het als haar plicht om daar iets mee te doen.

Ze benadrukt dat de administratie veel werk geleverd heeft om in het kader van de armoedebestrijding de automatisering verder door te voeren. Ze heeft kritische vragen en bedenkingen bij het beleid.

Groen is allang bezig met de sociale toeslag en heeft voorgesteld om het groeipakket te verhogen. Er is berekend dat gezinnen met een inkomen van 50.000 euro evenveel toeslag krijgen als gezinnen met 30.000 euro per jaar. Het zou goed zijn om dat te herverdelen zodat gezinnen met het laagste inkomen van 15.000 euro een hogere toeslag krijgen. Dat werd berekend binnen een gesloten enveloppe. Professor Bea Cantillon vindt dat geen goed idee en wil ruimer denken. Groen is beginnen te rekenen binnen de gesloten enveloppe. Door de kleutertoeslag en de middelen voor de kinderopvang anders te gebruiken, en dankzij een eenmalige niet-indexering van het basisbedrag, kunnen gezinnen in de laagste inkomenscategorie in plaats van een toeslag van 52 euro per maand een toeslag van 87 euro per maand krijgen. Hoe schatten beide sprekers dit voorstel in?

Het aantal kinderen en hun leeftijd is van belang. Moeten de sociale toeslag of het basisbedrag gedifferentieerd worden naargelang het aantal kinderen en hun leeftijd?

Bea Cantillon wijst op het gevaar van promotie- en lageloonvallen. Lost differentiatie dat probleem op? Of moeten er nog andere zaken gebeuren?

Groen gaat ervan uit dat de middeninkomens van 61.000 euro geen goede toeslag krijgen. Op welke manier moet men te werk gaan voor gezinnen met meer en oudere kinderen? Dat is momenteel een kleine maar groeiende groep van 7634 kinderen. Hoe moet men daaraan werken zodat die gezinnen er beter van worden? Moet men de basisbedragen meer differentiëren? Of moet dat via de sociale toeslag gebeuren?

Europa heeft aandacht voor de armoedevallen. Kan Vlaanderen leren van andere lidstaten? Hoe gaan zij om met het groeipakket en de kinderbijslag?

Wim Van Lancker stelt voor om aan een tienjarenplan te werken en een werkgroep op te richten. Moet men zo lang wachten? Ann De Martelaer vindt dat de sociale toeslagen morgen al moeten veranderen. Zij wil geen tien jaar meer wachten en onmiddellijk ingrijpen door een denktank op te starten om een visie te ontwikkelen voor over tien jaar.

2. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers heeft van de sprekers gehoord dat de automatisering een belangrijk element in de hervorming is. Waar kan men nog verdere stappen zetten?

Wim Van Lancker vraagt om verder onderzoek naar de toepassing van de alarmbel-procedure. Wat is de ervaring momenteel? Maken de gezinnen voldoende gebruik van de manuele alarmprocedure? Heeft hij verbetervoorstellen?

Beide sprekers hebben gepleit voor een verhoging van de sociale toeslagen. Is dat ook een pleidooi voor meer differentiatie?

Algemeen gezien heeft het groeipakket relatief beperkte impact op kinderarmoede tegenover de vroegere kinderbijslag. Dat ligt niet aan de sociale toeslagen maar aan het feit dat de basisbedragen voor iedereen gelijk zijn. Een ander element van het groeipakket zijn de selectieve participatietoeslagen. Zijn die mee onder ogen genomen? Ook die zijn verhoogd waardoor meer kinderen worden bereikt.

Bea Cantillon pleit ervoor om de leeftijdstoelagen weer in te voeren. Kinderen kosten meer naarmate ze ouder worden. Vroeger lagen de verhogingen op 6, 12 en 18 jaar. Hoe ziet Bea Cantillon de herinvoering van de leeftijdstoelagen?

Wim Van Lancker pleit er vaak voor om Canada als gidsland te nemen. Gezinsbijslagen zijn er meer gedifferentieerd op basis van inkomen. Aan de andere kant is de kinderopvang er veel duurder. Vlaanderen kent veel andere toeslagen. Volgens Wim Van Lancker zou Vlaanderen veel moediger moeten zijn in zijn gezinsbeleid, maar moet de totaliteit niet meer worden bekeken? Katrien Schryvers voert aan dat zijn stelling gebaseerd is op één vergelijkingspunt en dat geen rekening wordt gehouden met andere elementen van het beleid zoals fiscaliteit, onderwijs en kinderopvang. Een argument om in Vlaanderen vast te houden aan dat universele basisbedrag is dat gezinnen op veel andere manieren – direct, indirect en naargelang hun inkomen – worden ondersteund.

Bea Cantillon stelt dat het groeipakket één element is en dat er ook andere zijn. Welke zijn voor haar de belangrijkste? Kan zij daar meer toelichting bij geven?

Kan zij aangeven op welke manier er nu anders wordt uitbetaald dan vroeger? Hoe schat zij de overgang naar het groeipakket in op het vlak van uitbetaling?

Het Netwerk tegen Armoede pleit ervoor om de schooltoeslagen vroeger uit te betalen, met name al in september. De uitbetaling is effectief sterk vervroegd. Een groot deel wordt al vroeg op het schooljaar uitbetaald. Wat is het effect daarvan volgens de sprekers?

De studietoelage is niet ingekanteld in het groeipakket en wordt nog niet automatisch toegekend via dat groeipakket. Zijn er jongeren die hun studietoelage missen? Hoe zien de sprekers een eventuele inkapseling in het groeipakket met het oog op automatische toekenning?

Katrien Schryvers las recent in de media verschillende voorstellen om het cashbudget van het groeipakket te vervangen door extra dienstverlening voor gezinnen. De voorzitter van Vooruit stelt voor om het budget te gebruiken voor kinderopvang. Jean-Jacques De Gucht stelt voor om het te gebruiken voor warme maaltijden op school. Hoe staan de sprekers tegenover dergelijke voorstellen?

3. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls vraagt of de sprekers kunnen vaststellen wat het nettorendement is van de automatisering.

De sprekers geven aan dat de toeslagen voor kinderopvang en kleuteronderwijs weinig nut hebben. Koen Daniëls stelt dat de tijdsreeks die ze hebben onderzocht maar één jaar lang is. Op basis waarvan komen zij tot die stellingheid, temeer

omdat Vlaanderen alle gezinnen maximaal naar het kleuteronderwijs/de kinderopvang wil brengen?

Momenteel worden de middelen cash op de rekening van de ouders gestort. Hebben de sprekers onderzocht wat ouders daarmee doen in het licht van kinderarmoede? Wat denken zij van de twee voorstellen die Katrien Schryvers noemde? Is het beter om die centen aan maaltijden op school te geven? Of is het beter om het bedrag te verhogen in de veronderstelling of hoop dat daar eten mee wordt gekocht?

Koen Daniëls waarschuwt voor cherrypicking. Vancouver heeft fantastische systemen maar er zijn ook achterbuurten. Die achterbuurten zijn er in Vlaanderen niet op die schaal. Mensen staan daar 's nachts als inpakker in de supermarkt zonder loon, want dat is de manier om sociaal verzekerd te zijn of geholpen te kunnen worden.

Velen vragen om meer kinderbijslag, meer leeftijdstoelagen of meer sociale toeslagen. Waar moet dat geld vandaan komen? Of wil men geld bijdrukken? Dat leidt tot inflatie waardoor armoede weer stijgt. Ofwel moet men het geld bij alle anderen halen maar dan vergroot de werkloosheidsval. Wie vroeger geen armoederisico liep, komt er dan wel in terecht. Moet men schuiven in het groeipakket of moet het geld van andere beleidsdomeinen komen? Wat zijn de inzichten? De Gezinsbond is duidelijk en wil geen verschuivingen.

Men kan lang debatteren over het armoederisico. Het wordt uitgedrukt in een relatief percentage ten opzichte van het inkomen van de bevolking. Als men dat in een statistische reeks zet, loopt altijd iemand achterop. Dat is eigen aan die manier van berekenen. Aan de andere kant leest Koen Daniëls dat het armoederisico daalt, ook internationaal. Het groeipakket loopt nog maar een jaar. Kan men daar al uitspraken over doen? Hij heeft altijd gehoord dat een jaar veel te kort is voor wetenschappelijke analyse.

De sociale toeslag voor kinderen geboren vanaf 2019 in een gezin met een beperkt inkomen is reeds verhoogd. Kinderen geboren voor 2019 behielden hun toeslag. Het aantal kinderen met recht op een sociale toeslag is verdubbeld tot 364.000 of 22,52 procent. Het is voor Koen Daniëls niet duidelijk hoe hij dat moet zien. Is dat een verbetering?

Hoe staan de sprekers tegenover de studie over het armoederisico en de armoedekloof van professor André Decoster? Hoe moet die studie worden geïnterpreteerd ten opzichte van de cijfers van vandaag? Waar zit het wetenschappelijke verschil tussen de conclusies die naar voren worden gebracht?

De evaluatie stelt dat het niet mogelijk is om de impact te zien op de kinderarmoede-index als men netto meer overhoudt dan het groeipakket. Waar heeft men het dan eigenlijk over? Wat is de verhouding tussen kinderarmoede en het groeipakket? Hoever moet men gaan om de kinderarmoede op nul te brengen? Waar moeten die middelen vandaan komen? Wanneer besluiten de mensen bij wie de middelen vandaan komen dat het genoeg is? Een solidair systeem blijft maar overeind zolang iedereen die bijdraagt het gevoel heeft dat het haalbaar is.

4. Vragen van Suzy Wouters

Suzy Wouters herinnert eraan dat de Vlaamse Regering de ambitie had om het systeem te vereenvoudigen door de hervorming, maar vooral om van de kinderbijslag een basispijler te maken voor een geïntegreerd gezinsbeleid met aandacht voor de bestrijding van kinderarmoede. Het uitgangspunt was: elk kind is gelijk en gezinnen met kinderen moeten erop vooruitgaan. Dat is eigenlijk niet het geval.

400.000 Vlaamse gezinnen blijven op hun honger. Ze voelen zich gepasseerd of benadeeld. Ze hebben vaak het gevoel dat hun kinderen minder waard zijn dan andere.

Suzy Wouters heeft enkele vragen voor Wim Van Lancker. Wat is het armoede-reducerende effect van het groeipakket voor alleenstaande ouders? Waarop is het basisbedrag van 166 euro gebaseerd? Wat is zijn visie op dat basisbedrag? Wat is prioritair voor de sprekers? Wat moet er veranderen om zo snel mogelijk effect te zien op het armoedecijfer?

5. Vragen van Hannes Anaf

Bij de introductie van het groeipakket werd er volgens *Hannes Anaf* al voor gewaarschuwd dat de hervorming weinig impact zou hebben op kinderarmoede. Dat blijkt inmiddels uit de cijfers. Het groeipakket herverdeelt niet beter dan de vroegere regeling. Er zijn extra sociale toeslagen maar door het afschaffen van de rangtoeslag en een deel van de leeftijdstoeslag is er weinig effect op het armoederisico. Er zijn verschillende gezinstypes maar welke groep wordt het hardst getroffen door de nieuwe regeling?

Er zijn dringende aanpassingen voorgesteld. Een aantal onrechtvaardigheden en 'quick wins' moet men meteen aanpakken. Maar moet men de zaken niet fundamenteel herdenken als men de kinderarmoede echt wil aanpakken? Er wordt terecht naar het Canadese systeem verwezen. Moet Vlaanderen dat systeem niet overnemen in plaats van kleine aanpassingen te doen?

6. Vragen van Immanuel De Reuse

Immanuel De Reuse merkt op dat het groeipakket een instrument is om kinderarmoede aan te pakken. In de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid heeft Wim Van Lancker gezegd dat kinderarmoede gelijk blijft (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 512/2). Dat wordt nu aangevuld met een zachte stijgende beweging. Voor Bea Cantillon zijn jobs belangrijk. De aanpak van armoede draait voor een groot deel rond werkgelegenheid. Dat is nog altijd de eerste bescherming tegen armoede. Wat is de impact van de blijvende toestroom van nieuwe bevolkingsgroepen: vreemdelingen die veelal in de onderlaag van de maatschappij vertoeven? Hoe verhoudt zich dat tot kinderarmoede? Deze vragen heeft Wim Van Lancker in de vorige hoorzitting niet beantwoord. Wie kinderarmoede wil aanpakken, moet het sociologisch bekijken en zoeken waar het probleem zit.

De automatische rechtentoekenning is een mooie zaak. Dat is geïllustreerd. Wat gebeurt er met dat geld? Koen Daniëls heeft het aangehaald: gezinnen moeten worden begeleid bij hun uitgaven. De gezinscoaches worden al op veel plaatsen ingezet. Ze detecteren de rechten die nog niet automatisch worden toegekend en zorgen dat die bij de gezinnen terechtkomen. Ze zouden ook de mensen kunnen leren om hun budget goed te beheren.

Heel wat lokale besturen doen veel aan gezinsarmoede. Zo wordt de vrijetijdspas in bijna heel Vlaanderen toegepast. De pc's op school betekenen een besparing voor elk gezin. Meer gezinnen krijgen een verhoogde tussenkomst bij een huisartsenbezoek. Wordt dit meegenomen in het beeld dat de sprekers schetsen?

Als inkomen de belangrijkste factor is om te differentiëren, pleiten de sprekers dan ook voor een jaarlijkse bijpassing? In de onderste laag waar kinder- en gezinsarmoede veel voorkomen, is er heel wat interimarbeid en werkloosheid. Wordt hier bekeken of de herzieningen teruggebracht moeten worden? Pleiten de sprekers voor bijpassingen?

Immanuel De Reuse haalt aan dat Groen het voorstel heeft gelanceerd om een paar toeslagen te heroriënteren. Dat heeft Wim Van Lancker ook voorgesteld. Is dat gesimuleerd? Zijn de gevolgen hiervan bekeken voor degenen die net op de rand balanceren? Of stelt Wim Van Lancker voor dat die groep in het nieuwe systeem terecht komt?

7. Vragen van Lise Vandecasteele

Lise Vandecasteele vindt het pijnlijk om de conclusies van de sprekers te horen. Enkele jaren geleden is de kinderbijslag geregionaliseerd, maar het is pijnlijk om vast te stellen dat het groeipakket de kinderarmoede niet beter bestrijdt.

De woorden van Koen Daniëls maken haar ongerust. Hij zegt dat men steeds meer wil. Lise Vandecasteele beaamt dat er meer armoedebestrijding moet komen en hoopt dat iedereen het daarmee eens is.

Wat is het belang van de kinderbijslag in de strijd tegen armoede? De hete aardappel wordt vaak van de ene minister naar de andere doorgeschoven. Naast kinderbijslag zijn huisvesting, onderwijs en de strijd tegen discriminatie van belang. Volstaat het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 476/1)?

Iedereen was verrast met de evaluatie. Niemand was erbij betrokken. Hoe zou zo'n evaluatie beter kunnen in de toekomst? Deze keer is het een gemiste kans. Na de evaluatie hebben allerlei partners daar een ander idee over. Ze hebben er kritiek op. Achteraf zeggen specialisten dat het groeipakket de armoede niet beter bestrijdt. Hoe kan dat beter in de toekomst? Was het in het verleden beter?

Wim Van Lancker stelt een tienjarenplan voor. Lise Vandecasteele is het ermee eens dat men niet moet wachten. Men moet vandaag iets doen. Daar zijn aanwijzingen voor gegeven zoals de verhoging van de sociale toeslagen. Met hoeveel procent moeten deze stijgen om effect te hebben op de kinderarmoede? Moet men de rang- en leeftijdstoelagen opnieuw invoeren?

Het is belangrijk om in te gaan op de nominatieve armoede-indicator. Eigenlijk wordt in twijfel getrokken of de armoede opnieuw stijgt. Wat vinden de sprekers daarvan?

In een interview is Bea Cantillon boos dat er – ondanks studies en boeken – een kans is gemist met de invoering van het groeipakket. Ze zegt dat de strijd tegen armoede niet goedkoop is en dat men de gesloten enveloppes moet verlaten. Maakt de splitsing van de kinderbijslag het moeilijker om te spreken over een open-enveloppefinanciering?

XII. Antwoorden van Wim Van Lancker

Op de vraag over de hogere toeslagen en de impact ervan kan *Wim Van Lancker* niet antwoorden. Een kortetermijnhervorming kan snel omdat ze geen fundamentele wijzigingen van het groeipakket vereist. Dat is meteen een antwoord op andere vragen. Men moet altijd de gevolgen en de impact proberen in te schatten. Daar bestaan modellen voor op basis waarvan een armoedetoets is gedaan. Ook de modellen van het Federaal Planbureau kunnen daarvoor worden gebruikt. Wim Van Lancker adviseert om ook bij kortetermijnhervormingen na te gaan wat nodig is om vooruitgang te boeken binnen het budget.

Sociale toeslagen en basisbedragen differentiëren volgens leeftijd en aantal kinderen leidt tot een verschil op korte en lange termijn. Op korte termijn kan men met de sociale toeslagen verder springen omdat ze gericht zijn op de laagste inkomens.

Het bereik van de sociale toelagen is ook toegenomen. Als men daaraan verder bouwt, bereikt men goed gericht de mensen die dat het meest nodig hebben. Op lange termijn kan men beter evolueren naar een systeem dat geen onderscheid maakt tussen sociale toeslagen en basisbedragen maar differentieert naargelang het inkomen van de gezinnen.

Naast het Canadese model is er ook het Deense of Oostenrijkse dat inzichtelijk kan werken. Wim Van Lancker heeft dat model vermeld omdat Canada een aantal jaren geleden een grote hervorming heeft doorgevoerd en daarvan meteen de impact heeft ingeschat. Dit is bruikbaar om na te denken over een systeem in de Vlaamse context. Een element uit een ander land heeft niet noodzakelijk hetzelfde effect in Vlaanderen. Men kan wel de filosofie en logica van zo'n systeem bekijken. Op welke manier heeft men daar hervormd? Wat zijn de gevolgen geweest? Op welke manier kan de Vlaamse overheid daarvan leren?

Er bestaat veel onderzoek naar het design van de kinderbijslag. Het onderzoek ter zake loopt al heel lang en biedt veel inzichten. Hoe moet men differentiëren tussen de gezinnen, volgens sociaal statuut of inkomensgroep? Op welke manier werkt men het best? Hoe heeft dat impact op kinderarmoede?

Wim Van Lancker vindt niet dat men moet wachten om in te grijpen. Men wacht al lang op een verbetering van de armoedecijfers of een allesomvattend plan om dit eens en voor altijd op te lossen. Elk instrument kan impact hebben: kinderopvang, onderwijs, kinderbijslag of maatregelen van lokale besturen. Voor elk van die instrumenten kan men op korte termijn streven naar betere werkwijzen.

Een systemische hervorming mag en kan niet van vandaag op morgen. De (neven)-effecten moeten zo goed mogelijk worden ingeschat en ingebed in een allesomvattend plan. Dat is de langetermijnplanning.

Wim Van Lancker wil daar een onafhankelijke groep laten over nadenken. Politiek kunnen dan keuzes worden gemaakt. Er is niet noodzakelijk één specifieke weg naar minder armoede. Het zal wel altijd een weg zijn richting verhoging van de laagste inkomens. Daar mag men zich geen illusies over maken.

Er is veel vooruitgang geboekt inzake automatisering. Wim Van Lancker heeft net als anderen voorzichtig gewaarschuwd om daarop te letten. De gezinnen moeten goed bereikbaar blijven. Het is goed dat men grote stappen vooruit heeft gezet. De automatisering is op dit moment zeker een succes, maar de spreker houdt één slag om de arm: hoe zit het met de foutenmarges die sowieso in de systemen zitten? De informatie over inkomens waar de overheid over beschikt, is niet altijd up-to-date. Er zitten vertraging en administratieve fouten op. Men moet zicht krijgen op die foutenmarge. Voor Wim Van Lancker moet men dat op korte termijn evalueren. Men moet de datastromen die ontsloten zijn, kruisen. Daar moet men ten volle gebruik van maken.

Manuele procedures zijn belastend en leiden vaak tot 'non-take-up'. Dat zag men bij de COVID-19-toeslag. Dat was geen groot succes omdat ouders bewijsmateriaal moesten voorleggen. Dat geldt niet alleen voor de kinderbijslag maar voor alle systemen die bewijsmateriaal vragen van de gezinnen.

Bij de manuele alarmprocedure moet wat ouders zelf moeten aantonen zo weinig mogelijk belastend zijn. Wim Van Lancker heeft de indruk dat er al grote stappen zijn gezet. In het kader van Digitaal Vlaanderen lopen al een aantal proefprojecten. Men wil uit zoveel mogelijk databronnen gegevens ophalen. Als ouders (manueel) aangeven dat ze misschien in aanmerking komen voor een sociale toeslag, moeten ze die ook kunnen krijgen. Op dat vlak kan men stappen vooruitzetten. Voor sommige groepen zal het evenwel altijd te moeilijk zijn om de digitale kloof te

overbruggen. Men mag niet de fout maken zoals andere landen die grote stappen vooruitzetten in de automatisering maar tegelijk sociale werkers en loketmedewerkers afdanken. Dat voorbeeld moet men niet volgen. Het mag niet ten koste van fysieke dienstverlening voor een sociale groep. Dat kan worden ingebed in een lokale strategie om te outreachen. Er kan worden nagedacht over de manier waarop dat in praktijk wordt omgezet. Het mag niet louter automatisch worden.

De selectieve participatietoelagen zitten niet in de analyses. In de analyse van het Federaal Planbureau zit de inkanteling van de schooltoelagen niet. Ze worden evenmin genegeerd. De schooltoelagen zoals ze bestonden, worden meegerekend. Het enige wat niet wordt meegerekend, is die bijkomende groep die door de inkanteling extra schooltoelagen krijgt. Het is een empirische vraag in hoeverre dat de analyse sterk zou veranderen. Gegeven de omvang zullen de grote lijnen allicht niet veranderen. Het is een goede vraag voor volgende evaluaties: wat is het effect van de inkanteling op de armoedecijfers?

Wim Van Lancker wil zich niet blindstaren op het Canadese model. Het blijft een mooi voorbeeld van een duidelijke hervorming gericht op meer geven aan wie meer nodig heeft. Er is een evaluatieve component aan gekoppeld. Het is ingebed in een bredere hervorming van onder andere de kinderopvang. De kinderopvang is er duurder, maar de kinderbijslaghervorming is gekoppeld aan een hervorming van de kinderopvangtarieven voor de laagste inkomens. Men kan duidelijk het onderscheid maken tussen het effect van de kinderbijslag op het armoederisico, en hoe de kinderbijslag zich verhoudt tot een breder pakket van maatregelen. Vlaanderen kan leren van dat model zonder het helemaal in te voeren.

Er is één groot verschil: de loonspanning is hier veel kleiner. In Canada is de loonongelijkheid veel groter, wat het gemakkelijk maakt om de grootverdieners te identificeren. Wim Van Lancker pleit niet om het Canadese model over te nemen. Hij denkt niet dat daarmee alles opgelost zou zijn. De manier van hervormen is wel in orde. Het was een duidelijke politieke keuze om de kinderbijslag te hervormen. Het bleek nadien effectief om de armoede te reduceren. Dat ligt in lijn met de resultaten uit tal van studies.

Wim Van Lancker is voorstander van gezonde maaltijden op school in samenwerking met de lokale besturen. Er bestaan al goede praktijken. Hij ziet niet in waarom men daarvoor het budget van de kinderbijslag zou gebruiken. Dat staat los van elkaar. Het ene is flankerend beleid om de nood van een kind op te lossen. Met honger op de schoolbank zitten, is een groot probleem. Men lost dat op maar daarmee is de onderliggende structurele oorzaak niet aangepakt. Daar dient de kinderbijslag voor. Kinderbijslag hoort bij het structurele beleid dat inkomens aanvult, inkomensstabiliteit biedt en mensen mentale ruimte biedt. De twee kunnen complementair zijn.

Men kan de kinderbijslag niet inzetten voor maaltijden. Die dienstverlening is gebonden aan specifieke periodes in iemands leven. Hetzelfde geldt voor het voorname om met de kinderbijslag de kinderopvang te financieren. Ook na de leeftijd van 3 jaar hebben kinderen en gezinnen nood aan een stabiel inkomen. Niet iedereen gebruikt kinderopvang. Cashondersteuning, die gezinnen stabiliteit geeft door het inkomen aan te vullen, afkomen om dienstverlening in de plaats te bieden, is geen goede keuze. Er is meer nodig om de kinderopvang voor iedereen toegankelijk te maken.

De vraag over het nettorendement kan Wim Van Lancker niet beantwoorden. Hij heeft er geen onderzoek naar gedaan en heeft geen cijfers. Intuïtief lijkt het logisch dat automatisering rendement oplevert al is het maar door de besparing op manuele handelingen van personeel. Er zal rendement zijn dankzij 'take-up' in functie van wie een sociale toeslag ontvangt. In het oude systeem was de 'take-up'

van basisbedragen hoog. Iedereen die er recht op had, kreeg dat. Bij de sociale toeslagen was dat minder duidelijk. Door de sociale statuten was er veel manueel werk nodig. Men mag verwachten dat de opname van de sociale toeslagen in het groeipakket sterk verbeterd is door de automatische toekenning. Cijfers hierover kunnen een zinvolle aanvulling zijn voor een volgende evaluatie.

De vrijheid die ingebouwd zit in het cashbudget is een hoog goed. Men moet zeer terughoudend zijn om daaraan te morrelen. Uit een synthese van de onderzoeken ter zake blijkt dat de kinderbijslag bij het gezinsbudget gevoegd wordt. Daarmee worden rekeningen betaald. De kinderbijslag wordt niet specifiek of rechtstreeks ingezet voor zaken die kinderen aanbelangen. Dat is trouwens helemaal niet nodig. Kinderen hebben er het meeste baat bij dat de gezinsrekeningen betaald worden, dat ze een dak boven hun hoofd hebben, dat er geen schimmel op de muren zit, dat er eten op tafel komt of dat er kledij gekocht kan worden. Het wordt gebruikt zoals het inkomen, vervangingsinkomen of loon. In Engeland heeft men onderzocht of het alcoholverbruik stijgt als de kinderbijslag stijgt. Daar werd geen evidentie voor gevonden. Wim Van Lancker geeft zijn algemene conclusies. Veel clichés over de inzet van de kinderbijslag zijn niet empirisch onderbouwd.

De discussie over het armoederisico keert regelmatig weer en Wim Van Lancker wil ze zeker aangaan, maar dat moet grondig gebeuren. Het zou goed zijn om er al over na te denken. Wat betekent de armoede-indicator? Wat betekent de relativiteit ervan? Wat moet het beleid daarmee? Zijn er andere manieren om de kwetsbare levensomstandigheden van gezinnen te meten?

De relatieve armoedemaatstaf duidt een situatie aan van lage inkomens, en legt de grens vast van een te laag inkomen om in deze samenleving op een behoorlijke manier te leven. Die schuift mee met de mediane inkomens. Met referentiebudgetten kan men dat meer absoluut meten. De bedragen liggen dicht bij de armoedegrenzen, en duiden geen artificiële situatie aan waarin ook veel middenklassers zitten. Er balanceren altijd wat mensen op de rand: ze zitten er net boven en verdienen misschien ook hulp. De groep die gemeten wordt, heeft een zeer laag inkomen. Als die groep groeit, zijn de kwetsbaarheid en de moeilijke materiële omstandigheden ernstiger aan het worden. Ongeacht de maatstaf zullen de materiële problemen altijd gemeten worden.

De conclusies van de studie-Decoster en de studie van de Universiteit Antwerpen lopen redelijk gelijk. De onderliggende methodes zijn dezelfde. Er zijn verschillende doordachte methodologische keuzes gemaakt. De aandelen van de bevolkingsgroepen werden anders gewogen omdat ze niet allemaal op dezelfde manier vertegenwoordigd zijn in de steekproef. De armoedetoets die binnenkort verschijnt, werd uitgevoerd door het Federaal Planbureau. Wim Van Lancker was daar zelf niet bij betrokken. Er zijn grotere, administratieve datasets gebruikt om de effecten precies in kaart te brengen. Ze liggen in dezelfde lijn. Er zijn weinig discrepanties.

Bij alleenstaande ouders is het effect niet groot. Bestaande gezinnen, die nog gedeeltelijk in het oude systeem zitten en een aantal elementen uit het groeipakket krijgen, en nieuwe gezinnen, die volledig in het groeipakket zitten, kennen een andere situatie. Voor de oude gezinnen is de situatie misschien iets verbeterd omdat ze extra sociale toeslagen krijgen. Voor de nieuwe gezinnen lijkt de situatie slechter. Het nettoresultaat is over het algemeen gelijk.

De impact van migratie wordt momenteel gekwantificeerd in een onderzoeksproject van de KU Leuven. Het is belangrijk om te weten dat het risico op armoede te maken heeft met de positie in de samenleving. Daar hangen kwetsbare factoren mee samen en een kleinere kans om op de arbeidsmarkt snel aan de slag te kunnen, nog los van de wettelijke en formele barrières die men oplegt aan nieuwkomers. Mensen die moeilijk of niet aan de slag kunnen, die geen plaats vinden op

de arbeidsmarkt door opleidingsniveau, kinderlast of andere beperkingen, hebben een hoger armoederisico. De impact daarvan hangt sterk af van de kwetsbare profielen die in de samenleving leiden tot een hoger armoederisico. De armoede in deze samenleving is afhankelijk van de arbeidsmarkt en de toegang tot de arbeidsmarkt. Dat is een belangrijk inzicht. Precieze cijfers over het geheel van de armoede zijn er momenteel niet. In het verleden zijn er berichten geweest over de impact van vluchtelingen op het kinderarmoederisico op basis van de Kind en Gezinmaatstaf. Het was duidelijk dat die invloed niet kon meespelen in de stijging die zich toen voordeed.

Moeten lokale besturen meer dienstverlening aanbieden? Qua flankerend beleid is Wim Van Lancker daar absoluut voorstander van. Men moet mensen begeleiden. De spreker heeft experimenten uitgevoerd in onder andere Kortrijk om outreachend te werken. Dat maakt een groot verschil. Men kan mensen pas budget-beheer aanleren als er budget is. Een deel van het budget wegnemen om elders te investeren, maakt het vaak moeilijker. Structureel lost dat niets op.

In het nieuwe systeem stromen nieuwe gezinnen in. Als men nieuwe gezinnen vergelijkt met oude gezinnen met gelijkaardige kenmerken, dan is het duidelijk dat grote gezinnen in het nieuwe systeem minder krijgen.

De evaluatie door de administratie was niet slecht. Belangrijk is wat men verwacht van een evaluatie. Welke vraag stelt men? Nu zit men in een fase dat men kan nadenken over een fundamentele evaluatie. Men kan het armoederisico en nog andere elementen meenemen.

Eén jaar is inderdaad een korte termijn. Alle armoede-inschattingen die men doet, zijn gebaseerd op simulaties. Binnenkort kan men ook observeren wat er is gebeurd.

De inschatting van Wim Van Lancker van de kleutertoeslag is gebaseerd op wat men daarvoor al wist: een monetaire incentive om kinderen naar de kleuterschool te brengen schiet zijn doel voorbij. De reden waarom die beperkte groep zijn kinderen niet naar de kleuterschool stuurt vanaf 2,5 jaar, heeft niets te maken met financiële drempels maar met wantrouwen in het systeem. Op lokaal niveau outreachend werken en op basis van vertrouwen met die mensen aan de slag gaan, om ze zo toe te leiden naar de kleuterschool kan succesvol zijn. Nu geeft men iets aan die mensen terwijl de onderliggende oorzaak daar niets mee te maken heeft. Dat geld wordt niet verstandig besteed. Men zou het beter in een sociale toeslag steken waar het onmiddellijk ten goede komt van de laagste inkomens. Wim Van Lancker kijkt uit naar een evaluatie over een paar jaar. Dan kunnen de werkelijke effecten op de doorstroom naar de kleuterschool in kaart worden gebracht.

XIII. Antwoorden van Bea Cantillon

Bea Cantillon vindt de vraag naar goede praktijken en voorbeelden moeilijk. Beleids-instrumenten moet men altijd zien in de ruime context van beleidspakketten. Die moet men dan weer zien in de context van de werking van de sociale markteconomie in de verschillende landen. Eén specifiek element uit zo'n pakket halen en gebruiken als vlag om achterna te lopen, is geen goed idee. Voorbeelden kunnen inspireren, maar elk land worstelt met dezelfde kernvraag: hoever kan/moet men gaan met universele basisbedragen en met selectieve uitkeringen? Het antwoord hangt af van loonverdeling, minimumlonen, architectuur van de sociale zekerheid, arbeidsmarkt enzovoort. Men moet er zelf zien achter te komen wat de beste evenwichten zijn in de context van de Vlaamse samenleving.

Er is het pleidooi om de enveloppe te openen en meer middelen vrij te maken voor armoedebestrijding. Dat pleidooi vloeit voort uit de analyse van tegenvallende

armoedecijfers, een hardnekkig probleem in steeds rijker wordende samenlevingen waar de werkzaamheidsgraad is toegenomen en waar het niveau van de sociale overheidsuitgaven steeds hoger wordt. Het leidt tot verschillende vragen. De sociale overheidsuitgaven hebben een zeer hoog niveau bereikt. Bea Cantillon pleit niet voor een verdere verhoging ervan. Worden de sociale overheidsuitgaven goed besteed? Men mag niet alleen denken in termen van het groeipakket. Men moet denken aan de hele portefeuille van de sociale overheidsbestedingen en zich afvragen of grotere efficiëntie mogelijk is.

Zijn de belastingen en de basis voor de herverdeling correct? Zorgt die ervoor dat mensen aan de onderkant niet verder naar beneden worden geduwd door het belastingstelsel? Bea Cantillon ziet een probleem aan de inkomsten- en aan de uitgavenzijde. De vraag naar de open enveloppe vereist een grondige analyse van de overheidsbestedingen en van de effectiviteit van het belastingstelsel. Die analyse moet gebeuren vanuit het perspectief hoe er in de toekomst voor wordt gezorgd dat de laagste inkomens meekunnen in een wereld die grondig zal veranderen ten gevolge van klimaattransitie, digitalisering en bevolkingsveroudering. Deze drie veranderingen hebben een sterke band met de armoedeproblematiek.

De klimaattransitie in een ongelijke samenleving kan niet lukken. Dat hebben de gele hesjes aangetoond. De klimaattransitie zal geweldige verschuivingen op de arbeidsmarkt meebrengen. Laaggeschoolden zullen het slachtoffer zijn. Ze zullen moeten worden opgevangen, begeleid, geactiveerd en sociaal beschermd indien nodig. De digitalisering zal veel jobs creëren maar dat is onvoldoende. Laaggeschoolden zullen opnieuw het slachtoffer zijn.

Er is het verouderingsvraagstuk. In België is kinderarmoede hoger dan bij ouderen. Dat wordt versterkt door de coronacrisis. De pensioenen worden verder uitbetaald. Het zijn lonen en sociale uitkeringen die onder de crisis en de gevolgen ervan lijden.

De grote transities zijn alle drie bedreigend voor de onderste groepen in de samenleving. Als men die groepen niet meekrijgt, zullen de transities niet succesvol zijn. De digitalisering zal niet succesvol zijn vanwege onvoldoende cohesie in de samenleving. De samenleving moet ernaar streven dat de onderste groepen worden meegenomen in de transformaties. Dat komt met een hoog prijskaartje. Armoedebestrijding kost veel geld. Dat betekent verschuivingen in de overheidsuitgaven.

Wat doen mensen met de kinderbijslag? Zou men dat budget niet beter omzetten in dienstverlening en kinderopvang? Bea Cantillon verwijst naar twee overwegingen. De eerste overweging komt van William Beveridge, grondlegger van de naoorlogse Britse welvaartsstaat: "Freedom to spend is part of essential freedom." Dat is ook vandaag nog juist. Het verwijst naar zelfontplooiing en de invulling die elkeen aan zijn of haar leven wil/kan geven. Die vrijheid mag er niet alleen zijn voor degenen die het goed hebben, maar ook voor degenen die het niet zo getroffen hebben. De tweede overweging is dat de meeste ouders het goed voor hebben met hun kinderen. Het idee dat de overheid paternalistisch beslist wat kwetsbare groepen in de samenleving al dan niet moeten doen met hun inkomen, is voor Bea Cantillon niet aanvaardbaar. Daarmee keert men terug naar een ver verleden toen de lonen nog werden uitbetaald in natura.

Bij het ontstaan van de kinderbijslag werd er zwaar gediscussieerd over de vraag aan wie men dat zou uitbetalen, aan de vader of de moeder. De vader zou het geld opdrinken en toen heeft men beslist om de kinderbijslag uit te betalen aan de moeder. Met het groeipakket is daarvan afgestapt.

Armoede is een ambigu begrip. De ene denkt aan daklozen, de ander aan een lege brooddoos, en nog een ander aan de buurvrouw in een villawijk die de eindjes niet aan elkaar geknoopt krijgt. De armoede in Vlaanderen verschilt van de armoede

in Roemenië. De armoede in Vlaanderen vandaag verschilt van de armoede ten tijde van priester Daens. Armoede moet mee evolueren met de samenleving, de consumptiepatronen en de inkomens. Armoede is multidimensionaal. Armoede is niet alleen een kwestie van te weinig inkomen, maar hangt ook samen met onderwijskansen, gezondheid, huisvesting enzovoort. Men probeert dat mee te nemen in de armoede-indicatoren, wat geen gemakkelijke oefening is. Bea Cantillon is er voorstander van om daarop verder in te zetten. Armoede is graduueel. Er zijn geen 'arme mensen' en 'niet-arme mensen'. De armoedelijn zal altijd arbitrair zijn.

De Europese armoede-indicatoren zijn een waar portfolio. Men gebruikt gemakkelijk de 60 procentnorm omdat die het meest synthetisch is, maar er zijn tal van indicatoren waaronder de 'poverty gap', de langdurige armoede en de materiële deprivatie. Dat verwijst naar het multidimensionale karakter van de armoede. Bea Cantillon roept op om heel dat portfolio meer te gebruiken in de beleidsevaluatie.

Wim Van Lancker en Bea Cantillon maken beiden gebruik van de term 'referentiebudgetten'. Die zijn nuttig omdat ze vlees en bloed geven aan die armoedelijnen. Wat betekent de 60 procentnorm? Wat doet men met dat inkomen als men op de armoedelijn zit? Is het voldoende? Hoe groot is het tekort? De referentiebudgetten zijn nuttig om de relatieve armoedenorm te contextualiseren.

Europa heeft een grote rol te spelen en neemt die rol meer en meer op. Europa is een unie van de Europese welvaartsstaten. Die unie moet ervoor zorgen dat die welvaartsstaten ondersteund, gegidst en geholpen worden. Men kan van elkaar leren. Men kan en moet een level playing field creëren. De welvaartsstaten moeten niet met elkaar in concurrentie gaan. Er is een Europees voorstel van richtlijn voor een minimumloon. Dat is belangrijk omdat men daarmee een Europees level playing field creëert voor de individuele en sterk verschillende welvaartsstaten.

De Europese pijler voor sociale rechten is belangrijk omdat hij een kompas geeft dat Vlaanderen meer zou moeten omarmen. Hij definieert sociale rechten op alle vlakken waar welvaartsstaten actief zijn. Op de Europese top van 7 mei 2021 zullen Europese leiders hun akkoord geven over een actieplan dat de Europese Commissie heeft uitgetekend om de Europese pijler voor sociale rechten te concretiseren. Europa is belangrijk voor de financiering van de crisis, en voor de inspanningen en de transitie in de komende jaren. Voor een rechtvaardiger belastingsysteem is er nood aan samenwerking op Europees niveau.

Is het niet beter om de schooltoelage in het groeipakket te steken? Bea Cantillon wil daar voorzichtig mee zijn. Vlaanderen mag niet al zijn eieren in één mand leggen. Het Verenigd Koninkrijk heeft alle uitkeringen in één systeem verenigd. Dat gaat met grote problemen gepaard. Als er iets misloopt in dat systeem zitten mensen hopeloos lang te wachten op hun uitkering of krijgen ze de verkeerde uitkering. De automatische toekenning is goed maar men moet niet alles in één mand stoppen. Schooltoelagen hebben een ander rationaal dan de kinderbijslag. De kinderbijslag dient om gezinnen te ondersteunen in het grootbrengen van kinderen. Een schooltoelage is gelinkt aan de kostprijs. Door de koppeling van het groeipakket aan de kinderopvang is de kinderopvang duurder geworden.

XIV. Uiteenzetting door Arne Proesmans, stafmedewerker Inkomen en Gezondheid, Netwerk tegen Armoede

Het Netwerk tegen Armoede verenigt 58 verenigingen waar armen het woord nemen. Door corona voert *Arne Proesmans* alleen het woord en dat vloekt met het DNA van de organisatie. Het netwerk probeert om zoveel als mogelijk mensen in armoede het woord te geven. Er zit echter ook een pragmatische redenering achter. De evaluatie en de hervorming zijn beleidskeuzes van vier jaar geleden waar het Netwerk tegen Armoede hard heeft aan gewerkt samen met mensen in armoede.

Er zit nog altijd weinig beweging in de fundamentele keuzes die gemaakt zijn, wars van alle waarschuwingen en opmerkingen in het kader van de armoedetoets.

Het Netwerk tegen Armoede was van bij het begin betrokken bij de regionalisering van de kinderbijslag. Er is hard gewerkt met verschillende groepen. Er vonden uitgebreide gesprekken plaats die nog steeds actueel zijn. Alle standpunten, gevoeligheden, en succes- en risicofactoren zijn twee jaar voor de hervorming opgesteld samen met mensen in armoede.

De Vlaamse Regering is nooit ingegaan op de vraag van het Netwerk tegen Armoede om meer denkwerk te kunnen doen. De hervorming richting groeipakket is gevolgd door een armoedetoets. Er was onenigheid tussen wetenschappers over de interpretatie van het werk dat zij hadden geleverd. Achteraf volgde een bijsturing met een hernieuwde armoedetoets en andere onderzoeksvragen. Het Netwerk tegen Armoede heeft vooraf een heel traject afgelegd met mensen in armoede maar ook tijdens de armoedetoets en de totstandkoming van de decretale basis. De basiskeuzes zijn onderweg niet bijgestuurd. De problemen inzake armoedebestrijding die voor het Netwerk tegen Armoede te weinig aandacht krijgen, werden telkens opnieuw geschetst als waarschuwing, gebaseerd op ervaringen op het terrein.

Vandaag moet Arne Proesmans herhalen wat al enkele jaren wordt gezegd. Na het nieuwe regeerakkoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 31/1) en wegens de coronacrisis vroeg het Netwerk tegen Armoede om ingrepen op korte termijn maar kreeg daar nauwelijks antwoord op. De spreker wil ambitie zien op dat vlak alvorens mensen in armoede nog eens hetzelfde komen uitleggen. Het Netwerk tegen Armoede wil evenmin ontbreken, en hoopt nog altijd op meer armoedebestrijding in de kinderbijslag. Daarom zal Arne Proesmans nog eens herhalen wat hij al zolang zegt. Hij wil een poging doen om enkele details aan te kaarten, die eventueel op korte termijn kunnen worden geregeld. Het zijn details die uit de evaluatie te weinig blijken.

De grote vraag is om mensen in armoede bij toekomstige evaluaties te blijven betrekken. Zij weten nog altijd het best wat in de praktijk kan werken. Maar politici moeten eerst sterke ambities formuleren. Daar zit men echt op te wachten.

Arne Proesmans brengt het uitgangspunt voor de kinderbijslag en het groeipakket van de mensen in armoede in herinnering. Een aantal punten zijn al tot uiting gekomen: het vrij besteedbare cashbudget, de armoedegrens en de impact die de kinderbijslag moet hebben op armoede. Er zijn uitzonderingen maar voor het overgrote deel is kinderarmoede hetzelfde als gezinsarmoede bij mensen met kinderen. Men praat eigenlijk over het gezinsbudget. Men is allergisch voor de term kinderarmoede: het gaat niet over individuele kinderen maar over hun thuis, hun gezin of de ouders die moeten kunnen opvoeden in een veilige en stabiele omgeving. Het gaat over het geloof dat die ouders het beste voorhebben met hun kinderen. Bea Cantillon heeft dat terecht aangestipt. De mensen kiezen in de eerste plaats voor hun kinderen en pas daarna voor zichzelf.

De gezinsbenadering staat voor het Netwerk tegen Armoede voorop. Het zit op dezelfde golflengte als de Gezinsbond. Het vrij besteedbare cashbudget is belangrijk en dat alleen vanuit het principe dat mensen in armoede dezelfde vrijheden moeten hebben als andere gezinnen. Het antwoord op de vraag of mensen in armoede dezelfde rationele goede keuzes maken met hun budget is bevestigend. Het gaat niet alleen over de kinderen maar over het volledige gezinsbudget waar de kinderbijslag deel van uitmaakt. Kinderen hebben er belang bij dat het gezin de huur, de energie en de waterfactuur kan betalen. Bij de gezinskosten horen ook school, mobiliteit, kledij, voeding enzovoort. De vrije besteedbaarheid maakt voor gezinnen dat ze zelf keuzes kunnen maken in functie van hun noden.

Voor de gezinnen met een laag inkomen is het maandelijks budget van groter belang dan eenmalige toeslagen. Arne Proesmans twijfelt eraan of een groeipakket waarin alles is samengevoegd en dat één of twee keer per jaar wordt uitbetaald een goed idee is. Is dat altijd het beste moment? Het uitbetalingsmoment staat ter discussie. De mensen hebben geen marge en willen gewoon het einde van de maand halen. De nadruk moet liggen op een maandelijks besteedbaar budget.

Ouders kiezen in het belang van hun kind. Ze eten liever een boterham minder dan een lege brooddoos mee te geven aan hun kind. Hebben ze daarbij begeleiding nodig? Het Netwerk tegen Armoede trekt niet in twijfel dat dit sommige mensen kan helpen maar het overgrote deel van de ouders zet de kinderen op de eerste plaats. Ze maken duidelijke keuzes, ook in hun uitgaven.

Voor het Netwerk tegen Armoede is de automatische toekenning en een zo groot mogelijke 'take-up' van rechten uiteraard belangrijk. De mensen moeten maandelijks krijgen wat voor hen bestemd is, op het juiste moment, snel en zonder valkuilen.

Mensen in armoede vinden dat kinderen hebben hen niet mag veroordelen tot armoede. Een gelijk samengesteld gezin uit de middenklasse of uit een kwetsbare groep moet gelijke kansen hebben. Een gezin mag wegens uitgaven voor kinderen niet onder de armoedegrens terechtkomen of dieper in de armoede wegzakken.

De federale uitkeringen, de minimumlonen en de kinderbijslag zouden samen de uitgaven voor een kind volledig moeten dekken voor de lage inkomens. Ook de Gezinsbond zegt dat de uitgaven voor alle kinderen volledig gedekt moeten zijn. Mensen in armoede schieten niet op de middenklasse of hogere klasse. Ze vragen niet dat iemand inlevert maar het geld moet natuurlijk ergens vandaan komen. Als de budgetten beperkt zijn, zijn ze niet bereid om klappen te krijgen. Als er budget te weinig is, moet er herverdeeld worden en kinderarmoedebestrijding moet de prioriteit zijn. Voor het Netwerk tegen Armoede mag er geen stilstand zijn in de kinderarmoedebestrijding omdat de budgetten niet kunnen groeien. Als men die keuze niet wil of kan maken, moeten de bestaande budgetten herverdeeld worden.

Vlaanderen kan meer dan alleen met de kinderbijslag inspelen op armoede en kinderarmoede. Het Netwerk tegen Armoede zit op zijn honger inzake wonen en huisvesting. Dat zijn sterke bijkomende hefboomen in de Vlaamse bevoegdheden. Rechtstreeks ingrijpen op de woonkosten is de hefboom bij uitstek. Voor de kleine groep waarvoor dat gebeurt, maakt dat een immens verschil in het besteedbare budget.

De Vlaamse sociale bescherming is nog een hefboom waarmee het beleid op het inkomen kan ingrijpen. Voor de actieve bevolking is daar nog weinig van te merken, behalve voor gezinnen met zware zorgbehoefte zoals personen met een handicap. Ook hier speelt vrije besteedbaarheid een rol.

Vrije besteedbaarheid is niet alleen een principiële kwestie. Het is niet alleen het geloof in het vermogen van mensen om verstandig om te gaan met hun noden. Niet alles kan op maat van wat een gezin nodig heeft worden vastgelegd. Kinderopvang is daar een voorbeeld van. Wie in een wijk of stad woont met weinig gesubsidieerde of inkomensgerelateerde kinderopvang, heeft niets aan een voucher voor kinderopvang. Men heeft cash nodig om zelf een oplossing te zoeken.

Voor andere zaken, zoals kinderen met ADHD, wordt nergens een oplossing geboden. Er is niets voor een kind met ADHD dat op zijn 12 jaar een grotere buggy nodig heeft om met zijn moeder op de bus te geraken. Dat valt niet op maat te regelen omdat dergelijke zaken van gezin tot gezin verschillen. De vrije besteed-

baarheid van de kinderbijslag moet onvoorziene en verborgen kosten van gezinnen opvangen.

Er wordt gegoocheld met definities van de armoedegrens. Waar ligt de grens om niet in armoede te leven? Het algemene uitgangsprincipe voor het Netwerk tegen Armoede is dat mensen met sociale bescherming en overheidstussensommen moeten komen tot een gezinsbudget waarmee ze waardig op een basisniveau kunnen participeren aan de samenleving. De referentiebudgetten vertrekken van dezelfde filosofie. Er zijn nog hiaten omdat bijvoorbeeld gezondheidsuitgaven of de gemiddelde huurprijs niet kunnen worden vastgelegd in concrete bedragen.

Dat basisbudget moet er van bij de start zijn want anders is het overleven omdat een gezin dan geen stabiele omgeving heeft om op eigen kracht stappen vooruit te zetten. Iedereen wil kansen krijgen om in de mate van zijn mogelijkheden, zelfstandig en zo onafhankelijk mogelijk van instellingen en hulpverlening zijn leven uit te bouwen. Wie van een uitkering kan overstappen op een baan, al verhoogt het inkomen daardoor niet, neemt dat met beide handen aan om onafhankelijk te kunnen leven. Een waardig inkomen is een startpunt. Kinderbijslag speelt daar een rol in.

De Vlaamse Regering wil het begrip 'armoedegrens' verfijnen, rekening houdend met allerlei andere tussensommen. Het Netwerk tegen Armoede vraagt daarmee op te letten. Men moet automatisch rechten kunnen toekennen. Om referentiebudgetten te gebruiken als armoedegrens en op maat van een gezin, zou iedereen opnieuw naar het OCMW moeten voor een sociaal onderzoek en een inkomensonderzoek. Het kan niet de bedoeling zijn om een-op-een te onderzoeken hoeveel er binnenkomt en uitgegeven wordt. Het Netwerk tegen Armoede wil niet iedereen terug naar het OCMW sturen voor bijstand. Ze moeten op een stabiel, automatisch en maandelijks inkomen kunnen rekenen.

Wie wil standaardiseren, moet opletten. Situaties verschillen, wat het belang van de vrije besteedbaarheid nogmaals benadrukt. Wie op het platteland woont, heeft niets aan een verminderd tarief op De Lijn als er geen vervoersaanbod is. De kinderen raken op die manier niet op school. Men heeft een vrij besteedbaar cash-budget nodig. De armoedegrens moet vrij stabiel zijn. Het moet een grens zijn waar niet van alles wordt bijgeteld of afgetrokken.

Herverdeling van de sociale toeslagen is voor het Netwerk tegen Armoede een prioriteit op korte termijn. De vraag vanwaar de middelen daarvoor moeten komen is onderwerp voor een andere discussie. Naast die herverdeling wil het Netwerk tegen Armoede nog enkele kleine ingrepen voor specifieke doelgroepen.

Eenoudergezinnen, en dit overlapt met de noodkreet van wezen, zijn er niet op vooruitgegaan. Dat blijkt uit allerlei cijfers en uit de feiten. De eenoudergezinnen worden sterk geconfronteerd met armoede. Vlaanderen heeft er in tegenstelling tot Brussel niet voor gekozen om deze groep iets extra te geven. Vlaanderen trappelt, ook met de nieuwe toeslag die via het inkomen ook toegankelijk is voor werkende ouders, ter plaatse. Voor eenoudergezinnen die al een toeslag hadden, is er geen vooruitgang. Daar moet iets aan gebeuren.

Het Netwerk tegen Armoede roept in de woestijn als het gaat over de kinderen in gezinnen zonder wettig of met precair verblijf. De nieuwe kinderbijslag vertrekt van de grondwettelijke rechten van het kind. Of het juridisch over kinderen die hier verblijven of die hier wettig verblijven, gaat is voer voor juristen. Voor het Netwerk tegen Armoede is een kind gewoon een kind. Het Netwerk tegen Armoede stelt vast dat het recht op onderwijs voor deze kinderen wel wordt gegarandeerd, maar wat daarbuiten? Wat moet er gebeuren met de ondersteuning van die kinderen inzake school- en andere kosten? Moet dat een cashbudget zijn? Op dit vlak beweegt er

niets. In het kader van corona is deze groep extra getroffen. Er is weinig draagvlak bij allerlei andere organisaties voor deze groep. Het gaat om een grote groep. Deze kinderen zitten niet in simulaties noch in de kinderarmoedecijfers omdat ze niet geregistreerd zijn. Misschien zitten ze gedeeltelijk in de cijfers van Kind en Gezin dankzij de scholen.

De inschaling van kinderen met zorgnoden heeft achterstand opgelopen. Dat probleem is gekend; er is een inhaaloperatie nodig. De hervorming van de uitkeringen voor personen met een handicap is niet zonder belang voor de 18- en 21-plussers. De Vlaamse Regering heeft al beslist tot een decumul met de zorgtoeslagen in het groeipakket voor de 18-plussers. Waarom kan er omgekeerd niet tegelijk een regeling komen voor de +21-jarigen die de lat gelijklegt? De kleine groep van 21-plussers die op eigen benen staan en federaal geen uitkering kunnen krijgen, zouden een zorgtoeslag moeten krijgen. Het is een kans om een oud tekort in de bescherming recht te trekken.

Pleegzorg Vlaanderen heeft het al naar voren gebracht, maar ook het Netwerk tegen Armoede is vragende partij. Voor geplaatste kinderen in instellingen is de band met de natuurlijke ouders belangrijk, hetzelfde geldt voor kinderen die bij pleegouders verblijven. Zelfs pleegouders zeggen dat ze geen pleegzorgtoeslag willen. Waarom kunnen die middelen niet besteed worden aan de band met de natuurlijke ouders? Het gaat niet om de volledige kinderbijslag.

Het Netwerk tegen Armoede tast in het duister over de evaluatie. De termijnen zijn te kort om concrete ervaringen te hebben. In de armoedetoets werd gewaarschuwd voor interne verschuivingen en de impact van de hervormingen op doelgroepen bedreigd door armoede of in armoede. In de armoedetoets zijn verschuivingen tussen groepen niet fatsoenlijk in kaart gebracht. Dat was niet de opdracht van de wetenschappers. De Vlaamse Regering koos daar niet voor.

De Gezinsbond verwijst naar combigezinnen. Het Netwerk tegen Armoede onderschrijft dat, maar geeft in die groep prioriteit aan de gezinnen met een laag inkomen. Dat probleem was eigenlijk al duidelijk bij de armoedetoets, het volstond om enkele typesituaties te simuleren. Daarnaast zijn er gezinnen die op korte termijn een hoger basisbedrag krijgen voor nieuwgeboren kinderen en dus beter af lijken te zijn. Maar hoe zit het over zes of twaalf jaar als die kinderen ouder worden en als er nog kinderen geboren worden? Hoe groter het gezin, hoe hoger de kosten. Vroeger was daar een systeem voor via de rangtoeslagen. Voor de gezinnen met een middeninkomen vanaf drie kinderen heeft men hier deels proberen te compenseren, voor de laagste inkomens niet.

Hoe zit het met het risico op ontsporende budgetten? Een aantal middenveldorganisaties hebben daarvoor gewaarschuwd. Voorlopig zijn de gezinnen met een middeninkomen die een sociale toeslag krijgen een kleine groep, maar is dat over vijf jaar nog altijd zo? Komt er geen mattheuseffect? Is dat wel wenselijk?

Het is ook niet duidelijk wie precies in de grote groep die automatische toekenning geniet, zit. Wie is erop vooruitgegaan en wie niet? Dat wordt enkel duidelijk uit individuele verhalen. Die zaken moeten gesimuleerd worden op gezinsniveau zodat er een mouw aan kan worden gepast voor typegezinnen. Ook die vraag werd al gesteld tijdens de armoedetoets maar krijgt met deze evaluatie geen antwoord.

Waar het Netwerk tegen Armoede in teleurgesteld is en tijdens de armoedetoets samen met alle betrokken middenveldorganisaties en wetenschappers unisono voor gepleit heeft, is de bestemming van vrijkomend budget in de kinderbijslag. Kind en Gezin heeft tijdens de armoedetoets simulaties gemaakt waaruit bleek dat naarmate het nieuwe systeem op snelheid komt, er gaandeweg budget vrijkomt. Er is ten eerste een graduele instroom in het nieuwe en uitstroom uit het oude sys-

teem. De uitstroom begint met de oudste kinderen met de grootste basisbedragen. De instroom bij de jonge kinderen, in het begin nog met een hoog basisbedrag, maar dat nadien niet meer zal stijgen met de leeftijd. De simulaties gaven daarvoor een groeiende vork qua vrijkomend budget. Daarbovenop zat er een vork op qua vrijkomend budget in de komende jaren als gevolg van de staatshervorming. Na de eerste tien jaar is er winst of extra budget te verwachten ten voordele van Vlaanderen. In de beginsituatie is er een voordeligere verdeling van de dotaties richting Brussel en Wallonië, omdat er rekening gehouden werd met grote gezinnen en die zijn er in Vlaanderen minder. Maar na een overgangsperiode draait dit en wordt er meer rekening gehouden met 18-plussers die nog recht hebben op kinderbijslag, waarvan er in Vlaanderen meer zijn. De simulaties van Kind en Gezin leerden dat ook dit na verloop van tijd zorgt voor bijkomend budget. Het Netwerk tegen Armoede en andere deelnemers aan de armoedetoets hebben er op aangedrongen om dit vrijkomend budget prioritair naar de sociale toeslagen te laten gaan. De vorige Vlaamse Regering heeft dat uitdrukkelijk niet gevolgd. In het decreet werd expliciet vermeld dat dit naar gezinsbeleid in het algemeen kan gaan. Het Netwerk tegen Armoede herhaalt haar vraag om dit budget te investeren in de sociale toeslagen.

XV. Uiteenzetting door Agnes Hertogs, CEO van Infino

1. Private uitbetalingsactoren

Agnes Hertogs zegt dat Infino zorgt voor de uitvoering van het groeipakket. Infino vertegenwoordigt de vier uitbetalingsactoren. De andere zijn KidsLife, MyFamily en Parentia. Samen zorgen zij er maandelijks voor dat de gezinstoeslagen aan 690.000 Vlaamse gezinnen en 1,2 miljoen kinderen worden uitbetaald. De Vlaamse private actoren zijn ontstaan uit de federale kinderbijslagfondsen die behoorden tot de socialedienstengroepen. Zo is Infino Vlaanderen ontstaan uit het kinderbijslagfonds van de dienstengroepen van Acerta en Securex. Infino heeft samen met de andere actoren zijn expertise en jarenlange ervaring meegebracht bij de regionalisering. De kinderbijslagfondsen – gegroeid uit de regionale fondsen – zijn federaal ontstaan in 1935 en functioneerden tot 2018.

2. Evaluatierapport groeipakket

Hoe zijn de private uitbetalingsactoren betrokken bij de evaluatie van het groeipakket? Ze geven input tijdens sectoroverleg, en in technische en inhoudelijke werkgroepen van het VUTG. Ze melden bekommernissen en inconsistenties, doen aanbevelingen voor mogelijke aanpassingen, werken mee aan analyses en testen nieuwe ontwikkelingen. Het rapport beantwoordt aan de realiteit op het terrein.

3. Operationele uitrol van het groeipakket is een succes

Dat de transitie in het kader van de reorganisatie goed verloopt, is een understatement. De operationalisering van het groeipakket is een succes ondanks grote veranderingen voor gezinnen en medewerkers, nieuwe regelgeving, andere klantbenadering van B2B naar B2C, nieuwe informaticatoepassing, en nieuwe werkmethodes, instructies en fusies. De continuïteit is gewaarborgd dankzij de motivatie en inzet van de verschillende stakeholders, namelijk Opgroeien, VUTG en de uitbetalingsactoren. De gezinstoeslagen zijn tijdig uitbetaald vanaf de eerste maand. De begeleiding van heel wat gezinnen, telefonisch en aan de loketten, is het eerste jaar zeer intensief geweest.

4. Belangrijke wijzigingen van het groeipakket

De belangrijke wijzigingen van het groeipakket tegenover de federale regelgeving zijn de volgende: het kind staat centraal; de band met het socio-professioneel sta-

tuut van de ouder of opvoeder is grotendeels doorbroken; de basisbedragen zijn voor elk kind gelijk; de automatische rechtentoekenning; bij de sociale toeslagen wordt geen rekening meer gehouden met het statuut, enkel nog met het inkomen en de gezinsgrootte; bij de wezen is er de loskoppeling van de gezinssituatie van de overlevende ouder; en tot slot is er een hogere frequentie van betalingen, drie maal per week is er zelfs betaling van regularisaties sinds begin 2021. Er worden continu verbeteringen aangebracht: de automatische toekenning van de schooltoeslagen, de digitalisering van de zorgtoeslag en sinds kort kan de communicatie met de gezinnen digitaal verlopen via de e-Box.

5. Aanbevelingen in het evaluatierapport

De aanbevelingen in het evaluatierapport zijn optimalisaties met impact op gezinnen: de sociale toeslagen zijn belangrijk; de automatisering van de manuele alarmbelprocedure inzake de sociale toeslagen waardoor men gezinnen minder moet vragen; de welvaartsvaste inkomensgrens; de zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte; de achterstand en de doorlooptijd van de dossiers zijn verminderd; en dankzij de digitalisering van de procedure kunnen de uitbetalingsactoren de stand van zaken van de uitbetaling aan gezinnen meedelen en de dossiers opvolgen. Voor de weeskinderen wordt de vermindering van de bijslag ten opzichte van de maand voor het overlijden weggewerkt. Er zal meer duidelijkheid zijn over de schooltoeslag. De kinderen die wijzigen van studierichting krijgen het hoogste bedrag toegekend.

6. Enkele signalen

Infino zoomt in op enkele signalen die misschien minder expliciet in het rapport staan. Onder gezinnen is er onbegrip over de jongste begunstigde in geval van een echtscheiding en over de verdeling van de sociale toeslagen over twee begunstigten. Ook de medewerkers geven signalen: het manuele werk brengt een hogere werklast mee, op het vlak van automatisering moet nog een en ander gebeuren, en uiteindelijk resulteert de automatisering toch vaak in terugvorderingen.

6.1. Signalen van de gezinnen

Het onbegrip over de jongste begunstigde zit in het volgende. Als de ouders of opvoeders niet tot een gemeenschappelijke keuze komen met betrekking tot de betalingsmodaliteit mag de jongste ouder dit beslissen. Hierover komen frustraties van ouders binnen. Een alleenstaande vader met zeven kinderen van wie twee met een handicap kreeg als bijslagtrekkende 1500 euro gezinsbijslag per maand. Door de plaatsing van één mindervalide kind met een handicap moest Infino vanaf de plaatsing betalen aan de begunstigde ouder. Wegens onenigheid tussen de twee begunstigde ouders moest aan de jongste worden uitbetaald, in dit geval de moeder die zich al jaren niet meer om de kinderen bekommert. Indien de vader het groeipakket voor de zeven kinderen opnieuw wil ontvangen, moet hij eerst naar de rechtbank stappen voor een vonnis.

Een tweede voorbeeld gaat over een samenwonend gezin met drie kinderen geboren voor 2019. De gezinsbijslag wordt betaald aan de moeder als bijslagtrekkende. In de loop van 2019 gaat het koppel uit elkaar. De kinderen blijven bij de moeder. De vader ziet er niet meer naar om. In 2020 vraagt de vader, de jongste, aan de uitbetalingsactor om begunstigde te worden. Hiertoe volstaat een eenvoudig verzoek, zelfs een mail. Het gevolg is dat de uitbetalingsactor de volgende maand – aangezien er onenigheid is – moet betalen aan de vader. De moeder die de kinderen opvoedt, is genooddaakt om naar de rechter te stappen om haar rechten terug op te eisen.

Het voorstel van Infino is de reden voor deze beleidskeuze duidelijker te communiceren. De ouders hebben het moeilijk met deze regeling en met het argument.

Een tweede signaal is het onbegrip over de verdeling van de sociale toeslagen. Bij een scheiding gaat het over gelijk verdeelde huisvesting van kinderen tussen vader en moeder. De uitbetalingsactor moet daarvan uitgaan. In dit geval wordt 50 procent aan beide ouders betaald. Het basisbedrag op de schooltoeslag wordt echter aan een van beiden betaald, ook in het geval van co-ouderschap. Dat leidt tot onduidelijkheid bij de ouders. Agnes Hertogs geeft opnieuw twee voorbeelden, een ervan is gericht op het feit dat de klantenbeheerders van Infino het soms moeilijk hebben om genoeg uitleg te kunnen geven aan de gezinnen omdat er ook limieten zijn door de privacywetgeving.

In een gezin met twee kinderen geboren voor 2019, wordt de gezinsbijslag betaald aan de moeder. Na de geboorte van een derde kind in 2020 wordt overeengekomen dat er verder betaald wordt aan de moeder. In 2021 scheiden de ouders en leven de kinderen in de feiten bij de moeder. Zonder vonnis moet de uitbetalingsactor echter uitgaan van het vermoeden van gelijk verdeelde huisvesting tussen de ouders en ontvangen elk 50 procent. Hoewel de moeder hoofdzakelijk de opvoeding van de kinderen op zich neemt, verliest ze 50 procent van de sociale toeslag. In zo'n dossier kampen dossierbeheerders met beperkingen opgelegd door de privacywetgeving.

Agnes Hertogs geeft een tweede voorbeeld, met dezelfde uitgangssituatie als die in het vorige. In 2021 wordt de helft van de sociale toeslag betaald aan de vader en de helft aan de moeder. Het gezinsinkomen van de moeder is echter te hoog om nog recht te hebben op die 50 procent, maar de gezinsbijslag wordt nog steeds uitbetaald aan de moeder. Als de vader gaat samenwonen wordt het gezinsinkomen samen met zijn nieuwe partner ook te hoog om recht te geven op sociale toeslag. Het gevolg hiervan is dat de volledige leeftijdsbijslag die toekomt aan de moeder, wordt gehalveerd vanaf het ogenblik dat er geen recht meer is op sociale toeslag. Omwille van de wijziging in de gezinssituatie bij de vader ontvangt de moeder minder gezinsbijslag. Als zij de reden hiervoor vraagt aan de uitbetalingsactor, mag die daar om privacyredenen geen informatie over geven – niet over de gezinssituatie van de vader en uiteraard ook niet over de inkomsten. Dergelijke voorbeelden doen zich vaak voor.

6.2. Signalen van de medewerkers

Vervolgens gaat Agnes Hertogs in op het manuele werk en op het feit dat er toch nog automatisatie nodig is. Er is nieuwe regelgeving met nieuwe procedures en nieuwe informatica-applicaties. Dat vergt nog veel manueel werk want er vertoonden en vertonen zich kinderziektes. Er werd al veel geïnvesteerd om de efficiëntie te verbeteren. In het kader van het relanceplan zal er nog extra geïnvesteerd worden in automatisatie, maar er moet nog veel ontwikkeld worden om op hetzelfde efficiëntieniveau te komen als dat van de federale kinderbijslagfondsen.

Ze geeft een voorbeeld in verband met die automatisatie. Bij de federale kinderbijslagfondsen bestond er een automatische flux met de DmfA-batch, die informatie bevat over de tewerkstelling van studenten en schoolverlaters, maar die heeft niet meer gelopen sinds 2019. Als die gezinnen Infino niet ingelicht hebben over de gewijzigde situatie van hun kinderen, kan dit, wanneer die batch weer loopt, leiden tot terugvordering en waarschijnlijk ook tot klachten van ouders. Een ander voorbeeld van een automatische flux die ingesteld zal worden, is die voor de vervangingsinkomens. Als die loopt, kan dat impact hebben op de rechtentoekenning.

Agnes Hertogs zoomt in op de internationale dossiers, die een grote complexiteit en werklast met zich meebrengen, ongeveer drie keer zoveel als Vlaamse dos-

siers. Het aantal internationale dossiers neemt elk jaar toe. Ze vragen manuele verwerking en de doorlooptijd is lang. Documenten moeten eerst vertaald worden. Buitenlandse inkomsten uit landen met andere fiscale regimes moeten worden geïnterpreteerd en de gegevensuitwisseling met andere Europese landen is niet altijd eenvoudig. Het is wachten op de ontwikkeling van ESI, een elektronisch systeem van gegevensuitwisseling tussen de verschillende Europese lidstaten.

Infino begeleidt gezinnen op telefonische en digitale wijze, en in principe ook via loketten op vele locaties in Vlaanderen. Wegens corona waren en zijn de loketten echter enkel toegankelijk op afspraak.

7. Samenwerking met de Huizen van het Kind

Agnes Hertogs benadrukt dat private actoren op dat vlak niet met elkaar concurreren maar samenwerken om zoveel mogelijk kansarme gezinnen te ondersteunen. Als Infino aanwezig is in een Huis van het Kind, en er komt een gezin langs dat bij een conculega is aangesloten, dan zal Infino dat gezin verder helpen.

In 2020 werd er weinig vooruitgang geboekt in de structurele afspraken met de Huizen van het Kind. Wel waren er onlinecontacten met medewerkers van de Huizen van het Kind en met de doorverwezen gezinnen, maar corona heeft gezorgd voor vertraging. Begin 2021 werd dit opnieuw opgenomen. Er werden afspraken gemaakt met het VUTG over inhoud en proces. Momenteel worden er versneld samenwerkingsakkoorden gesloten met de Huizen van het Kind.

8. Rol private uitbetalingsactoren

Tot slot zoomt Agnes Hertogs in op de rol van de private uitbetalingsactoren, vooral inzake flexibiliteit en inbreng. In vergelijking met het federale stelsel van de gezinsbijslagen werden er in het groeipakket bijkomende opdrachten aan de uitbetalingsactoren toegewezen zoals kinderopvangtoeslag, kleutertoeslag en schooltoeslag. Dit werd volledig geïntegreerd op een flexibele manier. Infino krijgt ook ad-hoc-opdrachten, bijvoorbeeld voor de COVID-19-toeslag en de coronatoeslag.

Eind juni 2020, enkele weken na goedkeuring en publicatie van de decretale grondslag, heeft Infino reeds de eerste uitbetalingen verwerkt, nog op manuele wijze. Infino wil inbreng blijven geven, die essentieel is voor verbeteringen. Infino detecteert zaken op basis van de signalen van gezinnen en medewerkers, en kan die ook interpreteren en delen. De expertise van Infino in de sector is belangrijk voor het meewerken aan analyses en ontwikkelingen. Daarnaast moet Infino ook uitleg verschaffen aan gezinnen en hen begeleiden, en erop toezien dat de expertise van de medewerkers op peil blijft.

Wat de uitvoering van het groeipakket betreft, willen de private uitbetalingsactoren een katalysator zijn en blijven van continue vooruitgang met impact op de kwaliteit en efficiëntie van de dienstverlening. De vrijheid die de gezinnen sinds de regionalisering hebben om hun uitbetalingsactor te kiezen, werkt de focus op innovatie en kwaliteit in de hand.

XVI. Vragen van de leden

1. Vragen van Ann De Martelaer

Ann De Martelaer opperde eerder al het voorstel van Groen om de sociale toeslag met 45 procent te verhogen van 52 tot 87 euro per maand. Groen vindt dat er onmiddellijk iets moet gebeuren binnen de bestaande budgetten en wil de kleutertoeslag en de kinderopvangtoeslag afschaffen. Ze hoorde al dat men het beter

vindt om de maandelijkse toeslagen te verhogen en eventueel eenmalige toeslagen af te schaffen. Hoe ziet het Netwerk tegen Armoede dat?

Er werd ook geijverd voor monitoring van het systeem. Doet het Netwerk tegen Armoede aan monitoring? Wat zijn de concrete verwachtingen?

Ann De Martelaer is blij dat Infino een aantal praktische problemen heeft opgesomd. Zelf krijgt ze ook veel vragen van gezinnen. Ze heeft al schriftelijke vragen gesteld over problemen van pleeggezinnen, geplaatste kinderen en plusgezinnen, of over de interpretatie van wat een vervangingsinkomen is. Infino geeft wel problemen aan, maar hoe kunnen die opgelost worden? Zal Infino voorstellen doen aan het agentschap Opgroeien en aan Kind en Gezin? In het antwoord op haar schriftelijke vragen wordt altijd gesteld dat dit opgepakt zal worden. Ze vraagt wie al die problemen zal oppakken.

Naast de specifieke problemen die al aangehaald werden, doen er zich ook problemen voor met studenten: ouders moeten Infino ervan op de hoogte brengen dat ze aan het werk zijn of in coronatijd een verhoogd aantal uren presteren. Wie zal dat opvolgen? Er werd gezegd dat dit voor een deel geautomatiseerd moet worden. Zullen de problemen zich blijven opstapelen totdat dit geïnformatiseerd wordt?

Ann De Martelaer werd onlangs benaderd door een Poolse moeder die het dossier van haar kind in orde wil brengen na de herziening van de zorgtoeslag. Vroeger gebeurde dat via het federale systeem van de kinderbijslag. Nu weet ze echter niet hoe ze tijdig dit dossier in orde kan krijgen. Moeten de attesten daarvoor vertaald worden? Er is veel onduidelijkheid. Wie kan hierover duidelijkheid geven en het initiatief nemen richting die ouders?

Een laatste bemerking van Ann De Martelaer gaat over de zorgtoeslag. Ze vindt het goed dat de uitbetaling van de dossiers nadien verder nagekeken wordt. Ze vraagt of dit niet zal leiden tot een opstapeling van dossiers die nadien geregulariseerd moeten worden. Wat denkt Infino daarvan? Hoe wordt dat voorbereid?

2. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls merkt op dat Arne Proesmans veel thema's aangehaald heeft. Sommige zijn breed en diep behandeld terwijl hij over andere vager bleef. Het betoog leek meerdere richtingen uit te gaan waardoor het onduidelijk is waarop de klemtoon lag. Wat vindt het Netwerk tegen Armoede de voornaamste en meest zinvolle aanpassingen?

Koen Daniëls dankt Infino omdat het er samen met andere uitbetalers voor zorgt dat, ondanks alle wijzigingen, het geld op de rekeningen van de mensen terechtkomt. Infino probeert ook zo goed mogelijk te antwoorden op de vragen van mensen. Koen Daniëls stelt twee zaken vast. Een eerste punt gaat over duiding en uitleg aan ouders. Kan die toelichting aan ouders op een betere manier gebeuren? In de wandelgangen hoort hij dat er soms tegenstrijdige info gegeven wordt aan ouders die middelen ontvangen van een andere uitbetaler. Heeft Infino daar weet van? Op welke vlakken gebeurt dat dan? In de presentatie van Infino is enkele keren gesproken over rechtzettingen en eventuele terugvorderingen. Hoe komt het dat de DmfA-batch niet meer gelopen heeft sinds 2019? Is dat omdat de databank niet meer geüpdatet is? Heeft dat met corona te maken? Hij hoort wel dat Infino pleit voor automatisering maar dat de databanken achteroplopen waardoor er achteraf moet worden teruggevorderd. Kunnen mensen er op voorhand voor gewaarschuwd worden dat de uitbetaling onder voorbehoud gebeurt?

Infino ging in op de samenwerking met de Huizen van het Kind. Koen Daniëls weet niet goed hoe hij die toelichting moet begrijpen. Wil Infino diplomatisch zeggen dat

dit toch niet optimaal verloopt? Wat kan er beter? Moet er decretaal iets gewijzigd worden? Moet er iets veranderen aan de operationele werking of aan de visie?

Koen Daniëls pleit er ten slotte voor om te komen tot één uitbetalingsactor, omdat dit de efficiëntie zal bevorderen.

3. Vragen van Hannes Anaf

Hannes Anaf heeft van Wim Van Lancker en Bea Cantillon geleerd dat het groei-pakket voor mensen in armoede weinig tot geen verbetering betekent omdat er geen betere herverdeling plaatsvindt. Welk type van gezinnen worden volgens Arne Proesmans het hardst getroffen door het nieuwe systeem?

De grootste onrechtvaardigheid van de hervorming is volgens Hannes Anaf de lagere tegemoetkoming voor wezen en vooral voor halfwezen. Vooruit heeft het moeilijk met het argument van de meerderheid dat wie een nieuwe partner vindt, de halfwezentoeslag behoudt. Wat vindt Arne Proesmans vanuit het oogpunt van mensen in armoede van dat argument en van de verlaging van de tegemoetkoming?

Wat is de voornaamste klacht die het Netwerk tegen Armoede krijgt van gezinnen in armoede over de hervorming? Wat moet prioritair worden aangepakt? Hannes Anaf denkt dat op lange termijn het systeem fundamenteel eerlijker moet worden, maar wat zijn in afwachting mogelijke 'quick wins'?

Gezinnen die in het overgangssysteem zitten, bijvoorbeeld nieuw samengestelde gezinnen en combinatiegezinnen, voelen zich vaak benadeeld. De eerste groep door het omkeren en vastklikken van rangen. De tweede groep omdat deze gezinnen meer zouden krijgen mochten ze in een van beide systemen zitten in plaats van in een mix van beide systemen. Krijgt Infino daar veel klachten over? Wat is de visie van Infino daarop? Hoe staat Infino tegenover het voorstel van de Gezinsbond om combinatiegezinnen volledig onder het voor hen gunstigste systeem te laten vallen?

Een andere onrechtvaardigheid die Hannes Anaf ziet, is die voor pleegkinderen die na 1 januari 2019 terugkeren naar hun gezin. Hij geeft een recent voorbeeld. Een kind uit een gezin met twee kinderen wordt voor 1 januari 2019 opgevangen in een pleeggezin zonder eigen kinderen. Op basis van het aantal kinderen in het pleeggezin ontvangt het kind dan het laagste bedrag, rang 1. Als dat kind na 1 januari 2019 terugkeert naar zijn ouders, blijft dat basisbedrag vastgeklemd op rang 1. Dan krijgt dat gezin voor beide kinderen het laagste rangbedrag. Dat wordt als onrechtvaardig gevoeld, zeker wanneer het gaat om alleenstaande moeders of financieel kwetsbare gezinnen. Wat vindt Infino van het voorstel om het rangbedrag voor teruggekeerde pleegkinderen – als dat lager ligt dan wat het kind krijgt als het niet geplaatst zou zijn – aan te passen aan de nieuwe gezinssituatie?

Tot slot vindt Hannes Anaf de automatisering van de uitbetalingen een grote stap vooruit. Wim Van Lancker zei dat de foutenmarge van dat systeem nog niet helemaal duidelijk is, bijvoorbeeld op het vlak van de toekenning van sociale toeslagen. Is er volgens Infino een grote foutenmarge? Zijn er bepaalde gezinnen die vermoedelijk onterecht sociale toeslagen genoten?

XVII. Antwoorden van Arne Proesmans

Arne Proesmans wil zich niet vastpinnen op een concreet bedrag voor het optrekken van de sociale toeslagen. Hij denkt duidelijk geweest te zijn over het streefdoel. Elke euro extra die ervoor zorgt dat dat streefdoel benaderd wordt, beschouwt hij als winst.

Er werd ook gepleit voor het afschaffen van de participatietoelage voor kleuters en van de kinderopvangtoelage. De kinderopvangtoelage is oneigenlijk gebruik van het budget voor het ondersteunen van de sector. Hij wil de ondersteuning daarvan hier niet eens in vraag stellen want het gaat om ander beleid. Het heeft wel zeker niets te maken met armoedebestrijding want mensen in armoede kunnen niet gebruikmaken van deze kinderopvanginitiatieven. Dat budget moet dus terugkomen naar de kinderbijlage en gebruikt worden voor hogere sociale toelagen.

Over de kleutertoeslag is hij voorzichtiger. Het Netwerk tegen Armoede heeft zich bij de hervorming verzet tegen voorwaarden om gedrag bij mensen te beïnvloeden. De logica over aanwezigheid op school, die al bestond voor de schooltoelagen wordt doorgetrokken naar de kleutertoeslag. Wim Van Lancker heeft terecht gezegd dat er geen enkele relatie is met de feitelijke redenen waarom sommige kleuters niet (zo vroeg) naar school gaan. Dat heeft andere dan financiële redenen. Door de kleutertoeslag niet toe te kennen aan gezinnen die de stap niet zetten naar het kleuteronderwijs, worden ze twee keer gestraft. Ze krijgen een deel van het geld niet dat ze evengoed nodig hebben en het probleem van de participatie wordt evenmin opgelost. Maar als die kleutertoeslag afgeschaft wordt, moeten mensen met een laag inkomen daarvoor nu wel een compensatie ontvangen. Als die afschaffing inhoudt dat ook zij netto terug minder zouden krijgen, dan klopt dat systeem niet meer. Hij gaat er zeker wel mee akkoord om die middelen te recupereren bij de inkomensgroepen die dat niet nodig hadden. Men moet er dus voor opletten om dit zomaar weg te besparen.

Voor het Netwerk tegen Armoede is de absolute prioriteit dat de sociale toelagen op zeer korte termijn significant stijgen. In een gezin met een leefbudget van 50 à 60 euro per week om alles te betalen wat niet onder vaste kosten valt, betekent 10 of 15 euro extra per kind per maand niet genoeg, maar wel al een serieus verschil. Het Netwerk tegen Armoede vindt dat er op korte termijn 20 of 25 procent moet bijkomen per kind in die laagste groep, want anders gebeurt er niets significant.

Arne Proesmans roept op om niet alleen naar de structurele budgetten te kijken. Er is ondanks herhaaldelijk aandringen weinig tot niets gebeurd tijdens de coronaperiode, die overigens nog niet afgelopen is. Er zijn zoveel budgetten gevonden voor andere eenmalige investeringen, waarvoor de overheid schulden aangaat. Dit soort eenmalige investeringen moet ook nog kunnen voor gezinnen met een laag inkomen, dit dus bovenop de structurele uitgaven. Dat blijft voor het Netwerk tegen Armoede een zeer dringende vraag: die sociale toelagen moeten nu omhoog voor de laagste groepen met een jaarinkomen van minder dan 30.000 euro en dit dus bovenop de structurele verhoging die we vragen.

Uit de armoedetoets bleek dat het globale armoedebestrijdingsresultaat een status quo vertoonde of een vooruitgang van 1,5 procentpunt, wat niet iedereen significant vond. Als het slechts daarbij blijft, dan is hij vooral ongerust over de mogelijke interne verschuivingen tussen doelgroepen. Zijn er mensen op vooruitgegaan? Waarschijnlijk zullen de werkende armen erop vooruitgegaan zijn want dat was het grote streefdoel. Wat het Netwerk tegen Armoede daarbij wel bezighoudt, is de vraag of al die mensen terecht onder die toelagen vallen, opdat budgetten in de toekomst niet ontsporen in de richting van verkeerde groepen. Daarnaast zijn er ook mensen achteruitgegaan, of blijven stilstaan terwijl ze wel duidelijk extra steun nodig hadden.

Het was vooraf duidelijk dat grote gezinnen binnen enkele jaren impact zullen ondervinden van de hervormingen omdat nieuwe kinderen in het nieuwe systeem minder goed beschermd zijn dan in het oude systeem. Hij dringt er sterk op aan om nu al een correctie in te bouwen en niet pas op het moment dat al die kinderen uit een groot gezin onder dat nieuwe systeem vallen en minder goed beschermd zijn. Het Netwerk tegen Armoede wil dat verschuivingen tussen de groepen duide-

lijk worden gevolgd en dat er compensaties komen voor de laagste inkomensgroepen die bescherming verloren. Daarnaast moet ook worden nagegaan of mattheuseffecten merkbaar zijn. Het Netwerk tegen Armoede verwacht onder meer dat dit zal gebeuren door de groei van de groep met een jaarinkomen tussen 30.000 en 60.000 euro en meer dan drie kinderen.

Het Netwerk tegen Armoede vangt kortetermijnsignalen op maar het systeem loopt nog maar pas. Het Netwerk tegen Armoede heeft niet de een-op-eendossiers die de uitbetalers hebben. De mensen van Infino geven bijvoorbeeld aan dat er zich problemen kunnen voordoen als er na een echtscheiding geen vonnis is van de rechtbank. Die signalen kreeg Arne Proesmans ook uit de verenigingen. Om meer gevallen samen te brengen, moet er geïnvesteerd kunnen worden in groepsbijeenkomsten en moeten mensen individueel bevraagd kunnen worden. Dat kan het Netwerk tegen Armoede niet op dagelijkse basis. Dat was nu nog niet mogelijk en niet ingebouwd in de planning van de evaluatie.

Volgens het Netwerk tegen Armoede zullen het de grote gezinnen zijn die het ergst getroffen worden door de hervormingen. Dat bleek al uit de armoedetoets. De gevolgen op korte termijn zijn minder duidelijk. De Gezinsbond gaf al aan dat de mixgezinnen die voor en na 2019 een kind kregen, getroffen zullen worden. Het Netwerk tegen Armoede is bezorgd over de overgang tussen de twee systemen, zeker voor de laagste inkomensgroepen, en wil ook bekijken wat de impact is van de regeling op nieuw samengestelde gezinnen waarvan het gezins- en inkomensbegrip veranderd is. Arne Proesmans kent enkele mensen die nu geen sociale toeslag meer krijgen terwijl dat voor de hervormingen wel zo was. Bij de eenoudergezinnen is er geen vooruitgang te zien.

Het Netwerk tegen Armoede heeft de wezentoeslag bij de armoedetoets niet naar voren geschoven als heel belangrijk punt, omdat het daar niet rechtstreeks over aangesproken werd door de getroffen mensen. Ondertussen heeft Arne Proesmans op dat vlak wel enkele zaken opgemerkt. Enerzijds vindt het Netwerk tegen Armoede dat de lijn moet zijn dat alle eenoudergezinnen met een laag inkomen voldoende ondersteuning krijgen. Hij ziet niet in waarom kinderen die slechts een ouder hebben als gevolg van een overlijden anders behandeld moeten worden of beter beschermd moeten zijn dan kinderen uit andere eenoudergezinnen. Uiteraard is er wel een plots inkomensverlies bij overlijden. Hij denkt dat er in dat geval misschien gezorgd moet worden voor een soort tijdelijk opvangsysteem. Hij heeft daarover nog geen gesprekken gevoerd met verenigingen aangesloten bij het Netwerk tegen Armoede, maar kent vanuit eerdere gesprekken met de verenigingen wel het belang van en de opmerkingen over de overlevingspensioenen. Hij denkt bijvoorbeeld aan partners die nog op actieve leeftijd waren bij de hervorming van de overlevingspensioenen. Toen was er slechts een tijdelijke overgangsregeling die evenwel van groot belang was voor een aantal gezinnen. Hij denkt dat er, zeker voor de laagste inkomensgroep, iets vergelijkbaars kan gebeuren: een overgangsregeling op korte termijn die de zwaarste inkomensschok kan opvangen.

Het Netwerk tegen Armoede was wel tevreden met de beslissing om de halfwezen-toeslag door te trekken naar het nieuw samengesteld gezin. Het financieel afgestraft worden bij samenwonen is namelijk een belangrijk issue voor de mensen in armoede die wij bereiken in onze verenigingen. Het gaat dan meer bepaald om de afhankelijkheid tussen ex-partners, nieuwe partners, ouder wordende kinderen en ouders onder elkaar wanneer er impact is op hun inkomens.

XVIII. Antwoorden van Infino

Volgens *Agnes Hertogs* heeft de DmfA-batch niet meer gelopen omdat de prioriteit lag bij het tijdig en correct uitbetalen van de gezinstoeslag en pas daarna bij de automatisatie. Infino is van scratch af moeten beginnen met een nieuwe applicatie.

Tine Janssens, knowledge coördinator Infino, beaamt dat de planning voor de programmatie in GPA elk jaar bepaald wordt. Er is daarvoor een nieuwe applicatie ontwikkeld, waarin nog altijd kinderziektes ontdekt worden en waarin prioriteiten gesteld moeten worden. Infino heeft daarover altijd advies kunnen geven. Er werden tests uitgevoerd, waarbij problemen in de praktijk vastgesteld werden, wat leidde tot vertragingen. Volgens haar moet de automatisering zo volledig mogelijk gebeuren, zodat er zo weinig mogelijk effecten zijn op de klanten. Dat zorgt soms voor vertraging, onder andere op de DmfA-batch. Ze vindt het wel positief dat de uitbetalingsactoren daarbij betrokken worden en feedback kunnen geven. Want men kan wel allerlei zaken programmeren; de praktijk is iets anders.

Ook al werd de automatisering nog niet doorgevoerd, toch blijft het belangrijk om de gezinnen te informeren over de mogelijke gevolgen. Zowel in de briefwisseling als in de mondelinge communicatie wordt klanten duidelijk gemaakt wat de voorwaarden zijn om recht te hebben op het groepspakket.

Rita Louwagie, legal advisor Infino, gaat nog specifiek in op de motivatie inzake de selectieve participatietoeslag die uitbetaald wordt aan de studenten. Die uitbetaling gebeurt in het begin van het schooljaar, terwijl de definitieve vaststelling van die selectieve participatietoeslag pas kan gebeuren op het einde van het schooljaar, omdat aan bepaalde voorwaarden voldaan moet worden. In de brief die Infino stuurt bij de uitbetaling, wordt duidelijk gesteld dat het gaat om een provisionele en geen definitieve betaling, en dat er op het einde van het schooljaar teruggevorderd kan worden als blijkt dat er niet voldaan wordt aan de voorwaarden. Hetzelfde geldt voor de automatische toekenning van recht op de sociale toeslag. Ook daar betaalt Infino voorlopig uit maar waarschuwt dat er mogelijk nog iets anders volgt. De uitbetalingsactoren informeren de mensen daar grondig over.

Wanneer Infino ervan op de hoogte is dat er mogelijk recht is op een zorgtoeslag voor kinderen in het buitenland en wanneer die vraag expliciet vermeld wordt op de aanvraagformulieren die gezinnen in het buitenland moeten invullen, zal Infino daar ook gevolg aan geven. Infino zal ervoor zorgen dat die mensen de nodige informatie krijgen om een aanvraag in te dienen, die Infino dan zal bezorgen aan team Zoë. Dan ligt het dossier niet meer in handen van Infino. De evaluatie van de zorgtoeslag, ook voor buitenlandse kinderen, moet gebeuren door een arts van Zoë. Pas als die evaluatie doorgestuurd wordt naar de uitbetalingsactor, kan overgegaan worden tot uitbetaling, wat soms meer dan drie maanden kan aanslepen. Die evaluatie moet trouwens ook gebeuren voor Belgische kinderen.

Tine Janssens betwijfelt sterk dat er tegenstrijdige informatie verstrekt zou worden door twee verschillende uitbetalingsactoren. Er wordt overleg gepleegd met heel veel groepen. Om de twee weken komt een inhoudelijke werkgroep samen, bestaande uit juristen van alle uitbetalingsactoren en van het VUTG. Daarnaast is er ook sectoroverleg, waarin alle uitbetalingsactoren, samen met Opgroeien, beslissingen nemen. Er zijn ook technische werkgroepen waar samen met de uitbetalingsactoren op het vlak van de groepspakketapplicatie gezamenlijke beslissingen genomen worden. Alle uitbetalingsactoren doen hun best om op eenzelfde manier te werken en om alle gezinnen de kinderbijslag te geven waar ze recht op hebben.

Agnes Hertogs gaat nog in op de Huizen van het Kind. Ze begrijpt de reactie van Koen Daniëls. Persoonlijk en ook als CEO van Infino had ze gehoopt al verder te staan. De Huizen van het Kind zijn nog niet overal actief. Zowel Infino als de Huizen

van het Kind zijn aan het evolueren om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen. Dat gebeurt niet in alle gemeenten op dezelfde manier en het was soms wat zoeken. Ze denkt dat er momenteel 132 Huizen van het Kind zijn waarmee samenwerkingsakkoorden afgesloten moeten worden. Dit vergt grote inspanningen, die door corona op een laag pitje gezet werden.

In de verschillende regio's hebben alle Huizen van het Kind andere doelgroepen en andere vragen, vult *Tine Janssens* aan. Infino probeert daar als uitbetalingsactor zoveel mogelijk op in te spelen en wil hun een individueel aanbod geven om tegemoet te komen aan die noden. Daardoor vergt het soms wat meer tijd om die samenwerking op punt te stellen. De samenwerkingen die er al zijn met de Huizen van het Kind, verlopen vlot. Ze denkt dat dit alleen maar positief verder kan evolueren, zodat die kwetsbare gezinnen nog meer bereikt kunnen worden.

Agnes Hertogs gaat ten slotte nog in op de vraag om te komen tot één uitbetalingsactor. Daarvoor wordt uitgekeken naar de evaluatie aangekondigd in het regeerakkoord. Alle uitbetalingsactoren werken intensief samen met elkaar en met het VUTG. Ze weet dat er nog werk is aan de huidige manier van werken om bijvoorbeeld te komen tot efficiëntieverbetering, maar hoopt verder te kunnen samenwerken op deze wijze.

De vragen van Hannes Anaf vindt Agnes Hertogs moeilijke vragen, omdat Infino als uitvoerder het beleid niet bepaalt en hierover dus geen standpunt kan innemen. Infino zal zeker wel op eventuele signalen reageren, samen met het VUTG, maar kan niet beleidsmatig tussenkomen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Katrien SCHRYVERS
Ann DE MARTELAER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
AKBW	Algemene kinderbijslagwet
CEBUD	Centrum voor budgetadvies en -onderzoek van Thomas More
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
DAVO	Dienst voor Alimentatievorderingen
Dmfa	Déclaration multifonctionnelle/multifunctionele Aangifte
ESI	Emergency Support Instrument
Famifed	Federaal agentschap voor de kinderbijslag
FOD	Federale Overheidsdienst
GPA	Grade Point Average
IPA	interprofessioneel akkoord
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MDT	multidisciplinair team
Odos	Ouders die opnieuw starten
PAB	persoonlijkeassistentiebudget
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UZA	Universitair Ziekenhuis Antwerpen
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VS	Verenigde Staten
VUTG	Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid
WCMX	samentrekking van wheelchair en BMX = rolstoelstuntsport